

Tõeline ekstremist

See stiilne, töökindel ja vastupidav fotoaparaat on Teie usaldusväärseks kaaslaseks nii maa peal kui vee all. Nüüd saavad teoks Teie ekstreemseimadki unistused – ehk soovite pildistada veealust maailma?

Mju 720 SW on hästi karastatud ega pelga ka kõrgelt kukkumist.

- Veekindel* kuni 3 m sügavusele vastava veerõhuni
- Põrutuskindel** kuni 1,5 m kõrguselt kukkudes
- BrightCapture tehnoloogia
- 7,1 miljonit pikslit
- Suur 6,4 cm vedelkristallekraan
- 3 x optiline suurendus
- Heliga videolõikude salvestamise võimalus

* Veekindlus vastavalt IEC standardile 529 IPX8

** Põrutuskindlus vastavalt Olympus testimeetoditele

www.olympus.ee

OLYMPUS

Your Vision, Our Future

Avarda vaadet

Aknaid vahetades võid muuta kodu välisilme stiilsemaks, küttearved väiksemaks ja elamise tervislikumaks. Fenestra puitaluiniiumaknad ja -rõduksed on investering aastakümneteks. Fenestra tõstab Sinu elukvaliteeti ja maja väärtust tänu kaasaegsele ja kõrgekvaliteedilisele akna konstruktsioonile ning pillkupüüdvale välimusele. Iga Fenestra aken ja rõduuks valmistatakse just selle kodu eripärasid ja vajadusi, mida ta kaunistama hakkab.

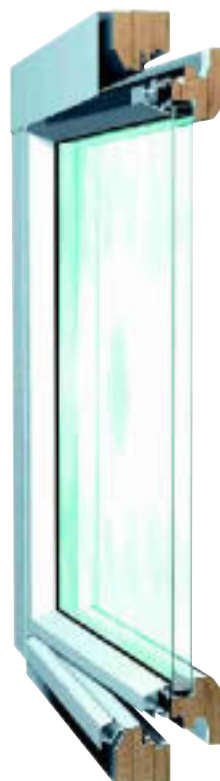
Primus on parim

Fenestra Primus on aegumatu disaini ja kauakestva konstruktsiooniga klaasi ja klaaspaketiga kahearaamiline puitaluiniiumaken.

- + Pillkupüüdev klassikaline disain
- + Väga hea heliisolatsioon (Rw = 39-48 dB)
- + Väga hea soojusisolatsioon (U-väärtus = 1,0-1,7 W/m²K)
- + Lengi sügavus vastavalt vajadusele 130, 170 või 210 mm
- + Terasest valmistatud hinged ja kremoonid on vastupidavad
- + Ilmastikukoormus langeb välisraamile
- + Lai valik lisavarustust - ribakardinad, värske õhu ventiilid, putukavõrgud, tuulutussluugid, eri kuju ja -värviga käepidemed

Fenix on võrratu

Fenestra Fenix on klaaspaketiga üheraamiline puitaluiniiumaken, mida on mugav kasutada ja lihtne pesta.

- + Akent saab avada kahes suunas ja sellel on mugav tuulutusasend
- + Kaks pestavat klaaspinda
- + Hea heliisolatsioon (Rw = 33-38 dB)
- + Hea soojusisolatsioon (U = 1,4-1,9 W/m²K)
- + Sulgurid kolmel küljel, põhiturvasulustus ka baasvariandil
- + Samas lengis võrdse valgusavaga avatav ja kinnine raam
- + Lai valik lisavarustust - värske õhu ventiilid, putukavõrgud, tuulutussluugid, eri kuju ja -värviga käepidemed, turvasulused

VISIOON

APRILL 2006

Vee alla!

Suurem osa Maast on kaetud veega. Ülejäänud osa, mis ei ole vee all, on meile juba üsna selgeks saanud – me teame peast, kus on kungas või org, ning reeglina ka seda, kes seal kandis elab. Veepinnaaluse maailmaga on lood hoopis teised, meil ei ole õrna aimugi, mis seal toimub. Me suhtleme selle keskkonnaga reeglina läbi mingi kolmanda meediumi – telekanali, õngenööri või ilm.ee portaali –, me toome selle vahel omale koju ja paneme klaasist kastis nurka külalistele vaadata. Inimene ikka püüab toppida oma nina sinna, kuhu on keeruline piiluda, püüab võrast puudutada, temasse siseneda. No tegelikult, miks ka mitte?

See Visioon ei ava veealuseid saladusi, kuid me näitame kätte ukse. Me ei tee seda nagu filmis "Matrix", pakkudes valida punase ja sinise tableti vahel, vaid avame ise ukse ja näitame ära, kuidas sisse minna, mis seal taga on, millega tuleb arvestada ja kas võileivad tuleb omal kaasa võtta. Me jagame juba eesolijate kogemusi ning aitame igati kaasa tundmatu maailma avastamisele just teile sobival moel, peatudes nii kaladel, kõhrelistel kui selgrootutel. Punase tableti valijatele ei puudu siit ka kenad autod ja kauged kivid maad. Nii et nüüd ei muud kui lugema

ja siis akvaariumipoodi, sealt õngekauplusesse, siis korralik akvalangisti-varustus, lennukipiletid ja ... või siis taas televiisor käima ning võõraid elamusi neelama.

Henrik Aavik
Visiooni toimetaja

Hot rod ei ole ainult auto, ta on ka kunst.

Kaunite autode valmistamise ajaloost annab ülevaate Priit Veski.

lk 22

Milline kala sobib sinu akvaariumisse?

Ketlin Priilinn usutleb akvaristikaga tegelevaid spetsialiste.

lk 10

HOBID

- 4 Kalastamine loob sideme loodusega
- 10 Akvaarium edasijõudnutele

ARHITEKTUUR

- 14 Vesilennukite angaardid Põhja-Tallinnas
Avalikkuse eest varju jäänud arhitektuuripärlini murrab teed Tiina Kolk.

AJALUGU

- 18 Haapsalu piiskopilinnuse legendid

AUTO

- 22 Hot rod'ide ajalugu
- 26 Eesti oma hot rod
- 30 Luksuse etalon – Cadillac

REIS

- 32 Brunei

LOODUS

- 36 Merisiilikud
- 38 Veealune teine maailm

FOTO

- 41 Rivo Sarapik: tst!
- 44 Näitus basseinis
Kaido Haagen lõi Kalevi ujulasse omapärase pildigalerii

KUNST

- 46 Eevart Arrak 70
Andra Kirna süüvib vana kooli koloristi loometöösse.

TOIT

- 50 Kokk Dmitri Demjanov
- 56 Molluskid
Martin Hanson ja modell Mari pöörduvad meie eisiisade juurde merre.
- 58 Austrid
- 59 Valge tee
Eksklusiiivseimat teed pakub maitsta Katrin Vanatalu.

MOOD

- 60 Meeste mood

LOODUS

- 66 Šotimaa looduse võlu ja valu
- 70 Oravake Olga, Männikult

NOSTALGIA

- 72 Taskukalendrid minevikust

MÕTE

- 74 Televiisori ost
Kristjan Pordi mõtisklus.

Meeste mood.

Lõpuks ometi paar nõuannet ka meestele!

lk 60

Toimetajad	Henrik Aavik, tel 667 0342, e-post: henrik.aavik@aripaev.ee Indrek Kald, Heidi Vihma, Ardo Kalda
Reklaami projektijuht	Asso Laido, tel 667 0072, e-post: asso.laido@aripaev.ee ftp.aripaev.ee/incoming/Rekl
Kujundaja	Sverre Lasn
Fotograaf	Meeli Küttim
http://www.aripaev.ee/visioon	
Äripäeva peatoimetaja	Igor Rõtov
Väljaandja	Äripäeva Kirjastuse AS Pärnu mnt 105, 19094 Tallinn tel: (372) 667 0111, faks: (372) 667 0222 faks: (372) 667 0265, (372) 667 0165 e-post: aripaev@aripaev.ee http://www.aripaev.ee
Toimetus	e-post: aripaev@aripaev.ee tel: (372) 667 0099, faks: (372) 667 0265 korrespondent Tartus: Väino Rozental vainu.rozent@aripaev.ee korrespondent Washingtonis: Kertu Ruus kertu.ruus@aripaev.ee
Reklaamiosakond	e-post: reklaam@aripaev.ee tel: (372) 667 0105, faks: (372) 667 0200
Tellimine ja levi	e-post: register@aripaev.ee tel: (372) 667 0099, faks: (372) 667 0300 Tellimishind 12 kuuks 2595 kr Tellimine internetis http://www.aripaev.ee/tellimine
Trükk	AS Kroonpress

Äripäev

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalised, majanduslikud, poliitilised või religioosel teemal) on autoriõigusega kaitsitud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma Äripäeva Kirjastuse ASI kirjaliku nõusolekuta keelatud.

Kaebuste korral väljaande sisu kohta võite pööruda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363

Kalastamine

loob sideme loodusega

Ehkki enne iseseisvumist oli Eestis hobikalastajaid ligi kaks korda rohkem kui praegu, on see ajaviitevorm taas tuure üles võtmas, kogudes populaarsust nii naiste kui ka meeste seas. Kogu maailmas on kalapüük üks levinumaid harrastusi.

Tekst **Henrik Aavik**

Fotod **Meeli Küttim, Andras Kralla** – Äripäev

Eesti tuntumaid kalandusgurusid Vladislav Koržets hindab, et aasta jooksul käib kalal rohkem kui kaks korda nii palju inimesi, kui on registreerinud. Kalastusharrastuse tõususuund on täheldatav juba mitu aastat. “See on sotsiaalne küsimus, pärast suuri pööreid riigis alles hakkavad asjad paika loksuma. On hirmud, kuidas ma toime tulen, kas ma elatud saan, ega ma rongi pealt maha jää oma elu kindlustamisel, toimub varanduse hankimine ja kokku kahmamine. Kui need mured sumbuma hakkavad, siis asub inimene mõtlema, milleks see kõik? Millega ma tegelikult tegeleda tahan? No peale selle võistlusspordi, milleks on äri, milles on ka muidugi emotsionaalseid asju tublisti sees, aga mis võib inimese läbi põletada, kiiresti ja põhjalikult,” arwab Vladislav. “Üsna paljud leiavad kalapüügi olevat suurepärase vahendi rekreatsiooniks.”

Tema hinnangul annab kalapüük võimaluse võimsateks tunneteks: “Kui sul on ikka kena kala otsas, siis see rõõm, nauding ja adrenaliin, mis sinus tekib, on väga ürgne ja üliehe, nagu ka väike frustratsioon, kui kala minema pääseb. Kõigi nende tunnete talitsemise õppimine on ülimalt ürgne side loodusega meie emotsionaalsel tasandil. Me ei saa neid tundeid teatrilt ega naisega kakeldes, need ei ole nii puh-

tad. Me ei saa neid ka raamatuid lugedes ega muusikat kuulates, sealt saame teistsuguseid tundeid. Kalastades läheme neid tundeid teadlikult saama – ühelt poolt emotsionaalset, teiselt poolt meditatiivset suhet loodusega.”

Vladislav Koržetsil on kalastuse vallas prioriteetid paigas: “Minusugune hull, ja selliseid on Eestis päris palju, leiab, et äri, töö ja muu taoline on elus teisejärguline. Töö on vaid vahend selleks, et kalal käia. Peame küsima endalt, milleks me elame? Kas me elame selleks, et pappi teenida, või selleks, et ennast hästi tunda? Kui me rää-

gime eluviisist ja -stiilist, siis peame asjad tähtsuse järjekorras paika panema.” Elu-terves maailmakäsitluses ei ole kalapüük, metsas jahil käimine või purjetamine abivahendid selleks, et paremini töötada.

“Paljude hobide puhul tuleb kaasa võistluse ja edukuse moment. Seda on raske vältida. See on inimese hinges sees kusagil,” räägib Vladislav. “Siiski võib juhtuda ja tihti juhtubki, et hobi puhastub: võistluse ja edukaks olemise aspektid lihtsalt kaovad. Siis hakatakse nautima hobi ennast. Purjetama võib-olla minnakse alguses sellepärast, et seal on prestiižne ➔

Vladislav Koržetsist loodud taieses on kõik peale raami tehtud kalanahkadest.

HUGO BOSS SCANDINAVIA AB Phone +46 8 53463200 www.hugoboss.com

BOSS
HUGO BOSS

seltskond, kellega saab ehk mingeid häid äriasju ajada, äkki saab sealt midagi oma põhitöö jaoks. Aga võib juhtuda selline metamorfoos, et need asjad kukuvad ära ja hoopis purjetamine hakkab omaette nautingut pakkuma. Kalapüügiga on see asi kõige lihtsam juhtuma. Seal ei ole sellist prestiižsust.”

Kalameeste rohkusele aitab kaasa ka varustuse parem kättesaadavus – heade ja kalliste vahenditega on mõnusam püüda. Vladislavi arvates tulemust see väga oluliselt ei pruugigi mõjutada, sest kalapüügi puhul on väga suur tähtsus oskustel, intuitsioonil, kogemusel. “Hea ja kallis riist on mõnus asi ikka. Korralik spinningurull võib olla kalameeste vahel jututeema – tema erilised funktsioonid, tema eeldused, kas ta on titaanservaga või milline rullijagamise süsteem tal on, kas on täiustatud ristkerimine ja nii edasi. Enam-vähem sama lugu nagu autodega. Kalapüügis edasi jõudes hakkad ikka mingil hetkel tahtma seda või teist sorti ritva, kuna see on mingiks püügiks parem,” teab mees kalastajate hingeelu.

Kalapüük ei ole nii lihtne, et vaata kajaloodiga parve ära ja siis tõmbad suure kala välja, seletab Vladislav. “Muidugi annab tehnika kasutamine eeliseid, aga need ei ole nii suured. Vesi ja veemaailm on müstilised – kõigi oma teadmiste juures on meil ikka üsna vähe aimu selle elu seadustest. Täna jumalat, et ei ole olemas universaalseid vahendeid, mis alati ja kõikjal kala välja toovad, ja asi on ikka esmajoonel kinni meie teadmistes, kogemustes ning et loodus käib siin kõrgelt üle meie oskuste. See kala välja peilimine tundub ainult kõrvalt nii lihtne.”

Naisi on kalastajate seltskonnas ehk iga kümnes. “Põhjuseid on ilmselt mitmeid, paljud väga proosalised – näiteks

talvel jää peal püüdes ei ole asjale kuhugi minna, kui mehed ümber on, sama asi paadiga merele minnes. Kui paljud suudavad ennast selles olukorras vabana tunda? Mehed sellest ju probleemi ei tee. Siiski tunnen palju naisi, kellele meeldib kala püüda, kes tahavad kala püüda, kes mõnuga püüavad,” seletab Vladislav Koržets tagamaid lahti.

Ivika Epro on üks Eesti vähestest kirglikest naiskalastajatest: “Ma ei tunne, et oleksin meeste alale sattunud. Ma käin tihti võistlustel ning siis ma imestan seal, mispärast on meeste ja naiste hindamine alati eraldi? See on ala, kus tegelikult on ju kõik võrdsed. Mängib oskus, tahtejõud, kui palju viitsid otsida seda kala. Võistlustel on meeste arvestuses tipud minust küll kaugel ees, aga kui niisama kalal käime, siis ei ole harv, et saan rohkem kala kui mõned teised. Eks kalavõistluste hindamine ongi saagi kaalu järgi.”

Kalapüügivõistlused on levinud nii Eestis kui mujal maailmas. Valitakse piisavalt nüri koht, kus eriti kala ei ole, ja proovitakse, kes saab mingi aja jooksul rohkem kala kätte. Ivika osaleb võistlustel ikka, kui aega on: “Siin on küsimus selles, kes on kiirem. Muidugi, ka oskused mängivad: kes on valinud õiged vahendid ja õige sööda. Koht on tavaliselt aasta aega ette teada. Trenni võib seal teha, aga reeglina on need sellised kohad, kus niisama kalamehed üldse ei käi, kuna ei ole mõtet. Teoreetiliselt võiks kas või Pirita rannas võistluse korraldada, mingi ogaliku sealt ju ikka kätte saab. Ma võistlen peamiselt talvistel üritustel, kuna suvel on niigi palju kalapüüdmist.”

Vladislavi arvates ei ole kalamehele enamasti kala tähtis: “Muidugi on selliseid kohti, nagu Tiskre oja, kus kalameeste kirg on nii suur, et mees läheb ja teeb

omale küünarnukkidega ruumi oja äärde. Õige kalamees siiski mingist etapist alates võtab väga rahulikult, kui ta jääb kalata, seda juhtub ka vilunud kalameestega. Sellepärast ongi kalapüük inimese hingele hea asi, et ta õpetab alandlikkust, vahekorda loodusega – asjad ei ole nii, et ma lähen ja võtan. Ma saan, kui mulle antakse. Muidugi kui ma ka ise mees olen ja oman oskuseid ning arendan ennast. Arendamine ei ole ainutähtis – mul on ka õnne vaja. Isegi kui mul on kindel info, et ühes kohas on palju kala, siis kui ma kohale jõuan, võib kõik juba teistmoodi olla: kala lebab põhjas, ei ole ei söögi- ega muud isu, teda ei saa sealt mingi trikiga kätte. Kas peaksin siis vihane olema? Kelle peale? Looduse peale? Enese peale? Ei pea. Olen veetnud ühe mõnusa päeva oma elus meeldivalt looduses, teinekord jälle antakse kuhjaga.”

Kalastajaid on igas vanuses ja väga erineva taustaga. Tee kalapüügi juurde on kõigil erinev – kes asus püüdma isa kõrvalt, kes on pärit mõne veekogu äärdest küldest, mõnel ei ole aga mingit seost olnudki, kuni sõbrad ta ükskord vee äärde kaasa on võtnud. Vladislavi saatis püüdma tädi: “Andis õnge pihku, et ma jalus ei tolkneks, et näe, mine proovi jõe ääres. Võtsin tema õnge, käisin ja imelikul kombel sain kala. Umbes kolmekümneaastaselt hakkasin uuesti käima, siis juba pöördumatult.” Ivika meelitas püüdma abikaasa Jaanus, kes ise on kalal käinud juba viieaastasest peale. Huvi kalapüügi vastu oli Ivikal siiski juba varem: “Tahtsin juba lapsena kala püüda, kuid isa lubas naistel ainult puru otsa panna, püüda ei lubanud. Siiski ei olnudki see nii palju aastaid tagasi, kui ma veel vaatasin autoaknast jää peal istuvaid kogusid ja mõtlesin, et mis küll inimesi sinna sunnib.”

Ivika Epro tõstab pärast väsitamist kala vilunult lõpu-seid pidi veest välja ning siis asutakse koos poseerima.

©2005 Finlandia Vodka Worldwide Ltd., Helsinki, Finland. Finlandia Vodka 40% Alc./Vol.

Vodka from a Purer Place

Valmistatud kristalsest allikaveest - puhas, puutumata, rikkumata.

Keep your judgement pure. Drink responsibly.

altia.ee

finlandia.com

Teiste naistest kalapüüdjatega Ivikal tihedat lävimist ei ole, ehkki võistlustel ikka nähakse, sõbrannad ei kalasta samuti: "Kutsusin kunagi ühe oma tuttava naisterahva kaasa, aga ta pakkis kodus mitu tundi hoopis alkoholiseid jooke kaasa soojade riiete asemel. Ta pidas küll vapralt vastu, aga kuna tal ei olnud piisavalt sooje riideid, siis läks ka kaasavõetut palju. Lõpuks läkski lihtsalt kummikutes joomiseks."

Kliše, et kalapüük on botikutes viinavõtmise, ei ole päris alusetu, tõdeb ka Vladislav: "Kalalemineku motiive on erinevaid, osa mehi lähebki kalale selleks, et kodust välja pääseda ja sõpradega viina võtta. Kui seda kodus teha ei lubata ja looduses parem on, siis miks mitte? Siiski on üks väga oluline erinevus, mida minu kogemus kinnitab – oskajad kalamehed ei võta kalapüügil tilkagi viina. Kahte head asja ei saa korraga teha ja neid ei tohi omavahel sassi ajada – siis ei saa kummaski õigesti asja. Kalapüük tahab keskendumist, andumist ning meditatiivset seisundit. Kui ööseks laagrisse jäädakse, on vahel kellelgi kaasas Jägermeister, mis ringi käib, ja lõkke ääres kõlavad siis kalamehejutud. Väga palju kalamehi käib siiski ilma ööbimiseta – tullakse kainelt ning minnakse kainelt. Kogu adrenaliin ja nauding saadakse püügist."

Enamik kirglike kalamehi püüab kala erisugustes kohtades: nii merel kui siseveekogudes, nii kodu- kui välismaal, nii paadist kui harpuuniga vee all. Proovitakse järele, kuni leitakse oma lemmikstiilid. Samuti kõigub kalalkäimise tihedus paaris korrast aastas kuni paarisaja korrani. Piirid seab reeglina töökoht, seepärast on ettevõtjad, kes käsutavad oma aega rohkem, selle hobi jaoks veidi paremas

olukorras. Metallitööpinke müüvad Ivika ja Jaanus käivad kalal umbes sajalt päeval aastas: "Kolmandik sellest kulub Lapi maal, polaarpäeva ajal ei ole vahet, millal püüda. Väsid, magad veidike ja püüad edasi." Vladislav satub kala püüdma ligi kaheksakümnel korral aastas.

Õigetele kalameestele teeb muret kalavarude olukord Eestis. Juba levib meilgi püüa-ja-vabasta-tava – koju viiakse vaid parim osa saagist, enamik kalu võib edasi ujuda. Vladislavi hinnangul on olukord päris halb – kalavarud on üks karme hindasid, mida me Eesti iseseisvuse eest oleme maksnud. "Nüüd hakkab meres tasapisi taas kalu juurde tekkima," räägib ta. "See vahepealne tühjenemine oli tingitud ülepuügist. Paljud kalamehed ilmselt vaidlevad mulle vastu, et oh, kes siis merd suudab tühjaks püüda. Samas on meil teada, et kogu maailmameri on kalavarude osas kriitilises seisus just ülepuügi pärast. Tegelikult juba enne Eesti iseseisvumist, perestroika ajal avanes paljudel rannaelanikel võimalus saada võrgu panemiseks luba, enne tegid paljud seda salaja. Üsna varsti juhtus, et kala hakati väga hea hinnaga kokku ostma ja välismaale viima. Krooniaja alguses maksti näiteks ahvena kilost kohati kuni 30 krooni ja püük muutus ülitulusaks. Nüüdseks on ahven kolunud mujale Euroopasse. Kümne aastaga on meil toimunud tühjakspüük, täpselt nii, nagu selle situatsiooni tekkides ennustati."

Vladislavi hinnangul ei tunnista inimesed endale toimuvat: "Süüdlaseid ikka otsitakse, hülged, kormoranid, eks neil muidugi on oma roll, aga tegelik põhjus on ikka püügikoormus. Teadlased on enam-vähem hinnanud, et sobilik püügikoormus on 750 meetrit võrku ühe ranna-

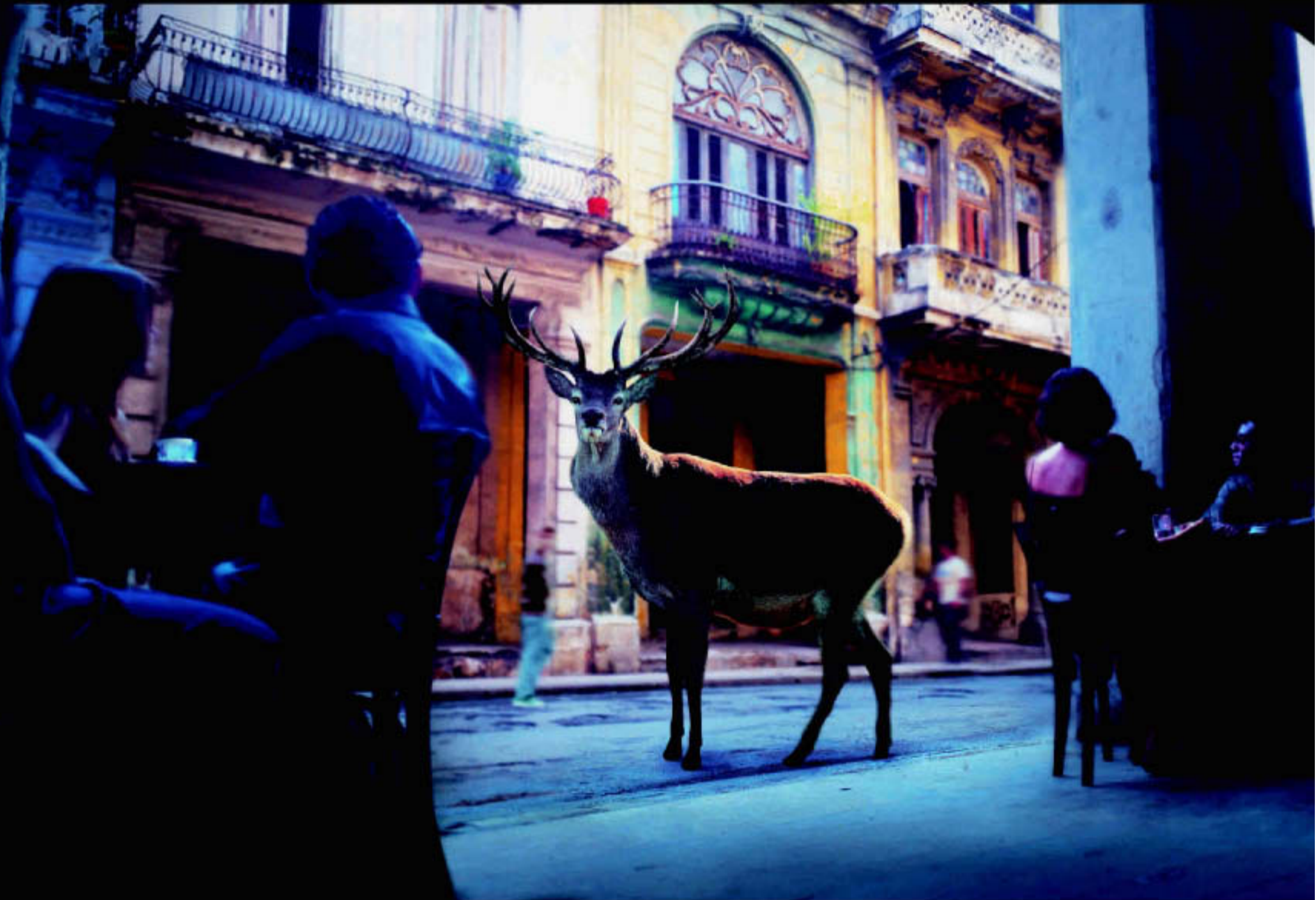
joone kilomeetri kohta, mis võiks pidevalt sees olla kalavarusid kahjustamata. Meie paremates lahesoppides oli vahel võimatu paadiga välja sõita, kuna paigad olid risti-rästi võrke täis, viis kuni kümme kilomeetrit võrke ühe rannajoone kilomeetri kohta. Kalal oli sealt pea võimatu pääseda. On toimunud, mis toimuma pidigi, ja nüüd on hädakisa, et kormoranid on kalad ära söönud. Vanasti elas Eesti vetes näiteks atlandi tuur, kellega tasus Narva linn maksusid Rootsi kuningale."

Kui kala käes, mis siis sellega peale hakata? Arvamus, et kõik kalamehed on suured maiasmokad ja küpsetajad, ei pea paika. Tõsi, Vladislav tõstab korra nädalas kalatoitude mainet isegi televiisoris, kuid Ivika isu pärast ei püüa: "Ma kala eriti üldse ei söö, aga mees sööb. Tuttavatele saab ka jagada."

Alustajale kalamehele soovitab Vladislav leida esmalt kogenud kalastuskaaslane, kellele ennast sappa haakida: "See on kiireim ja mugavaim tee selle hobi sisse minekuks. Muidugi võib lugeda läbi mõne raamatu, eriti minu kirjutatu, aga, nagu jalgrattasõitugi, raamatust kalapüüki ei õpi. Vaja on ennast oskajale külge haakida ja kui juba sama heaks saad kui kalastuskaaslane, siis tuleb leida veel oskajam mees, reeta eelmise kaaslane ja asuda uute saladuste näppamisele," naerab Vladislav. "Minagi käin väga paljude erinevate inimestega kalal, üksi väga harva."

"Kogu huvikalastus on kokkuvõttes täiesti mõttetute tegevus," võtab Vladislav meie arutelu kokku. "Aga mõttetud on paraku kõik meie tegelikud harrastused. Tõelise naudinguga saame asjadest, mis ei ole tehtud kasu pärast – see ongi kasutute asjade kasu." ■

Kalapüük on sotsiaalne tegevus, kus veepealsed asjaosalised on sama tähtsad kui seltskond vee all.

SÕLTUMATULT MEELESTATUD

Üle saja aasta tagasi ostis meie perekond jõe, kust me saime puhta vee Šoti ühelinnaseviski valmistamiseks. See oli ainus võimalus hinnalise allika kaitsmiseks.

SÕLTUMATULT VALMISTATUD

Sellega anti unikaalne panus maheda ja ümara maitsega rikkalikule, kergelt männimaitselise ja õrna suitsususega tulemusele, mis saab igaveseks olema Glenfiddich Special Reserve.

Kupidest edasi –

diskused, kirevahvenad ja haid

Kui soovid koju akvaariumit, mis tuttavad ahhetama paneks, siis ei piisa enam tavalisest kuldkalast purgis, vaid tasub muretseda oma lepeenemaid vee-elukaid ning haruldasi elustaimi.

Tekst **Ketlin Priilinn**
Fotod **Meeli Küttim**

Akvarist Raimo Raud räägib, et algajale akvaariumipidajale ei soovi ta kohe keeruliseks minna ning alustada võiks ikka vähenõudlikest elusünnitajatest, nagu mõõksabad ja kupid. Kui aga akvaariumipidamine juba selge, siis võib paotada rahakotiraudu ja asuda tõeliste pärlite kallale. Ühe kalleima kalaaliigina toob Raud välja diskused. “Millalgi igatahes märkas inimesed kaupluses, et ühe eksemplari hinnaks oli 3000 krooni,” märgib ta. “Hinna juures mängib oma rolli kindlasti see, et neid kalu on spetsiaalselt aretatud ja nad pole enam oma loodusliku välimusega.” Ta lisab, et diskuseid on väga palju värvitoone ning algajatele pole nende pidamine jõukohane – nimelt armastavad need kalad üsna kõrget temperatuuri. “See peaks olema kusagil 28–30 kraadi,” täpsustab Raud. “Ja vee näitajad peaksid olema väga stabiilsed, vee karedus ei tohi kõikuda. Ka haiguste suhtes on diskused

äärmiselt tundlikud.” Diskuste hinnad võivad ulatuda kuni 12 000 kroonini, sõltudes kala suurusest ja sordist.

Ka Akvabox OÜ juhataja Roman Tšernokozovi sõnul võiks eksklusiivsematest kaladest akvaariumisse soetada just diskuse, aga ka näiteks luukeele, rai või mõne haruldasema ahvenaliigi. “Eks see ole rohkem maitseküsimus, millised kalad kellelegi meeldivad,” leiab Tšernokozov. “Diskuste puhul tuleks aga meeles pidada, et nendele eluks vajalikku temperatuuri peavad taluma ka teised kalad – paljud võivad sellises vees surra.”

Kalakese kaupluse esindaja Irma Treufeldi sõnul on diskus eksklusiivne mageveekala: “Nad on Lõuna-Ameerikast pärit ahvenalised, kelle välimus pole tavainimese jaoks kuigivõrd ahvenasarnane,” kinnitab ta. “Diskusel on ümar lapik kehakuju ning neid on aretatud mitmekümneid sorte erinevates värvigammades.

Eriliigiliste diskuste värve on erkkollasest kuni õrnllilani.” Populaarsemate hulka kuuluvad tema sõnul türkiis- ja koobaltsinised ja nn Marlboro-punased diskused: “Oma tugevate värvide ja suhteliselt suure kasvu tõttu – diskused võivad olla kuni 20 cm diameetriga – on diskustega sisustatud akvaarium väga atraktiivne. Keskmise eluiga akvaariumis on diskustel, nagu ahvenatelgi, üsna kõrge, 10–15 aastat.” Treufeldi sõnul ei saa diskuse populaarsust, välimust ja kõrget hinda mitte ühegi teise mageveekalaga võrrelda.

“Mitte küll nii kallid ja erilised, kuid mageveekalade hulgas siiski väga värviküllased on aafrika kirevahvenad,” jätkab Treufeld. “Erinevalt diskustest on nende kalade seas leiduvad värvid kõik looduslikud ega ole aretatud. Aafrika kirevahvenad on 10–15 cm pikkused, kehakuju üsna meie ahvenate sarnased, kuid palju erksavärvilisemad.”

Mosambiigi tilaapiad on sobilikud ahvenalised mageveeakvaariumisse.

Treufeld leiab, et aafrika ahvenate pidamine on Eesti tingimustes väga mõistlik, kuna meie vesi on üsna kare ja aluseline ning sobib aafrika ahvenatele hästi. "See-ga pole vaja kasutada mingeid lisaaineid veevahetusel ega erifiltreid veeomaduste muutmiseks," märgib ta. "Kui diskuste akvaarium on meeleolult rahulik, siis aafrika ahvenate akvaariumis käib pidev sebbimine – nimelt armastavad need kalad väga koopaid ja peiduurkaid, seetõttu tunnevad nad end hästi akvaariumis, kus on ohtralt kivikuhilaid." Ta kinnitab, et vastupidiselt inimeste kartusele, et kui aafriklaste akvaarium väga tihedalt sisustada, ei tule kalad üldse välja, tuleks seda just teha, sest mida rohkem on neil peiduurkaid, seda julgemalt nad ringi ujuvad ja oma erksaid värve näitavad.

Aafrika kirevahvenate hind pole Treufeldi sõnul noorte, nelja kuni viie sentimeetri pikkuste kalade puhul kuigi kõrge,

täiskasvanud kalade hind võib ulatuda viie-kuuesaja kroonini," selgitab ta. "Akvaariumipidajad, kel pole teadmisi aafrika ahvenate erinevate liikide värvikirevuse ja kasvamise kohta, võivad poes aafriklaste müügiakvaariumidest üsna külmalt mööda jalutada, kuna noorena on need kalad tavaliselt ühtlaselt hallid ja mittemidagi-ütleva välimusega. See on nende kaitse looduses, mis aitab neil noore ja nõrgukesena märkamatuks jääda." Küll aga jäävad aafriklasted alati kõigile silma täiskasvanuna, kuid siis tuleb nende eest kõrgemat hinda maksta. "Mõistlik oleks seda kala-liiki soetada just noorena, kuna siis nad kohanevad üksteisega paremini," märgib Treufeld. "Suurena võib neil tekkida konflikte teiste akvaariumiasukatega."

Eksklusiiivsete kaladena toob Treufeld välja veel magevee raid, kelle kodumaa on põhiliselt Lõuna-Ameerika. "Raide akvaarium eeldab võib-olla kõige spetsiifilise-

webdesktop 3

Populaarse dokumendihaldussüsteemi Webdesktop kolmandas versioonis on lisandunud järgmised võimalused:

- * täiendatud andmetüüpide haldust ja lisatud mitmed uued tüübid
- * täiendatud dokumentide menetlemise käiku
- * täiendatud metaandmete sidumise võimalusi
- * intraneti vahendid
- * finantsdokumentide menetlemine
- * integreeritus LDAP või Active Directory-ga
- * VoIP telefonisüsteemiga integreeritus, kõnede registreerimine
- * täielikult uuendatud ja optimeeritud kasutajaliides

Webdesktop esimene versioon ilmus aastal 2002. Tänapäevaks on Webdesktopil enam kui 4 000 kasutajat ja andmemahud ületavad 100 GB ja 10 miljoni andmebaasikirje piiri.

<http://www.webware.ee>

+372 661 3900

info@webware.ee

mat lähenemist: akvaarium peab olema mitu korda suurema põhjapindalaga kui tavaliselt, akvaariumi põhjas peaks olema peen liiv ja veekvaliteet peab olema kõrge ehk vesi puhas,” rõhutab ta. “See eeldab jällegi kvaliteetset tehnikat ning sagedast hooldust. Tõsi küll, neid kalu liigub Eestis väga vähe selle kala pidamise kõrge riski tõttu, kuid akvaariumipoodidest on võimalik raisid soovi korral siiski tellida,” selgitab ta.

Tšernokozovi sõnul on raisid Eestis saadaval vähemalt kolme liiki, kõige kallim neist maksab 5000 krooni ringis. “Suuremad kalad on üldjuhul alati kallimad,” kinnitab ta, “aga samas on nendega lihtsam toime tulla – paljud, kes ei taha üle elada väikese kalamaimu kriitilisemaid eluperioode, eelistavad osta juba täiskasvanud kala.”

Irma Treufeld räägib ka merekaladest: “Enamikul akvaariumiomanikel on Eestis mageveeakvaariumid, kuid vähehaaval hakkab tekkima ka mereakvaariumi pidajaid,” ütleb Treufeld. “Need on nii alginvesteeringult kui ka edaspidiste ülalpidamiskulude poolest mitu korda kallimad mageveeakvaariumist.”

Merekalade kohta on Treufeldi sõnul eraldi üsna raske kedagi välja tuua, kuna nendest kaladest on kõik suuremad liigid kallid ja vähemalt Eesti mõistes eksklusiivsed. “Meie regioonis tõstab merekalade hinda kõvasti transpordikulu,” räägib Treufeld. “Nende kalade loodusliku elupaiga lähedal on hinnad kordades madalamad Euroopa hindadest.”

Ühe ilusama ja atraktiivsema merekalana, keda on võimalik ka Eesti kaupmeeste käest osta või tellida, nimetab Treufeld ingelkalu. “Neid peetakse merekaladest värvilisimateks,” ütleb ta. “Nende suurus võib ulatuda mõnekümne sentimeetrini ja hind 3000 kroonini.”

Teiseks toob ta välja kirurgid – samuti atraktiivsed merekalad, oma 15–20 cm kasvuga ja erivärvilised. Nende hind jääb 400–1500 krooni vahele.

Merekalade seas on ka väga erilise välimusega kalu, nagu näiteks *boxfish*, kelle hind on paari tuhande krooni ringis, ning merihobukesed hinnaga alla tuhande krooni,” loetleb Treufeld. “Mereakvaariumi omanikul on võimalik soovi korral tellida ka päris ehtsaid haikalu, kuid siinkohal peab arvestama, et väiksema suurusega, kuni kolm tuhat krooni maksvad haid ei ole sellised ringiuujad, nagu filmides haikalu harjutud nägema, vaid põhiliselt öise eluviisiga kivi all redutajad,” kinnitab ta. “Ringiuujad haid tahavad juba väga suurt akvaariumi – tuhandetes liitrites – ja nende hinnad võivad ulatuda mitmekümne tuhande kroonini.”

Väga atraktiivne ja veekvaliteedi suhtes mitte nii nõudlik kui haikala on Treufeldi sõnul mureen, keda annab üsna edukalt pidada ka suuremas koduakvaariumis. “Loomulikult tuleb arvestada tema suure kasvuga ning seetõttu sobivad temaga kokku vaid suuremõõdulised kalad,” märgib ta. “Mureenide hind on keskmiselt 1000–4000 krooni.”

Akvaariumit soovib Raimo Raud sisustada eelkõige elusate taimedega. “Sageli olen näinud, et akvaariumis on üksnes kivid-kännud või mõni plastkuju, aga elusad taimed on palju kasulikud, kuna puhastavad vett,” selgitab Raud. “Samas nõuavad nad rohkesti hoolt – taimi tuleb kärpida ja kõdunenud taimed veest kõrvaldada.” Akvaariumi põhja tuleks Raua sõnul panna keskmiselt 5 cm paksune kiht liiva või peenikest kruusa, mida saab

△ Diskuseid on aretatud väga erinevates värvitoonides.

◁ Väikesed haid ei ole nii vilkad, kui tihti oodatakse.

△ Mureen sobib ka suuremasse koduakvaariumi.

◁ Ingelkalad on tuntud oma kauniduse poolest.

▽ Meditsiiniliselt kõlava nimega kala – kirurg.

akvaariumikaupade kauplustest osta. “Tagumises servas võib seda olla pisut rohkem, nii 7–8 cm, ja eespool siis 3–4 cm,” ütleb ta. “Samuti võib akvaariumisse panna ümaraid värvilisi kive, mida leiab mere äärest, ja igasuguseid heas seisukorras kände, oksa ja puujuuri.” Raud rõhutab, et enne akvaariumisse asetamist tuleks oksa bakterite eemaldamiseks kindlasti mitu tundi keeta, esmalt soolases ja seejärel magedas vees. “Aga näiteks turba seest võib leida väga ilusaid juurikaid ja puuksi, mis on täiesti bakterivabad ja nii põhjalikku puhastamist ei vaja,” lisab ta. “Samuti kasutatakse akvaariumite sisustamisel sageli pilliroogu ja bambust, millest mina soovitän pigem bambust – pilliroog kipub liialt kergesti lagunema.” Et kerged taimed akvaariumipõhjust üles ei keriks, soovib Raud sinna peale raskuseks asetada kivi.

Tšernokozovi sõnul on paljudes kauplustes müügil erinevaid elemente akvaariumi sisustamiseks. “Näiteks luukeresid ja muid plastmassist vidinaid,” ütleb ta, “ilusamad on aga suuremad kaljud, mis sobivad hästi ka keskmise suurusega akvaariumisse.” Taimedest soovib ta Tšernokozov kasutada üksnes elusaid taimi. “Need aitavad akvaariumis kaasa kõigile loomulikele protsessidele,” kinnitab ta. “Ilus oleks paigutada akvaariumisse ka mingi suurem puu, millele istutada taimed, või siis panna akvaariumi tagumise seinale peale reljeefne taust, mis jääb väga efektne, justkui pilt.” Ta lisab, et selliseid taustapilte saab osta kauplustest ning nende hinnad algavad 200 kr/m².

Tšernokozov ütleb, et õigupoolest on võimalik akvaariumi sisustamisel teostada pea kõike, mida klient seal näha soovib. “Kindlasti tasuks teha eeltööd – uurida näiteks internetis ja vaadata, milliseid lahendusi üldse on kusagil tehtud,” soovib ta. “Kõigepealt on vaja teada, mida tahetakse.”

Treufeld ütleb akvaariumide sisustamise poole pealt, et mida eksklusiivsem ja kapriissem kala, seda rangemalt on ka paigas tema nõudmised akvaariumi sisustamiseks. “Erilist fantaseerimisruumi inimesel ei ole, pigem tuleb juhinduda looduse ette antud reeglitest,” kinnitab ta. “Ühesõnaga, mida sarnasem on akvaariumi sisustus kala looduslikule elukeskkonnale, seda paremini ta end seal tunneb ja kauem elab.”

▽ Kandilise kujuga *boxfish* elab meres.

Citroën C4 – õige liiklusvahend linnadžunglis

-40 000.-

Täisvarustuses ja stardivalmis:

Citroën C4 1,6i-16V 110 hj VTR	249 400.-	-40 000.-	209 400.-	liisingu kuumakse	2512.-*
Citroën C4 1,6i-16V 110 hj SX	252 400.-	-40 000.-	212 400.-	liisingu kuumakse	2548.-*
Citroën C4 1,6i-16V 110 hj Exclusive	267 400.-	-40 000.-	227 400.-	liisingu kuumakse	2728.-*

Kõik reklaamis toodud auto hinnad sisaldavad lisaks standardvarustusele ka tehase alarmi, metallikvärvi ja auto registreerimist, mille rahaline väärtus on kokku **12 500.-**

* – liisingu kuumaksesse on arvestatud: kasutusrent 5 aastat, intress 5%, sissemaks 15%. Kõik hinnad sisaldavad käibemaksu.

Standardvarustuses (reklaamitud mudelitel): konditsioneer, ABS-pidurid, püsikiiruse hoidja-limitaator, 6 turvatähta, elektrilised esiaknad, soojendusega elektrilised küljpeeglid, esistmete soojendused, 16" rattad, tehase CD-raadio RD4 roolilt juhtimisega jne.

Citroën C4 1,6i keskmine kütusekulu 7,1 l/100 km
CO₂ emissioon 169 g/km

2003., 2004. ja 2005. aasta WRC-sarja võitja tootjate arvestuses
2004. ja 2005. rallivõitja Sébastien Loeb Citroënil

CITROËN
HÄDAABI
24 h telefon: 655 5456

Pakkumine kehtib
kuni 15. mai

TALLINN
Veho Eesti AS
Kadaka tee 72a
tel 650 2891
E-R 9.00-18.00
L 10.00-15.00

TALLINN
Veho Eesti AS
Rocca al Mare
Paldiski mnt 102
tel 665 9222
E-P 10.00-21.00

TALLINN
Veho Eesti AS
Sõpruse pst 170
tel 654 6777
E-R 10.00-19.00
L 10.00-15.00

TALLINN
Renneks OÜ
Suur-Sõjamäe 36
tel 646 5140
E-R 9.00-18.00
L 10.00-14.00

TARTU
Catwees OÜ
Narva mnt 3
tel 730 0385
E-R 8.00-18.00
L 10.00-14.00

PÄRNU
Catwees OÜ
Ehitajate tee 2
tel 447 6176
E-R 8.00-17.00
L, P suletud

VILJANDI
LX Motors OÜ
Piiri 2
tel 435 5421
E-R 8.00-18.00
L 10.00-14.00

VILJANDI
Unistar-Auto OÜ
Tehnika 2
tel 435 5921
E-R 8.00-18.00
L 10.00-14.00

KURESSAARE
ML Autoservice AS
Põhja 53
tel 452 1666
E-R 9.00-18.00
L 9.00-14.00

JÕHVI
Agdek-Auto AS
Pargi 39
tel 332 1430
E-R 9.00-18.00
L 10.00-15.00

RAKVERE
Topauto Rakvere OÜ
Narva 23d
tel 327 7563
E-R 9.00-18.00
L 10.00-14.00

CITROËN
www.citroen.ee

Vesilennukite angaarid

kui arhitektuuripärl

Lennusadama kaitl avaneb üsna troostitu vaade unikaalsetele vesilennukiangaaridele.

Pärast Eesti iseseisvuse taastamist ilmusid meie uunikumide nimistusse maailma esimeste koorikbetoonkonstruktsioonidega vesilennukite angaarid Tallinna lennusaadamas. Need on tunnistatud mälestisteks ja peaksid olema rahvale avatud, mitte kõrge taha peituma.

Tekst **Tiina Kolk**
Fotod **Meeli Küttim** ja **erakogud**

Vesilennukite angaare üksikasjalikult uurinud kunstiajaloolane Jevgeni Kaljundi nendib, et ehitised oli kavandatud ühe osana Peeter Suure merekindlusest, mille rajamine algas Esimese maailmasõja eelõhtul. Kindlustuste eesmärgiks oli sulgeda pääs Soome lahte ja selle taga asuvasse Vene impeeriumi pealinna – Peterburi.

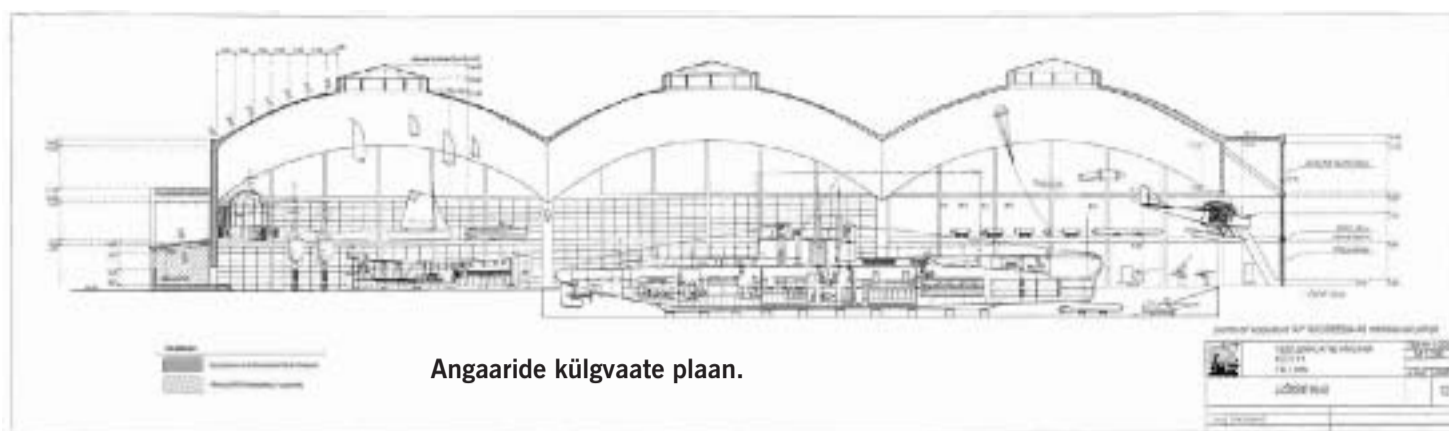
“Tsaaririigi tolleaegsed piirid meie regionis olid kavandatava ettevõtmise – jaoks soodsad: nii Soome kui ka Eesti territoorium kuulusid Venemaa koosseisu. 1907. aastal asutigi looma hiiglaslikku plaani, mis oli kavandatud kümneaastaseks perioodiks,” jutustab Kaljundi, kes juba nõukogude ajal Vene arhiivides teadustööd tehes luges läbi sadu vesilennukite angaaridega rajamisega seotud ajaloolisi ürikuid. Dokumentide andmeil oli Tallinna otsustatud teha laevastiku operatiivbaas, kuhu 1911. aastal pidi püstitatud ülesande kohaselt mahtuma kaks eskaadrit (kummaski 8 liiniristlejat, 4 soomuslaeva, 8 kergristlejat, 36 miinilaeva ja 12 allveelaeva – vastavalt projekti neljandale variandile).

Lennunduse areng tol ajal oli tormiline ja lennuvägi kui kujunemisjärgus olev väeliik tuli paigutada olemasolevasse süsteemi. Muide, Esimese maailmasõja eel oli Venemaal lennukeid rohkem kui üheski

teises riigis (meenutagem tollast kuulsat vene lennukikonstruktorit Igor Sikorskit (1889–1972), kes pärast revolutsiooni rajas USA-s vesilennukitehase ja alates 1937. aastast tegeles peamiselt helikopterihitusega).

Lennuvägi suunati Balti mere sidetee-nistuse alluvusse. Vesilennukite baasiks eraldati 6000 ruutsülla suurune ala Peeter Suure sadamas rannikujoonel kaitsekasarmu (praeguse Patarei vangla) juures, kuid alles 1916. aastal kuulutati välja projekteerimiskonkurss. “Kutse osavõtuks saadeti üheteistkümnele firmale, eesmärgiks ehitada kaks angaaride gruppi, kummaski kolm “kuuri” pindalaga 50 × 35 meetrit ja kõrgusega 10 meetrit. Projektide esitamise tähtajaks oli määratud 15. aprill 1916,” märgib kunstiajaloolane.

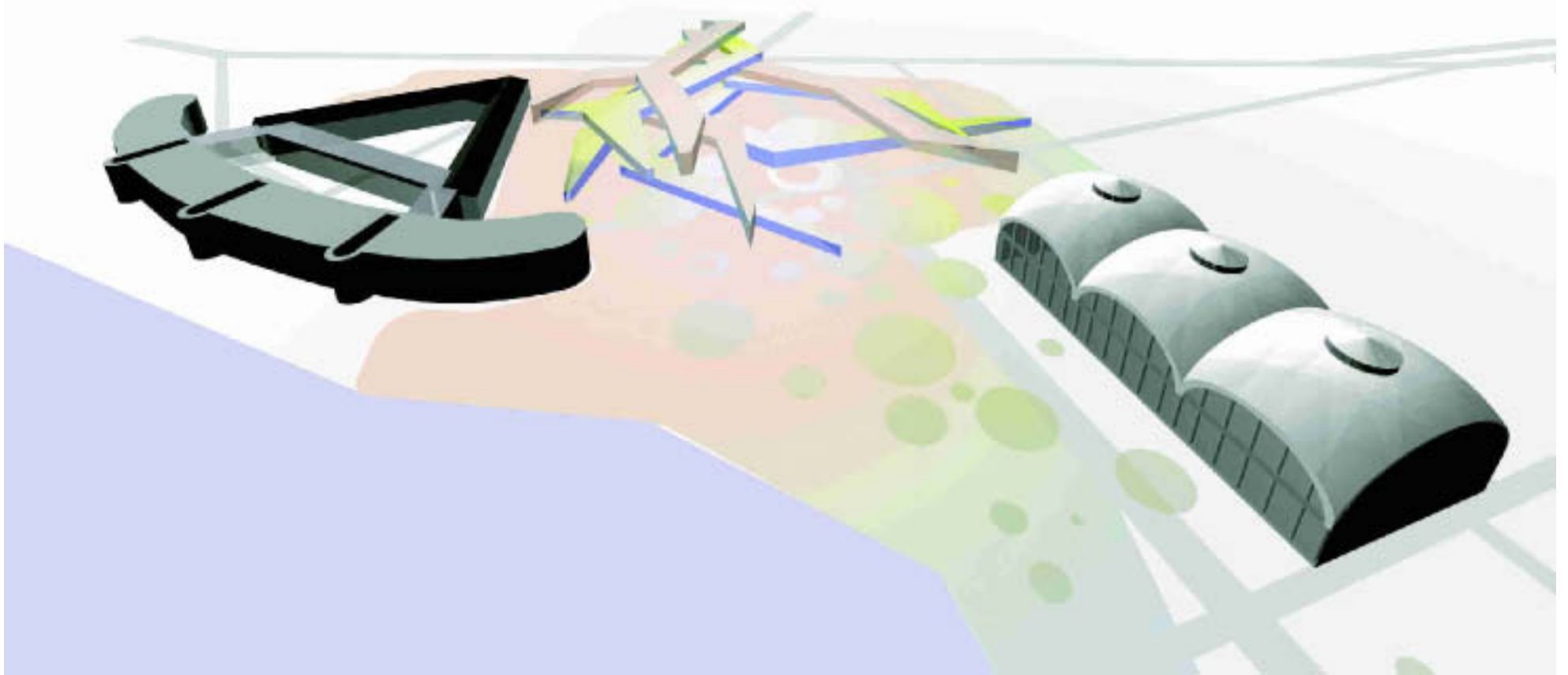
Konkursi võitis Taani projekteerimis- ja ehitusfirma Christian ja Nielsen Kopenhaagenist lahendusega, milles puuduvad sisetööd ning mille põrandapind moodustab 35 × 110 meetrit. Sellisel lähenemisel on lennunduse seisukohalt suur eelis, sest see lubab vabalt ning tugedest sõltumata paigutada ja liigutada eri suurusega lennuaparaate. Mõõtude suurenemisega sobib angaar vastu võtma masinaid tiivasirutusega kuni 105 meetrit ja sabaga kuni 30 ja enamgi meetrit. 5. juulil 1916 alustati objektile tegelike ehitustöödega. ↗

Kunstiajaloolase Jevgeni Kaljundi fotokaamera jäädvustas angaaride lae sellisena detsembris 1977, mil hoone oli Nõukogude sõjaväe käes.

Maa poolt on restaureerimist ootavad vesilennukite angaarid veel tõkkepuu taga.

Lennusadama ümbrus arhitekt Veronika Valgu nägemuses.

➤ Ametlikult nimetati objekt Tallinna Vesilennujaamaks.

Vahepeal muutus angaaride ehitamise kava – praegu seisvate angaaride kõrvalle oli nüüd kavas rajada veel teine, mitte kolmest, vaid kahest angaarist koosnev grupp. Ka selle raudbetoonvundamendid jõuti valmis ehitada ning tõenäoliselt paiknevad need siiani pinnases kompleksi läänepoolses osas.

Ehitustöödel lubati osaleda vaid Venemaa kodanikel. Vesilennukite angaaride rajamisest võttis osa ka nooruke Georg Meri, tulevane diplomaat ja suurepärase Shakespeare'i tõlkija, räägib Kaljundi. Peamised tööd angaaride ehitamisel lõpetati sõja tõttu 13. oktoobril 1917 juba revolutsiooni tingimustes, kus töölised pidasid oma õigusi nõudes miitinguid. 1919. aasta jaanuaris võttis lennusadama üle Eesti vabariigi kaitseväge, sama aasta 13. märtsil loodi merelennurühm, 1930. aasta septembrist alates paiknes lennusadamas õhukaitsestaap.

Nõukogude aastail oli kogu rannikuala sõjaväe kontrolli all ja vesilennukite angaare kasutas armee, aga 1987. aastal tegid Tallinna Inseneride Maja, Teadusloolaste Eesti Ühendus ja ajakirja Tehnika ja Tootmine toimetuse ettepaneku tehnikamuuseumi loomiseks vesilennukite angaaridesse. Paar aastat hiljem valmib Moskva V. A. Kutšerenko nimelise Ehituskonstruksioonide Uurimise Keskinstituudi ekspertiisi ja soovitud angaaride renoveerimiseks.

Praegu on lennusadamas Eesti Meremuuseumi sadamaekspositsioon ehk muuseumilaevade sadam. Siin on endale uue kodu leidnud jäämurdja Suur Tõll, allveelaev Lembit, miinilaev Kalev, patrullkaater Grif ja uurimislaev Mare.

Läinud aasta oktoobris Tallinnas toimunud rahvusvahelisel koosolekul nentisid eksperdid, et lennusadamas on suurepärase eeldused mereajaloolise kompleksi rajamiseks.

“Meremuuseum või osa sellest peab eksisteerima vahetus kokkupuutes veega või veelgi parem – omama oma sadamat. Eeskujud pole vaja kaugelt otsida: Karlskrona, Stockholm, Turu, Kaliningrad, Gdansk, Göteborg, Roskilde, Bremerhaven, Kiel,

Meretaksot ootamas.

Flensburg, Liverpool, Rotterdam, Amsterdam jne, kus see on juba ühel või teisel moel teostunud. 2008. aastal valmib Kotka vanas sadamas uus Soome Meremuuseumi hoone. Eesti Meremuuseumi jaoks ainuke võimalik ja reaalne Tallinnas ka teostatav variant oleks ajaloolise lennusadama ala,” arutleb muuseumi direktor Urmas Dresen.

Võttes aluseks 1940. aasta lennusadama piirid, on käesoleva hetke seisuga Eesti Meremuuseumi käes ligikaudu 60% tolleaegsest territooriumist. Ülejäänud osa, kus paiknevad ka piirkonna kõige tähtsamad ehitised – vesilennukite angaarid –, ootavad veel 1997. aasta sügisel alanud kohtuvaidluste lõppu, et need liidetaks olemasoleva osaga ning meremuuseum saaks realiseerida kogu oma tulevikuvisioni, mis näeks keskse atraktsioonina ette allveelaeva Lembit paigutamise angaaridesse.

Angaarid on juba iseenesest vaatamisväärsused – maailma esimesed suu-

red koorikbetoonist ehitised, mis olid valmides oma ajast 10–12 aastat ees, rõhutab Dresen. Pärast renoveerimist sobivad angaarid hästi uueks kasutuseks. “Angaarid lisaksid loomulikult kogu atraktsioonile erilist sära andva kroonijuveeli, ent ilma muuseumile üliolulise sadama ja vabaõhukespositsioonita sära mõnevõrra siiski tuhmuks. Lennusadama ala arendamisel ja planeerimisel on muuseum kogu aeg silmas pidanud tervikut,” lausub direktor Dresen.

Arhitekt Veronika Valk on vaimustuses: “Vesilennukite angaarid on Tallinna rannaala üks uhkemaid arhitektuurimälestisi, selle ajalugu on ilmekas näide sellest, kuidas taasavastamist vajav rannakultuur Eesti moodi käia võiks. Siin redutasid kunagi õppestportlennukid Eha ja Agu. Nende autor Antonius Raabi demonstreeris X üldlalupeol vigurlendu kahjuks liiga madalal, nii et pealtvaatajad lausa kaebasid. Kalamajas asus lennukool ja allveelaevnike kool.

Vesilennukite angaarid on Tallinna rannaala üks uhkemaid arhitektuurimälestisi.

Arhitekt Veronika Valk

Lastele, kes ei saanud suvel maale minna, rajati oma mängumuru. Kalaranna merejääle tehti talvel jäästaadion, elektriijaama töötajate käe all valmis jääpurjekas Sorts. Tundub, et Tallinnas elasid kunagi inimesed, kes oskasid merest ja selle lähedusest rõõmu tunda,” kõneleb ta.

Arhitekti nägemuses pakuvad vesilennukite angaarid suurepärase võimaluse elustamiseks – juba on end siia asutanud meremuuseum. Ajaloolist vesilennunduse, kuumaõhupallinduse ning allveelaevanduse tausta oleks rumal kõrvalle jätta, pigem võiks ajaloolistest kurioosumitest kasvatada atraktiivse koosluse, kus sportliku meelelahutuse ja submariinide akvatooriumi kõrval on koht eeskätt kontserdil, aga ka mereteatril ning vee-kunstikeskusel. Akustika on siin võimas – kõige pikema järelkõlaajaga saal Tallinna rannaalal!

Tähtis on hoida koht aktiivsena ning kujundada talle rõõmus imago, siis on lootust ka investeringuteks, mõtiskleb Veronika Valk. Vesilennukite, allveelaevade ja jäämurdjate maastikku kuulub loomuliku osana ka mereharidus ehk kas siin võiks olla ka Mereakadeemia ruumid?

Noorarhitekti ideed sirutavad tiibu: loomulikult on angaari juures ka mere-takso peatus. Meri ühendab enamikku linnajagudest Rocca al Mare Meriväljani – Stroomi, Pelgurand, Kopli, Kalamaja, kesklinn, Kadriorg, Pirita. Alternatiivne ühistransport üle vee aitaks omakorda Tallinna mereääre arengule üldisemalt kaasa. Tahad kesklinnast Piritale? Mine meritsi. “Üks väga põnev väljakutse laiutab ka vesilennukite angaaride ja Patarei vangla vahel – sinne krunt on võti mõlema sümbolväärtusega hoonestiku aktiveerimiseks. Vahelüli peaks maksimaalselt suhtlema ja ühilduma mõlema poolega. Uushoonestus pakub rohkesti võimalusi äri-, elu- ja büroopindadeks,” juurdleb Veronika Valk.

Aeg näitab, milliseks kujuneb Tallinna rannaala ja ainulaadsete vesilennukite angaaride saatus. Igatahes väärib kunagine edumeelse arhitekti- ja insenerimõtte teostus tähelepanuväärset kohtlemist ja igati ausse tõstmist. ■

Mõtle miks.

Uus
SUBARU FORESTER

Subaru soosituim linnamaastur Forester on nüüd endisest tunduvalt parem. Uus disain ning varasemast võimsamad mootorid teevad Foresterist tõelise ahvatluse.

Uus Forester ei ole suurustav, kuid on samas kvaliteetne, hea disainiga, ergonomiline ja sportlik ning sobib ideaalselt ka pereautoks.

Madal raskuskese ning pidev sümmeetriline nelikvedu teevad Foresteriga sõitmise väga stabiilseks ja nauditavaks isegi suurtel kiirustel. Auto väljaarendamisel on rakendatud aastatepikkuseid rallikogemusi, mis teevad temast kestva ja hästi juhitava sõiduki. Forester viib Teid ka raskelt läbitavatesse paikadesse, kuhu tavalistel linnamaasturitel asja ei ole.

Turbolaadimisega Forester 2.5 XT mudel on hetkel autoturu üks kiireim maastur, mille kiirendus 0-100 km/h on 5,9 sekundit. Samas maksab selline kiirendus tunduvalt vähem kui lähimatel konkurentidel BMW X5 ja Porsche Cayenne.

Tule proovi uut Foresteri, **siis tead miks!**

Kütusekulu 7,5-11,9 l/100km, CO2 heitmed 182-265 g/km (vastavalt 99/100/EC)
www.subaru.ee

Think. Feel. Drive.

SUBARU

Haapsalu piiskopilossi saladused

Haapsalu lossi omanik Jakob De la Gardie ehk rahvapäraselt Laisk Jaak on juba sõdurid padja seest välja võtnud, hobused on veel oma järke ootamas.

Haapsalu piiskopilossil on palju saladusi – padja-sulgedest, koertest, maa-alustest käikudest, lävereeglist, purjus härjast, müstilisest valge naise kujust, roosaknast ja peidetud varandustest. Asugem avama seda maailma.

Tekst **Heiki Haljasorg** – ajaloolane
Fotod **Meeli Küttim**

Kui uskuda 19. sajandil elanud bal-tisaksa ajaloolast ja folkloristi Carl Russwurmi, siis murdis üks kesk-aegne Haapsalu toomherra oma tsölibaadivannet ja tõi kooripoiis varjasse rüüsse rõivastatuna oma kallima Haapsalu piiskopilossi. Vanasõna ütleb: *Multoque melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere* – parem on mitte töötada, kui jätta töötus täitmata. Ühel hetkel märkas piiskop, et asjad pole õiged ning toomherra ruumides korraldati läbiotsimine. Toomkapiitli kohtumõistjad saatsid oma ametivenna vangikongi nälga surema, tütarlaps otsustati aga elusalt seina müürida. Piigale pandi kaasa tükk leiba ja veekruus. Mõnda aega olevat kuulnud neiu hädakisa, siis aga saabunud sügav vaikus. Sellest sündmusest saadik viirastub ristimiskabelis selles kohas aeg-ajalt kummituslik valge naise vari. Peale selgete täiskuuga augustiööde on teda mõnikord nähtud ka päikesepaistelisel detsembrihommikutel. Kui palju on selles loos tõtt?

Haapsalu linna ja linnuse algus

Haapsalu on Läänemaa pealinn, mis on oma nime saanud kas haavasalu, haabja või Lundi peapiiskopi Absaloni järgi, kelle prantslasest piiskop Fulco 12. sajandil saatis siia rahumeelselt ristiusku levitama. Haapsalu linna ja piiskopilinnuse vahel on tihe side. Koduloolase Karl Õismaa andmetel alustasid Haapsalu linnuse ehitamist tsistertlaste mungaordu ehitusmeistrid Riias. Ehitusajaloolane Kalvi Aluve rõhutab, et Haapsalu kirikuhoone eeskujuks on ühelööviline Valjala kirik, mis omakorda on saanud mõjutusi tänapäeva Kesk-Lätis asuvast Üksküla (Ikškile) ühelöövilisest kirikust. Ehituspaekivi murti Ungru ja Kilti kivimurdudest.

1279. aastaks oli väike linnus ja toomkiriku juurde tekkinud asula juba piisavalt suur, et Saare-Lääne piiskop Hermann I andis Haapsalule linnaõiguse, mis oli Riia õiguse kohandatud variant. Nii sai 1263. aastal leedulaste maha põletatud Vana-Pärnu asemel Saare-Lääne piiskopiriigi uueks keskuseks Haapsalu. Samuti toodi Haapsallu üle 1251. aastal Vana-Pärnus asutatud toomkool. Esimene kirjalik teade Haapsalu toomkoolist pärineb 1334. aastast. Kooli juhtis üks toomkapiitli ehk vaimulike nõukogu liige, keda nimetati skolastikuks. Näiteks 1509. aastal Rostocki ülikoolis immatrikuleeritud eestlane Johann Pulck oli hilisem Saare-Lääne toomherra ja skolastik, olles ainus kindlalt teadaolev eesti päritolu kõrgem vaimulik.

Rahvajutud Haapsalu piiskopilossist

Rahvasuu teab Haapsalu lossi kohta nii mõndagi rääkida. Kord olevat Kalevipoeg

Haapsalu linnuses kehtisid keskajal kloostrireeglid ning ükski naisterahvas ei tohtinud üle läve astuda. Kui 1351. aastal külastas linnust Rootsi kuninga abikaasa, siis delikaatse olukorra lahendamiseks asetati daam kandetooli ning kanti üle läve.

Lääne-Nigulas viibides näinud, et Haapsallu on ilma tema loata loss ehitatud. See ajanud Kalevipoja väga vihale. Ta otsustanud ehitise hävitada. Võtnud suure kivi-müraka kätte ja sihtinud Haapsalu torni pihta, aga kuna jalg libises pehmel mättal, siis imekombel ei tabanud kivi märki ja Haapsalu loss jäänud alles.

1558. aastal puhkes Liivi sõda ning piiskopkonna maade pärast hakkasid võitlema rootslased, taanlased, venelased ja poolakad. Viimased olid varem juba seitse aastat Haapsalu linnust piiranud. Kui piiskopilinnusest viis maa-alune käik Uuemõisa, oli toidust siiski puudus käes. Ei aidanud muud, kui võtta appi kavalus. Viimane elus härg joodeti kangest õllest purju ning viidi müüride äärde. Purjus härg mõrgas nii valjult, et poolakate meelest sai sellist häält teha vaid terve kari. Nad järeldasid, et linnuses on toidutagavara veel küllalt, ning lõpetasid piiramise.

17. sajandil ehk Rootsi ajal oli Haapsalu lossi omanikuks krahv Jacob De la Gardie. Kuna ta tegi kõike äärmiselt rahulikult, siis hüüdsid eestlased teda Laisaks Jaaguks. Kord oli Jacob De la Gardie parajasti saunas, kui adjutant teatas talle suure hulga vaenlaste lähenemisest. Laisk Jaak keeras end rahulikult teisele küljele ega väljunud saunast enne, kui oli end kiirustamata lõpuni puhtaks pesnud. Saunast väljunud, läks krahv koos oma peapadjaga vaenlaste juurde ja hüüdis: "Välja, välja, hobu ja mees!" Padjast võetud suled hõljusid tuules ning muutusid ratsanikeks ühes hobusega. Nii viisi võitis Laisk Jaak oma vaenlased. Teinekord saanud Jacob De la Gardie vaenlaste üle võidu nii, et vanakurat muutnud mahakukkunud kiriku laastud samade võlusõnadega krahvi

Mitmed Haapsalu muistendid räägivad – kus koerad, seal kuld.

kaitsvateks ratsanikeks. Aga saatan soovis säärase abi eest vastutasuks Laisa Jaagu hinge. Viimane lubaski selle ära, kuid palus ajapikendust, kuni ta on täielikult riietunud. Krahv venitas sellega, alati oli tal riietuse juures mingi ese veel puudu – kaelarätik, sukapaal või üks saabas. Kuna olukord muutus lõpuks siiski väga kriitiliseks, ehitas Laisk Jaak Stockholmi ilusa Jakobi kiriku ning palvetas kaua altari juures. Taevased jõud võtnud tema palvet kuulda ning vanakuradil polevat muud üle jäänud, kui teinud sellel puhul kõva vankrikolinat ja kivipõrandast tõusnud tulekeeled. Laisk Jaak sai ikkagi taevasse.

Lossis pidavat olema peidus varandus, mida valvab suur must koer. Kord 18. sajandil tulnud rootslasest öövaht keskööl lossiaeda. Seal nägi ta suurt musta koera salapärasel kastil istumas. Pärast seda sündmust sai öövahist ärimees, kinnisvaraomanik ja rahahoiustaja, kuid mõne aja pärast läks mees metsa ning poos end üles, mistõttu rahvas arvab, et nähtud koer pidi ilmselt saatan ise olema.

Haapsaluga on seotud ka teine kuulul koeralugu. Kord näinud üks kingsepp öösel unes, et tema juurde tuli hall meheke ja näitas üht nurka lossivaremeis, öeldes, et sinna on peidetud suur varandus. Järgmisel ööl sama unenägu kordus. Hommikul rääkis kingsepp sellest enda rikkale ja ihnele vennale. Mõlemad avaldasid loo tõepärasuse üle kahtlust, kuid rikas vend läks siiski mainitud kohale, kaevas seal, kuid leidis suureks pettumuseks vaid surnud koera. Arvates, et vaene vend oli tahtnud tema kulul nalja heita, viskas rikas koera vaese venna aknasse. Unest ärrganud ehmunud kingsepp leidis toast suure hunniku kulda.

CASIO®
www.casio-europe.com

www.airot.ee

Vahitorn

38 m kõrge koonuskupliga torn linnuses valveks ja vahipidamiseks.

Peavärv

Peavärava kohal on piiskop Johannes IV Kieveli vapp. Vapil ristatud mõök ja piiskopisau sümboliseerivad vaimuliku ja ilmaliku võimu ühendamist. Kotkas on Saare-Lääne piiskopiriigi sümbol ja kolm kuusnurkset tähte on Kieveli perekonnavapp. 1515. aasta märgib Johannes IV Kieveli valitsemisaja algust.

Toomkirik

Toomkirik oli algselt pühendatud Pühale Johannesele. Portaali kohal asuv roosaken on tsistertslaste ehituskunstis levinud element, mis meenutab munkadele vaikimiskohustust.

Ridala kirik

Ridala kirikust pidi minema maa-alune käik Haapsalu lossi. Kord aga, kui röövlid end sellesse maa-alusesse käiku tagaajajate eest ära peitsid, olevat käiguotsad mõlemalt poolt suurte kividega kinni müüritud ja röövlid seal sees kurva lõpu leidnud.

Ungru loss

Pärast Haapsalu lossi ja kiriku külastamist istus Vene tsaar Peeter I Ungru lossis söögilaua äärde. Seal märkas ta ühe ukse kohal enda pilti, aga teise kohal seisis tühi raam. Kuhu oli saanud selles raamis seisnud pilt? See leiti peagi ahju tagant. Peeter I käskis Karl XII pildi uuesti üles riputada.

Poolkuutorn

Nelinurkne torn, mida keskajal kasutati vangitornina.

Toomkiriku ristimiskabel

Toomkiriku ristimiskabelil on kolm gooti stiilis akent. Augustiöödel paistab kabeli parempoolsest aknast sisse täiskuu, see peegeldub heledal kabelivõlvil ja valguse efekt muutub nähtavaks keskmises aknas. Tekib valge rüüga daami kujutis.

Päris alguses rääkisime loo valgest daamist, kes kummituslikult ilmub Haapsalu toomkiriku ristimiskabeli aknale. Ajaloolane Kalev Jaago selgitab seda nii: "Daami moodi kummitust on 1530. aastatel toomkirikus märganud piiskop Wilhelm. Tõepõhja on raske määratleda, kuid inimeste kirikutesse sissemüürimisi on ka tõesti toimunud, kuigi Haapsalus selle kohta mingeid tõendeid pole. On olemas ka oletus, et tegemist on teadlikult sisse projekteeritud valgusefektiga – imega, et kohale meelitada keskaegseid turiste – palverändureid."

Ajaloolased ei ole Haapsalu piiskopilinnuse kiitmisega kitsid. Mart Helme ütleb, et Haapsalu piiskopiloss tekitab temas "emotsiooni, mida iseloomustavad sõnad majesteetlik ja romantiline". Kalev Jaago lisab: "Eesti arhitektuuriloos on eriti väljapaistev koht toomkirikul. Linnus

iseloomustab oma suurusega üht kolmest keskaegsest pealinnast, mis Eesti territooriumile jäid – Tallinn, Tartu ja Haapsalu. Kurb on vaadata lagunevaid müüre, kuid samas ei soovi ka linnuse ülesehitamist. Nende müüride vahel olen kogunud palju ehedaid tundeid ja romantikat."

Kalvi Aluve on oma raamatus "Haapsalu piiskopilinnus" öelnud: "Linnus kui piiskopkonna residents on ehitatud ehituskunstiliselt heal tasemel ja ehkki praegusajal varemeis, on ta säilitanud oma üldise terviklikkuse. Ka varemetel on oma romantilise maalilisuse ja emotsionaalse ilmekusega eriline võlu." Tundub, et me just lahendasime Haapsalu piiskopilossi saladuse, miks ta meile meeldib või ehk siiski ...

Allikad: Kalvi Aluve raamat "Haapsalu piiskopilinnus", Mart Helme ja Läänemaa muuseum

Niisama ei kasva midagi.
Selleks on vaja teadmisi.
Kogemust.

Ja aega.

Meil on Sinu jaoks aega. Hansapangal on kõige pikajalisem kogemus ja parimad oma ala asjatundjad personaalpanganduses ja varahalduses.

Meie kliendiks olek annab meelerahu, sest Sinu asjad on alati korras ja võid olla kindel, et kord alustatu edasi kasvab ja tulu toob.

*Mõtleme globaalselt,
tähelepanu lähemalt*

PERSONAALPANGANDUS

Personaalne Varahaldus

Liivalaia 8, 15040 Tallinn, tel 613 1610, hp.personaalpangandus@hansa.ee, www.hansa.ee

Klassikaline *custom*-auto kogu oma suurepärasuses
– ümberehitatud Pontiac Silver Streak.

Hot rod

“Kuumad võllid” ehk autode
ehedaim ameerikalikkus

Julgelt võib väita, et *hot rod*’id on autospordi kõrval üks vanemaid autohobisid. Kuid ka see hobi on välja kasvanud just autodega võidu sõitmisest: meestel on ikka ja alati ürgne vajadus teisest isasest kiirem ja parem olla.

Tekst **Priit Veski** – HobiKlubi
Fotod **Ardo Kalda**, **Pille Rõivas** – Äripäev

Euroopas tegelesid 20. sajandi esimestel kümnenditel võidusõitmisega reeglina rikkad kodanikud; Ameerikas, autoduse tegelikul kodumaal, seevastu noored ja rahatud tehnikahuvilised mehed. Just rahatus ja autoromulate olemasolu viis *hot rod*’ide ja hotrodinduse tekkeni. Õige *rodder* ehitab romust võidusõiduauto, ise ja peaaegu ilma rahata!

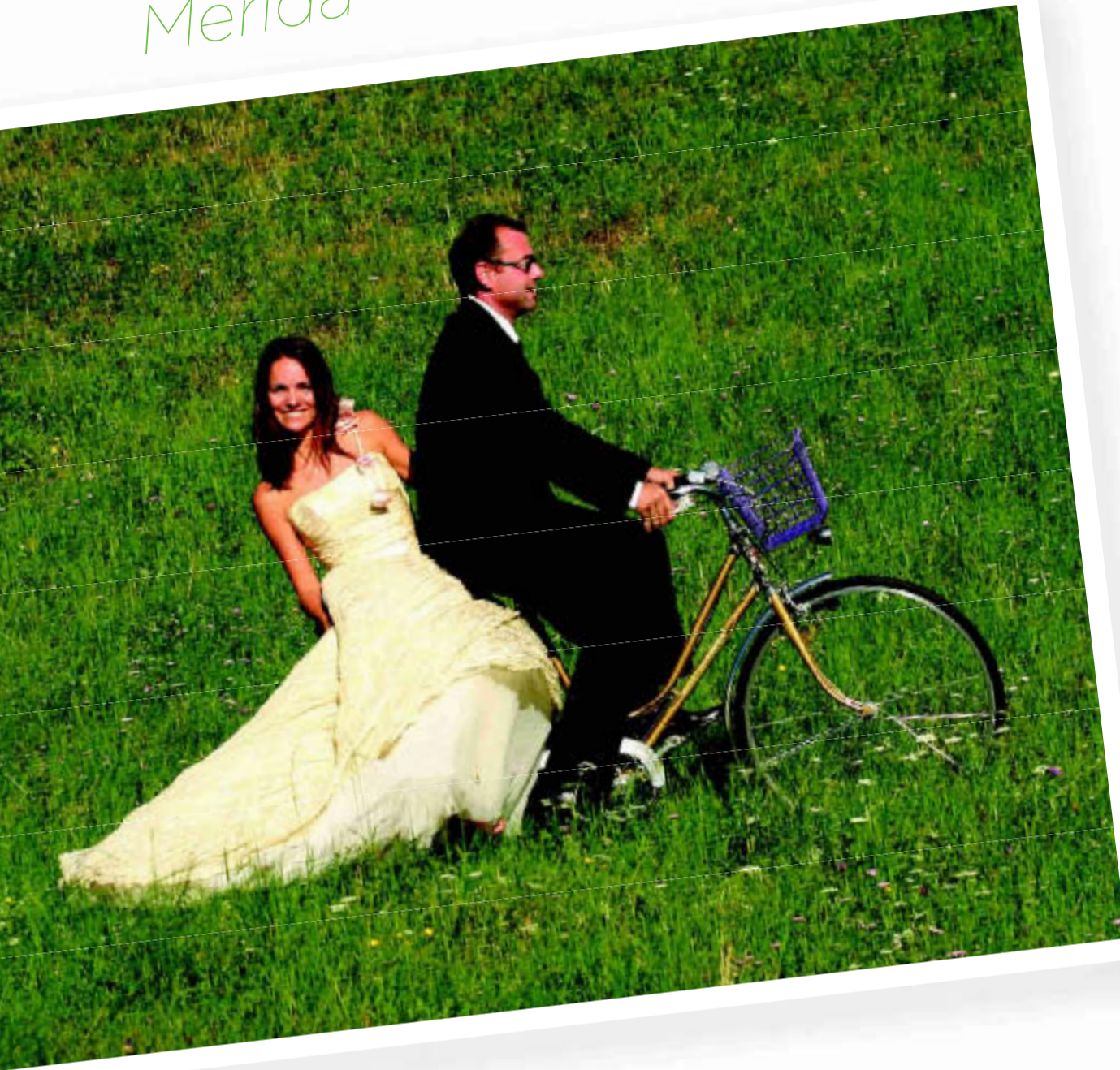
Kui vanimad kindlad andmed *rod*’ide kohta pärinevad kahekümnendatest aastatest, siis massilise kultuuri alguseks tuleb lugeda Teise maailmasõja järgseid aastaid. Sõjast saabunud noored mehed olid väge täis, võidumeestena oli suhtumine lihtne: “Me suudame teha kõike!” Sel ajal tekkisidki kaks põhisuunda teh-

Ford A pikap – *street rod*’i stiilinäide. Sellised autod olid ühtaegu ilusad ja praktilised.

Merida - selleta puudub õnn!

UMF BRAD 3

[3990] 20" BMX ratas

Raam Teras UMF raam
Esihark Freestyle teras
Esirumm 14mm völli
Juhtrauhoidja UMF alumiinium
Juhtraud UMF teras
Kaelakausid 1 1/8"
Kett KMC
Pidur Tektro
Pidurilink Tektro
Sadul UMF
Sadulapost Teras 25,4
Tagarumm 14mm völli
Kummid Maxxis Holly Roller 2.2
Vändad UMF CNC alu 7mm

UMF HARDY 4

[6990] 26" Dirt ratas

Esihark Suntour XC60
Keskjooks TH Power pro
Pidurilink Shimano Altus
Kett Shimano Cn-Ig31
Vändad Shimano MC08
Esihahetaja Shimano Alivio
Tagavahetaja Shimano Acera-X
Vabajooks Shimano CS-HG30-8l
Juhtraud HL UMF OV RISE
Juhtrauhoidja HL UMF OV-E
Tagarumm Shimano RM30-8
Pöid Alex MX-18
Käiguahetaja Shimano ALTUS
Kodarad MIC STAINLESS
Kummid MAXXIS SWING THING 2.35

Kalahari 500 SX

[3590] 21 käiku, alumiiniumraam. Sobib vanusele alates 7 eluaastast. Saadaval ka naisteraamiga.

Esihark TG 88HL 50MM
Keskjooks RPM Cartridge
Kett KMC Z50
Vändad SR Suntour XR170 42 CG
Taga-/esipidur Tektro V tüüp
Käiguahetaja ees/taga Shimano TZ30/Shimano TX30
Käiguhoovad Sram Grip MRX
Vabajooks Shimano MF TZ07 14-28
Sadul Merida Comfort
Pöiad Alex ühesseiniline
Kummid CST 1.9
Kaal kg 13,7kg

Matts 70-Comfort

[4990] 21 käiku, alumiiniumraam, sadulaamort, mugav sõiduasend. Saadaval ka naisteraamiga.

Esihark SR Suntour M2000 75MM
Keskjooks RPM Cartridge
Kett Shimano UG50
Vändad SR Suntour XR170 42 CG
Taga-/esipidur Tektro V tüüp
Käiguahetaja ees/taga SR Suntour/Shimano Acera-X
Käiguhoovad Shimano Rapidfire re EF29
Vabajooks Shimano MF TZ07 14-28
Sadul Merida XM Comfort
Pöiad Alex ühesseiniline
Kummid CST 1.9
Kaal kg 13,7 kg

Matts 80

[5790] 24 käiku, alumiiniumraam. Saadaval ka esimese ketaspiduriga mudel (hind 6190.-)

Esihark SR Suntour XCT 75MM
Keskjooks RPM Cartridge
Kett Shimano UG50
Vändad SR Suntour XR170 42 CG
Taga-/esipidur Tektro V tüüp
Käiguahetaja ees/taga Shimano Altus/Shimano Acera-X
Käiguhoovad Shimano Rapidfire re EF29
Vabajooks Shimano CS-HG30-8
Sadul Merida XM
Pöiad Alex tugevdusega
Kummid CST 1.9
Kaal kg 14 kg

Matts SED

[18 590] Parim kombinatsioon võidusõidurattast ja soodsast hinnast. Shimano LX/XT osad, 27 käiku, lenksult lukustatav esihark, alumiiniumraam jpm. Saadaval ka ketaspiduritega mudel (hind 21990.-)

Esihark Manitou Axel Platinum Clickit
Keskjooks Shimano LX Hollowtech II
Kett Shimano LX
Vändad Shimano LX 44 Hollowtech II
Taga-/esipidur Merida XM Comp Kool
Käiguahetaja ees/taga Shimano XT/Shimano XT
Käiguhoovad Shimano XT Rapidfire
Vabajooks Sram PG-970 11-32
Sadul Merida XM Comp
Pöiad Alex Crosstini CNC
Kummid Maxxis Flyweight 2,1 Keplar
Kaal kg 11,7kg

Matts Speed

[13 990] Treenija tase. Lenksult lukustatav esihark. Saadaval ka ketaspiduritega mudel (hind 16 990.-)

Esihark Rock Shox J3 80 Poplock
Keskjooks FSA MegaExo
Kett Shimano LX
Vändad FSA GAMMA 44 MegaExo
Taga-/esipidur Merida XM Comp-Kool
Käiguahetaja ees/taga Shimano Deore/Shimano XT
Käiguhoovad Shimano Deore
Vabajooks Shimano Deore 11-32
Sadul Merida XM Speed
Pöiad Alex XC Lite eyelet
Kummid Maxxis Flyweight 2.1 Keplar
Kaal kg 12,8 kg

Matts Miami

[9990] Lukustatav esihark, 27 käiku, alumiiniumraam.

Esihark SR Suntour XCM 80 LO
Keskjooks Shimano LP28
Kett Shimano LX
Vändad Shimano M440 44
Taga-/esipidur Merida XM Comp
Käiguahetaja ees/taga Shimano Deore/Shimano XT
Käiguhoovad Shimano Deore
Vabajooks Shimano Deore 11-32
Sadul Merida XM Speed
Pöiad Alex Adventurer topelteinaga
Kummid Merida XM Speed 2.1
Kaal kg 13,1 kg

MIKS EELISTADA MERIDA RATAST?

1. Parema hinna ja kvaliteedi suhtega rattast annab osida - SÄÄSTAD RAHA!
2. Usaldusväärne ja traditsioonidega kaubamärk - RISKE EI OLE!
3. Lai tootevalik ning moodne disain - LEIAD ENDALE SOBIVA!

MERIDA

Edul on põhjused!

www.merida.ee

SEE ON AINULT MURDOSA MERIDA TOOTEVALIKUST, TULE OSTA ENDALE SOBIV RATAS: TALLINN: VELOPLUS: Saku tn 3; tel. 6556977, töökoda: tel. 6556957; veloplus@veloplus.ee; www.veloplus.ee SPORTLAND JÄRVE: Pärnu mnt. 238 (Järve Keskus); tel. 6673660; jarve@sportland.ee SPORTLAND ÜLEMISTE: Suur Sõjamäe 4; tel. 6034672; www.sportland.ee SPORTLAND LASNAMÄE CENTRUM (MUSTAKIVI): Mustakivi tee 13; tel. 6052948; www.sportland.ee A&T SPORT: Mustamäe tee 50; tel. 6562959; mustamae@atsport.ee; www.atsport.ee VELOSPETS: Rohu 13; tel. 6774990; info@velospets.ee RATTAPOOD: Rummu tee 3 (Pirita Velodroom); tel. 6238776; rattapood@delfi.ee TARTU: RATTARING: Aardla 112; gsm 5045961; info@rattaring.ee; www.rattaring.ee JALGRATAS (Annelinnas): Jaama 173b; tel. 7484008; virgo@server.ee JALGRATAS (Tähtveres): Lauupeo pst. 19; tel. 7421731; virgo@server.ee VELOSPETS: Riia 130; tel. 7380406; lpris@server.ee; www.velospets.ee NARVA: ARDISE SPORT: (Tempo Keskus); Tallinna mnt. 52; tel. 3576964 MATADOR: Kangelaste 9; gsm 58160617, 58160617 KOHTLA-JÄRVE: ARDIS: Vilde 6; tel. 3373153; ardis@hot.ee PÄRNU: RATAÄRI: Merimetsa tee 15a; gsm 55690294; tonismann@hot.ee SPORTLAND PÄRNU (Port Artur 2): Riia 1e; tel. 4478611; port@sportland.ee; www.sportland.ee VILJANDI: POPSPORT: Tartu 1a; tel. 4333192; viljandi@popsport.ee; www.popsport.ee JAAN JOOSEPI JALGRATTAPOOD: Turu 6; tel. 4345757; jaan.joosep@mail.ee RAKVERE: RIX RATAS: Parkali 7; tel. 3223325; riho.lyys@mail.ee RATTAJOOKS: Rägavere tee 35; tel. 3242066; riho.lyys@mail.ee VÖRU: MARATON SPORDIKAUBAD: Jüri 32; tel. 7823004; voru@maratonsport.ee; www.maratonsport.ee KÜRESSAARE: BIVARIX: Tallinna 26; tel. 4557118, bivarix@bivarix.ee, www.bivarix.ee KÜRESSAARE KAUBAMAJA: Raekoja 1; tel. 4521406; kodu.kmaja@tt.ee HAAPSALU: RATTAD VABA-AEG: Karja 22; tel. 4729846; audersen@hot.ee RAKSER SPORT: Karja 20; tel. 4720490; rakser@hot.ee JÕHVI: ARDIS SPORT: Keskväljaku 4; tel. 3371283 PAIDE: PAIDE KAUBAMAJA (JÄRVA TÛ): Pärnu 2; tel. 3849120; paidekaubamaja@hot.ee TAPA: KAUPPLUS KESKUSE RAMEENE OÜ: Pikk tn. 6; tel. 3271754; rameene@hot.ee PÕLVA: PÕLVA KAUBANDUSKESKUS: Kesk 10; tel. 7994108; toostuskaup@polvaty.ee TÜRI: TÜRI KAUBAMAJA (JÄRVA TÛ): Tallinna 4; tel. 3848762; turikaubamaja@hot.ee JÕGEVA: AG KAUBAMAJA: Suur 5; tel. 7722660 RAPLA: RAKSER SPORT: Tallinna mnt. 23; tel. 4894333; rakser@hot.ee PÕLTSAAMA: TÄRVIS: Kesk 1; tel. 7752968 TÕRVA: ANKA POOD: Loosi 8; tel. 7668725; andrus.abel@neti.ee KILINGI-NÕMME: HALLOPI KAUBANDUS: Samba 32a; tel. 4490101; gsm 5165927; toomas.hallop@mail.ee; www.hallopikaubandus.ee KARKSI-NUIA: MONOPOL AS: Pärnu tn. 1; tel. 4331280; asmonopol@hot.ee ORISSAARE: RATTAD VABA-AEG: Sadama 1; gsm 55678622; audersen@hot.ee HARJUMAA: PARGI POOD (KOSE KAUPPLUS OÜ): Pargi tn. 9; KOSE; tel. 6756440; pargi.pood@mail.ee PLEKK-LIISU RATTAPOOD: Ridva 15, SAUE; tel. 6700116 HIUMAA: RATTAD VABA-AEG: Hiiu mnt. 13, Käina; tel. 4729846; audersen@hot.ee

nikahobides: lenduritest tekkisid tsiklimeeste pandid ja pisut rahulikuma loomuga mehed hakkasid autosid putitama.

Algsed rod'id

Jätame 30ndate algelised rod'id kõrvale ja vaatame neid "õigeid". Hot rod'ide kodu on California lõunaosa, täpsemalt väikelinnad Pasadena, Glendale ja Burbank. Sealne ideaalne kliima, Hollywoodi ja soolajärvede lähedus ning muidugi meeletu autostumine löid ideaalsed olud. Suurest majanduskriisist ja sõjast toibunud inimesed hakkasid esimese asjana ostma uusi sõiduautosid.

Detroidi Suur Kolmik – General Motors, Ford ja Chrysler – ning nüüdseks juba kadunud väiksemad autotootjad hakkasid 40ndate lõpupoolel usinalt välja tooma uusi mudelid. Viis aastat ei olnud mitte keegi saanud endale uut autot osta, sest kogu USA autotööstus teenis vaid sõjaväljade huve.

Äkitselt hakkas vanu ja odavaid autosid tohutul hulgal üle jääma. Esimesena läksid väljavahetamisele Tin Lizzie'deks kutsutud Ford T-d ehk maakeeli Plekk-Liisud ning 30ndate algusaegade Fordid ja Chevyd kui moraalselt enim vananenud mudelid. Selliseid oli kohalikes romulates lausa hunnikutes ja just nendest hakkasid noored omale meelepärasteid autosid ehitama.

Tegelikult oli auto ehitamise idee väga lihtne: vana kere tuli hästi maadliki lasta, poritiivad eemaldada, võimalikult laiad rehvid alla leida ja krooniks 1932. aastal ilmavalgust näinud Fordi flathead V8 mootor katmata mootoriruumi paigaldada. See oli noorte autoentusiastide omamoodi protest igavuse vastu, noorte-kiirete-vihaste nägemus autost, mida nemad tahaksid osta. Kuid vähem tähtis ei olnud üksteiselt mõõduvõtmine. Lähedased soolajärved ja pikad sirged kiirteed pakkusid selleks ideaalseid võimalusi.

Nüüdne hot rod erineb algsest päris palju. Esimesed hot rod'id olid tõesti kokku pandud täiesti suvalistest kasutatud juppidest oma maja tagahoovis. Tähtis oli olla äge ja kiire. Seejuures ei pandud kohe ka rõhku mootori poleerimisele või kroomimisele, see oli alles järgmine etapp, kui auto oli kiireks saanud. Kõige tüüpilisem kiiruse saamise moodus oli mootorilt kõige ebaolulise eemaldamine ja võimalikult suure bensiinihulga mootorisse suunamine. Nii asendusid kõverad ja peenest torust väljalasked sirgete jämedate torudega ning mootori kohal hakkasid troonima mitme karburaatoriga varustatud "patareid". Standardis 85hobujõulistest mootoritest saadi selliste lihtsate vahenditega kätte kuni 150 hobust ning sellest parematele uljaspeadele piisas, et oma traktorirehvsede imeriistadega kuni 200 km/h sõita! Veel oli algsete rod'ide suhteliselt kindel tunnus üks istekoht – hot rod oli egoga inimese auto.

Street rod'id ja custom'id: kokku suguselts hot rod

Selline ühekojaliste igaks asjaks sobilike rod'ide ajastu sai läbi suhteliselt kiiresti. Juba 40ndate lõpul hakkas prevaleerima viisaka välisviimistlusega ja Ameerika mõistes tänavakõlbulik auto. Ilmusid esimesed maalintegutega rod'id, kroom hakkas leidma teed mootoriruumi. Hot rod muutus üha populaarsemaks, igasugune auto ümberehitamine oli saamas moekaubaks.

Samal ajal hakkasid üksteisest eralduma rodinduse suunad. Kui alguses püüti neid ülikergeid ja võimsaid autosid teha ühtmoodi kiireks soolajärvel sõitmiseks, kiirendamiseks ja ka dirt-track'idel kihutamiseks, siis vaikselt hakkasid eri alade huvilised eralduma ja spetsiifilisi autosid ehitama. Tänavatel ringisõitjad jäid kindlaks klassikalise hot rod'i ideele, kuid soolajärvedel lõppkiiruse arendavad rodder'id hakkasid üha enam rõhku panema autode voolujoonelisusele. Ford A oli peamine kasutatav automudel ja nende keresid madaldati (chop'ati) lausa usumatute numbriteni. Meeter kõrge auto oli täiesti tavaline. Lisaks ülimaldalaale katusele vormiti kereplekke ja ratastele ilmusid aerodünaamilised ilukilbid. Rehvid olid kitsad, tulesid ja klaasipuhasteid neil rod'idel enam kindlasti polnud.

Kolmas seltskond hakkas oma autode ilu ja võimekust omavahel võrdlema vaid kiirendamisel. Nii tekkis drag-racing. Tagumised rehvid hakkasid muudkui laiema, eesmised seevastu muutusid õige ruttu jalgrattalt tuttavlike mõõtudenä. Dragracer'ite lemmikauto oli al-

Selline peaks olema iga õige rodderi näpuharjutus, koondnimega rat rod.

Selliste kerede peale on ka Eestis hot rod'e ehitatud, Vene ajal muutus enamik selliseid autosid Volga tehnikal baseerivateks "sots-rod'ideks".

Chevrolet' mudel aastast 1955 on muutunud rodder'ite uueks kultusautoks.

gusaegadel selgelt vana hea Ford T rodster. 40ndate lõpul riburada ilmavalgust näinud uute autode ajel – mis erinesid sõjaeelsetest autodest meeletult – tekkis uus hobiautode klass – custom'id. Edukamad rodder'id said endale lubada uuemate autode totaalset muundamist ja oma näo järgi vormimist. Uuemate kerekujudega autode puhul ei hakanud rodder'id poritiibasid eemaldama, paljudel autodel polnud see isegi võimalik.

Siiski jäid samaks chop'amine, raami tunneldamine, tuuleklaasi nurga muutmine, mootorivõimsuse suurendamine ja muud vanadelt sõjaeelsetelt autodelt tuttavad võtted.

Lisaks hakati custom'ite juures kasutama shave'imist ehk külgede puhastamist kõikvõimalikest linkidest ja kaunistustest, tagumiste poritiibade rattaaugud kaotati ära ja asendati n-ö seelikutega (skirts), autodele hakati lisama külgedelt välja tulevaid väljalasketorusid (lakers) ning autode tagaotstele tekkisid kroomiküllased varurattakatted continental kit'id. Klassikalisi vidinaid, mida custom'ite juures kasutatakse, on veel ja veel. Custom'ite

puhul ei ole mootori võimsus kõige tähtsam, need autod on pigem visuaalne kunst! Seda kõige paremal moel, sest alaga hakkasid tegelema paljud kunstihariduse saanud mehed. Ehk kuulsaimad nende hulgas on vennad Barrised, George ja Sam. Barriste loomingut peaks iga autohuviline teadma, kas või legendaarne Batmobil on nende käe alt tulnud.

Nii loetaksegi kuni 1948. aastani toodetud autost ehitatud rod'i street rod'iks ja 1948ndast kuni 60ndate lõpuni valmistatud autode baasil ehitatud autosid custom'iteks. Kokku on need autod hot rod'id.

Hot rod'idega koos tekkis rockabilly ja ehe rock and roll, surf music, mudelaute ehitamine ning veel palju-palju nüüd juba elementaarsena tunduvaid asju. Kellel tekkis huvi selle hobi vastu, uurib ise edasi. Ja kes reaalseid hot rod'e näha tahab, sõidab Soome või Rootsi selliste autode näitustele. Kuid olge ettevaatlikud: nagu sadu tuhandeid noori ameeriklasi nakatas see tegevus pool sajandit tagasi, võib see teid nakatada juba esimesest kokkupuutest alates. ▀

159. UUT TÕUGU ALFA.

Alfa 159 mudel on avalöögiks uute sportlike sedaanide põlvkonnale.

Kõige uuemad tehnoloogilised lahendused teevad Alfa 159 mudelist ekstraklassi auto, pakkudes maksimaalset dünaamikat, mugavust ja turvalisust.

Võid kindel olla erakordses sõiduelamuses.

Alfa 159

Kõige säästlikum: 1,9 JTD 150 hj diiselmootor - kombineeritud kütusekulu 6,0 l/100 km, CO₂ sisaldus heitgaasides 159 g/km.
Kõige võimsam: 3,2 JTS 260 hj bensiinimootor - kombineeritud kütusekulu 11,5 l/100 km, CO₂ sisaldus heitgaasides 273 g/km.

www.alfaromeo.ee
Fakto Auto AS
Tammsaare tee 53, Tallinn, tel 6517 410

Dodge Dart Swinger – tõeline ameeriklane

Ahto Voipi Dodge Dart Swinger on tõeline magnet, mida tõestas ka kaubanduskeskuse parklas seistud veerandtund. Autot tulid lähemalt ja kaugemalt parklanurkadest uurima nii noored kui ka vanad.

Tekst **Ardo Kalda**
Fotod **Tanel Murd**

Ahto Voip ostis oma General Lee oranži Dodge Dart Swingeri 2004. aasta südatalvel Soomest ühelt Espoo automüügiplatsilt. Mehe sõnul sõitis ta sealt enne mitu päeva mööda ning tavaliste eurooplaste ja jaapanlaste vahelt jäi lumehunniku alt silma oranž kaunitar. Pärast mitut möödasoitumist astus mees lõpuks müügiplatsile ja uuris autot lähemalt. Dodge kohe vabast tahtest käima ei läinud ning müügimeeste sõnul oli tegemist kerge süüte-

veaga. Tegelikkus oli muidugi ka see, et tegu oli südatalvega ja auto kaevati just välja lumehangest.

Ülihea hind pani Ahto aga tõsiselt mõtteid keerutama, kuidas triibuline muskelauto oma õuele veeretada. Hinda mees ei varja ja nimetab, et küsiti 4000 eurot. Müügimees oli veel lisanud, et hind tõepoolest hea, kuid kui kohe osta ei saa, siis tule kevadel tagasi, hind siis juba küll paar tuhat eurot krõbedam.

Eesti mees läks valjult põksuval südamele koju, tuhlas pisut sukasääres ning käis müts pihus ka pangast läbi. Tulemuseks oli see, et tehti kiire kõne automüüjatele ja kästi kaunitar käima panna, sest selle uus õnnelik omanik on rahaga teel.

Ahto väitel oli masin teda müügiplatsil, mootor rõõmsalt tuksumas, juba ootamas. Läbi talviste Soome tänavate järgnes kerge kelgutamine oma kohalikku koju. Mees oli ostuga rahul: auto kere oli suhteliselt korralik ja tehnika osa oli eelmine omanik tõsiselt arendanud. Arvatavasti oli too tahtnud autot kiirendusvõistluste tarbeks ehitada ja sestap on mootor ka "pisut" järeleaitamistunde saanud. Ahto on püüdnud ka eelmise omanikuga kontakti saada, kuid ise puhtalt soome keelt rääkiv mees lihtsalt ei saanud aru, mida soomlane teisel pool toru halises. Ahto küll vannub, et üritab veel ja küll tuleb

Tagumises numbrikohas on rakendust leidnud kunagi ammu autoturult ostetud numbrimärk.

Keskmine kütusekulu 8,2 -13,5 l/100 km; heitmed CO₂ 217-322 g/km

UUEENENUD VOLVO XC90 -VASOHOITULT JÕULINE

VOLVO XC90 ON NÜÜD LIHVI JUURDE SAANUD. TEMA TÄIUSTATUD VORMID NING PEENHÄÄLESTUSE LÄBINUD SISE- JA VÄLISDETAILID JÄTKAVAD VOLVO SKANDINAAVIALIKKU DISAINIKEELT. TÄIESTI UUS VOLVO 3,2 LIITRINE VABALTHINGAV 6-SILINDRILINE MOOTOR VIIB JÕULISELT AGA SÄÄSTLIKULT EDASI 238 HOBUSE JÕUGA. ACTIVE BI-XENON KURVISUUNDA PÖÖRAVAD ESITULED, BLIS PIMEALA HOIATUSSÜSTEEM JA TAGURDAMISRADAR LISAVAD TURVATUNNET ÜHELE MAAILMA OHUTUIMALE MAASTURILE. **UUEENENUD 2007. MUDELAASTA VOLVO XC90 PEATSELT INFO-AUTO MÜÜGISALONGIDES.**

Autole omases karmis stiilis on kujundatud ka sisemus.

ka soomlasel selgemaid hetki, kus maakeel suhu tagasi tuleb.

Esialgsete ülevaatuste kohaselt on ümber ehitatud kogu mootorisüü ja lisaks veel süüde, sisse- ja väljalase. Sisselaske komponendid on pärit tuntud Ameerika autode juppide tootjalt Holley. Nukkvõll on Crane Camsi 285kraadine. Süüde on asendatud kangema Acceli omaga. Väljalaskes on originaalkollektorid asendatud torukollektoritega ja Ahto enda sõnul jooksevad otsast lõpuni parajad vihmaveetoru mõõtu summutid. Lisatud on ka käigukasti nn *shift kit*.

Auto ajaloost on teada, et 1973. aastal müüdi ta uuea Soome. Sellest ka see, et spidomeeter ei ole mitte miilides, vaid näitab euroopalikult kilomeetreid tunni kohta. Algselt kuuesilindrilise ridamootoriga masin on ametlikult ümber ehitatud ning pisike mootor USA rauale kohaselt asendatud 5,9-liitrise V8 mootoriga aastal 1988. Praegugi kapoti all olev mootor on Dodge'i märgile kohane 360kuuptolline Mopar. Peab lisama, et kapotalune pole ka välimuse suhtes puutumata jätud, vaid on kaunistatud nn *dress-up*-komplektiga. Viimane tähendab kroomitud klappkambri kaasi, nende kinniteid ja läikivat õhupuhastit.

Küsimusele, mille tarbeks Ahto endale sellise sõiduki soetas, kas spordiks või niisama seiklemiseks, tuleb kiire vastus, et üks ikka spordiks. Pärast pisikest pausi lisab mees, et samas tahaks auto jätta praegusesse seisukorda, nii et mingeid ulmelisi aegu kiirendusradadel ta sõita ei kavatse, vaid tahab lihtsalt osaleda rahvaklassis ehk *bracket*'is. Põhjuseks see, et tahaks ikka natuke masinaga tänavatel ka poosetada, kuid väga kiire auto peab vastama reeglitele, mille täitmine autot enam tänavakõlblikuna ei tunnista.

Kust mehel üldse selliste masinate vastu huvi? Ahto nimetab, et kunagi sai bändi tehtud ja seal vil-

jetatud muusika oli juba selline, mille juurde taolised autod kuulusid. Mees küll korra mainib, et ehk oleks hing midagi veel ägedamat igatsenud, kuid kordagi pole auto ostu ja muu jutu juures hääles kosta kahetsusenooti – olgem ausad, triibulise Dodge Dart Swingeri nägemine paneb südame kiiremini tuksuma ka kõige asjatundmatumal inimesel.

Eelmisel aastal osales Ahto ka ühel kiirendusüritusel, kuid seal just kõige paremini ei läinud. Lootusekiired päästis valla 20 aastat Moparitega tegelenud soomlane Veli-Pekka Piikkilä, kes asjaolude sunnil autot enne ajakirjaniku saabumist küllastas. Nimelt ei tahtnud kaunitar sel kevadel jälle käivituda ning soomlane tuli süütejaama lahendama. N-õ jama lahenedes viieteist minutiga, kui V8-nimeline suur süda jälle tuksuma hakkas. Soomlane palus korraks ühte proovisõitu. Sellest naastes teatas ta midagi huvitavat – kuulge, härrased, teie auto ei saa piisavalt kütet kätte. Pärast karburaatori lähemat uurimist teatas mees, et arvatavasti on eelmine omanik suured düüsid enne müümist eemaldanud ja seepärast on autol praegu *circa* sada hobujõudu puudu. Soomlane soovitas kiiremas korras osta 60eurone komplekt düüse ja kohe paigaldada praegustest kolm korda suuremad. See peaks mootorisse tõsise elu tagasi tooma ja auto ka võistlustel ülikiirelt liikuma panema.

Ahto vaatab igatahes lootusrikkalt tulevikku. Kõigepealt tahab ta alla panna blokeeruva diferentsiaali ja loomulikult suured düüsid karburaatorisse. Siis peaks nägema, mida see Mopari jõutehas kapoti all tegelikult suudab.

Mainimata jäi veel üks oluline asi – selle auto hää. Dodge'is pole stereot ja seda sel lihtsal põhjusel, et seda lihtsalt ei kuuleks. Pealegi ei suudaks üks stereo mängida väärilist muusikat summutitest väljuvale V8 müdinale, mis tõstab ihukarvad püsti ning sunnib iga mehepoja arglikul pilgul suurte mootoritega autode müügikuulutusi piidlema. **VI**

S|U|U|R|T|Ü|K|I

Tallinnas:

Esinduskauplus Väike-Karja 7
Viru keskuses, Viru väljak 4/6
Kristiine Kaubanduskeskuses, Endla 45
Rocca al Mare Kaubanduskeskuses, Paldiski mnt 102
Lasnamäe Centrumis, Mustakivi tee 13
Ülemiste Keskuses, Suur-Sõjamäe 4
Järve Kaubanduskeskuses, Pärnu mnt 238

Tartus:

Tartu Kaubamajas, Riia 1
Eedeni kaubandus- ja vabaajakeskuses, Kalda tee 1c

Kuressaares:

Ferrum Kaubanduskeskuses, Tallinna 8

Rakveres:

Krooni Keskuses, Laada 29A

Narvas:

Astri Kaubanduskeskuses, Tallinna mnt 41

Pärnus:

DeLange Kaubanduskeskuses, Pikk tn 11

camel
active
REALITY WEAR

Rio

Newcastle

Weekend

Cosmos

Mootori *dress-up*-komplekt annab kapoti-alusele kõvasti sära juurde.

Puidust rool oli juba ostes küljes, kuid vajab puhastamist ja õlitamist.

Pärast kerget kohendamist saab see auto kiireks, väga kiireks.

Kallid koostööpartnerid!

Peatselt avame põhjamaade suurima ning eksklusiivseima valikuga sisustus- ja mööblikangaste showroomi!

Avame 8.mail!
Olete oodatud!

Mööbli-, sisustus- ja dekoratiivkangad

Mööblitööstustele
Arhitektidele
Sisekujundajatele
Salongidele
Eraklientidele

Sirkel & Lauritzon's

Tatari 64 III korrus, 10134 Tallinn
Avatud E-R 8.30-17.00

Tel: 6 484 320
Faks: 6 484 330
E-post: maris@hotspot.ee

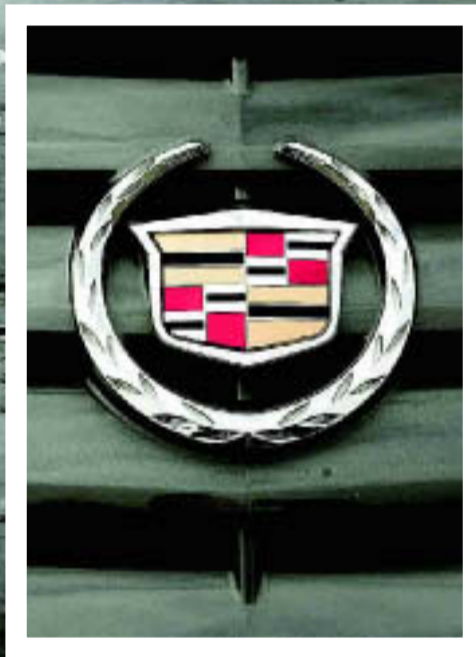
mariosirtori PARA

sirkel & Lauritzon

Luksuse etalon Cadillac

Isegi märgi kujundusest on näha,
et tegu on esindusliku autoga.

Cadillac CTS pole küll selle
tootja uusim mudel, kuid on ikka veel
eksklusiivne ja vähemalt meie maal
tänavapildis üsnagi haruldane.

Tekst **Ardo Kalda**
Pildid **Rivo Sarapik**

Cadillaci suund disainis on – nagu iga muu auto välimus – maitse asi. Alguses mu pessimistliku suhtumise osaks saanud välimus ja sisu on mulle lõpuks siiski oma kandilise olekuga meeldima hakanud. Tegu on ka suhteliselt suure autoga, mis lisab kogu masina olemusele kõvasti soliidsust. Kui auto külgi lähemalt jälgida, leiab sellelt rohkesti huvitavaid nurki ja jooni, mis esmapilgul silma ei paista, kuid üldmuljele tegelikult palju juurde annavad. Lisaks veel loomulikult suured Cadillaci märgid, mis on kunsti-teos omaette. Loomulikult pole seda marki autod meie tänavatel mingid igapäevased nähtused ja sestap peab auto omanik harjuma teatud tähelepanuga, mida talle liikluses ja parklates pööratakse. Olgem ausad, auto on ju ka omajagu edev.

Sama peab ütlema ka õrnade puitdetailide kohta, mida sel autol võis kohata roolil ja käigukangi nupul. Tõsi, nüüd hakkavad tulema CTSid, millele lisaks ka keskkonsoolil puit. Kõikvõimalike menüüde käsitlemine võib esmapilgul tunduda keeruline, kuid tegelikult tahab see lihtsalt näppimist ja harjumist saada. Istmed on mugavad ja pakuvad piisavat külgtuge ka kiiretes kurvides. Viimast muidugi eesistujatele. Tagaistuja peaks kindlasti kinnitama turvavöö, sest proovimisel libises tagaistuja kiilal nahal edasi-tagasi, nagu oleks libedal jääl istunud.

Autos tundus olevat ka korralik Bose stereo, mis sundis autot viima stereote spetsialisti Indrek Ando juurde, kes auto üle kuulas ja sellele oma hinnangu andis. Hinnanguks oli see, et süsteemil jõudu on, kuid kvaliteedi ja helipildi loomisega pole viitsitud vaeva näha. Reguleerida saab makki hästi, kuid kõlaritelt oodatak-

Sisu on luksuslik, nahksisu lõhnastki on Cadillacis tunda, et interjöõri materjalidega kokku pole hoiatud.

se liig palju ja neile pandud ülesannetega kõlarid toime ei tule. Andole ei meeldinud ka kõrgsagedust mängivad kõlarid ehk *tweeter*'id, mis olid liiga metalse heliga. Oleks võinud parem korralikud ja selle võrra kallimad olla.

Samas arvas mees, et normaalsel kuulamisel, ehk kus makki väga valjuks ei keerata, on heli enam-vähem korras ja kannatab kuulata küll. Lisama peaks ka seda, et müraisolatsiooniga ustes pole eriti vaeva nähtud ja oma lemmiklugu linna vahel kõvasti kuulates võite sattuda kaasliiklejate tähelepanu alla, sest nemad peavad ustest läbikostva muusika tõttu samu palasid kuulama. CTSi sõiduomadused on esialgu ehk ehmatavad – tegu on ju suure autoga ja suurele autole on alla

pandud suhteliselt jäik vedrustus. Luksusauto jäiga vedrustusega? Esialgu pani selline kombinatsioon suu kinni – esiteks ei tahtnud, et jäiga vedrustuse tõttu keel hammaste vahele jääks, ja teiseks ei osanud lihtsalt seisukohta võtta, kas nutta või naerda.

Pärast mõnd liiga kiiret kurvi selgus aga tõde. See vedrustus pole üldsegi paha. Kuigi jäiga auto kohta kaldus kere kurvis veidralt palju, pakkus Cadillac päris palju pidamist ning läbis talle pakutud kurvid vägagi hea pidamisega, kiireks sõiduks mitte just kõige sobivamad lamellrehvid isegi ei iitsatanud. Oma osa kurvisuutlikkusel on mängida veoskeemil, kus tagarattad on vedavad ja esirattad tegelevad ainult keeramisega. Pikal sõidul toimis

vedrustus vägagi hästi ja ühtlaselt, kuid hambakaitsmeid ei maksa päris maha siiski kanda. Mootor, mis nüüdseks endale juba suurema töömahu saanud, on sellega ühes loodetavasti ka dunaamikat juurde saanud. Proovisõidu auto 3,2-liitrisel V6 asetusega jõuallikal jäi sellest kõvasti puudu. Kiita tahaks Cadillaci käigukasti, mis töötab väga mahedalt ja vahetusi on tunda, vabandust, kuulda, vaid mootorihääle muutumise järgi. Nii sujuvat automaatkäigukasti polegi ammu proovida saanud.

Cadillaciga sõitmine tekitab kahtlemata emotsioone ning mitte ainult sõitjais, vaid ka teistes juhtides ja jalakäijates, kes uhke märgiga masinaid tänaval kulgemas nähes ehk isegi järele jäävad vaatama. **LV**

BATHROOM CULTURE SINCE 1892 WWW.LAUFEN.COM

elu vajadused

Piirideta heaolu: Alessi.
Vannitoa disain, mis tekitab hea tunde.
Millal Sina avastad meie uue lõõgastuse ulatuse?

LAUFEN
bathrooms

Tuledes õine
mošee linna
kohal säramas.

Brunei – rikas kääbusriik ekvaatoril

Enne Royal Brunei kuldkollase Boeingu õhikutõusu loeb imaam poollauldes ette palve koraanist. Õilsalt kõlab ta koolitatud hää, lennukisolijad toetavad teda mõtteis ja žestidega.

Tekst **Madis Eelmaa** ja **Epp Eelmaa**
Fotod **Madis Eelmaa**

Kunagisest sultani venna lossist on nüüd saanud luksuslik hotell.

Borneo saarel Lõuna-Hiina mere kaldal, ekvaatorist veidi ülevalpool asub 330 000 alamaga Brunei sultanaat – kaugel ja hoomamatu kääbus. Brunei sultan või, nagu kohalikud teda alati ja kõikjal kõnetavad, Tema Majesteet on maailma rikkamaid monarhe. Ta ei ole lihtsalt hullult rikas mees, vaid valitseja, kes võib n-ö oma taskust kelleltki midagi pärimata välja käia kosmilised summad. Valitseja ning tema üheteistkümnepere-

liikme palees on 1700 ruumi. Lossi valvavad Nepaali gurkad, üle ilma kuulsad sõdurid. Ammustel aegadel oli Brunei sultani meelevaldas kogu Borneo ja Filipiinid. Järele on jäänud vaid lapike, aga meeletult väärtuslik.

Äraarvamatu rikkuse kõrval on Brunei ka igatsemapanevalt kaunis – kirgasroheline Eeden lõputute liivarandade, lõhnavaite aedade ja uniste vihmametsadega, mis püsinud muutumatuks miljonid aastad.

Kohisevad kärestikud uinutavad argise ja ürgne sarviklind eksleb suurlinnas. Modernne luksus seguneb igivanade kommetega ja puhkpüss plasmateleriga.

Meie hotell-golfikeskus oli vaid mõned aastad varem Tema Majesteedi venna residents. Inimtühjad sammastega fuajeed suunduvad numbritubadesse, kus kardinalid liiguvad nupuvajutusega. Hotelli 200hektarine maatükk laiutab lummalisel liivarannal, mere tembutamiste vastu on

Merereisid Pipi Pikksuka või Piraadipealikuga

Kaljas IRIS merereisid lastele jätkuvad ka aastal 2006!

Selle suve merereisid Pipi Pikksuka või
Piraadipealikuga toimuvad:

- 21.05** Pipi Pikksukk Tallinnast
- 28.05** Pipi Pikksukk Tallinnast
(välja müüdnud!)
- 04.06** Piraadipealik Tallinnast
- 11.06** Pipi Pikksukk Tallinnast
- 18.06** Piraadipealik Tallinnast
- 23.07** Pipi Pikksukk Pärnust
- 30.07** Piraadipealik Pärnust

Pipi Pikksukk sõidab merele oma isa Efraimi "Keksutajaga".
Lastele laulud, mängud ning pannkoogid ja morss!
Piraadipealikuga otsitakse laevas aaret, tehakse muudki huvitavat
ning kinnitatakse keha.

Hind **195** krooni
inimese kohta

Hind **6175** krooni
kogu laeva broneerimisel (maksimum 35 inimest)

Hind sisaldab programmi ning toitlustust.
Täiskasvanute söögid-joogid lisanduvad hinnale.

BalticTours

Piraadiretk Naissaarele täiskasvanutele 17.juuni 2006 kell 14 - 21

Piraadilaev sõidab tagasi oma vanasse sadamakohta Naissaarel,
omaaegsesse piraadipessa.
Piraadipealik juhhib reiseliste vägesid võidukale vallutusretkele
saarel, mis on vahepeal uskmata küüsi langenud.

Hind **1440** krooni
üks inimene

Pileti hinnas sisalduvad kostüümid, ekskursioon saarel, buffet'
laeval sisaldab alkoholi - teisiti vanad mereröövli ei oleks
osanudki asja ette kujutada!
Kõigile üle 18-aastastele vabalt tarbimiseks vein, õlu ja rumm!

Reisi kava:

- ☞ Sadamas tervitab reiselisi piraadikapten Lombakas Joosep, kes kogub kokku meeskonna purjeretkele aarete saarele iidse piraadiaarde otsimiseks.
- ☞ Laeval jagatakse piraadimeeskonnale ülesanded ja kapten tutvustab püha saladuskatte all aardekaarti. Piraadimeeskond annab ametivande ja seda kinnitatakse Lombaka Joosepi retsepti järgi valmistatud meremeestejoogiga.
- ☞ Sõidul saarele pakub stjuuard kehakinnitust, vaatides leidub erinevaid lõbusaid märjukesi.
- ☞ Seltskond jagatakse aardeotsimiseks jõukudeks. Aare leitud, seejärel aetakse siga vardasse.
- ☞ Tagasiteel sadamasse jagatakse kambüüsist toekat sööki, et näljaseid, kuid võidukaid piraate tagasi kodusadamasse aidata.

Reisid müügil vaid Baltic Toursis!
Lisainfo www.baltictours.ee

Olete oodatud
Baltic Toursi büroodes:

Tallinnas:
Siseturismiosakond
Pikk 31
Telefon 630 0460
E-post incoming@baltictours.ee

Tartus:
Ülikooli 10
Telefon 740 0000
E -post tartu@baltictours.ee

www.baltictours.ee

Teab, kuhu viib!

➤ kivid veetud muulideks ja kaldakaitseks. Rohelise mängumuru on kujundanud golfväljakute tippdisainer Jack Nicklaus. Golf ja polo, autod ja ratsahobused on Aasia monarhide teine elu.

Saabumispäeva teiseks pooleks tellime paadi ja laseme end sõidutada sügavasse vihmametsa, kus toimetavad suured inimahvid orangutangid. Oleme paar tunnikest mootoriga jõel pöristanud, sügaval metsas on videvik. Kõrged puudekroonid kasvavad nii tihedasti koos, et üksteisega läbipõimunud oksad varjutavad päikese. Maapind nende all on vettinud ning taimestik ülirikkalik. Liaanid venitavad end välja nagu kaheksajalad, pikad haarmed mööda maapinda välja sirutatud. Keerame paadi pisemale lisajõe, kapten lülitab mootori välja ning käivitab teise, hääletu, mis töötab akudel.

Ja noor uhke ahvipoiss kõõlubki meie vaateväljas. Vaid kümne meetri kaugusel pugib ta lehti, pruunid silmad pungis, lennutab end siis haprale oksale ja vaatab meid vaid hetkeks. Orangutange on vabana vähe järele. Kinabatangi jõgi voolab läbi kaduvate vihmametsade, mis miljoneid aastaid muutumatuna tukkunud on. Seal vee ja metsa piiril on inimahvide viimane kodu. Neid pole pärismaalased kunagi päris ahvlasteks pidanud, miks muidu tähendab "orang-utan" malai keeles "mees metsast".

Vaikselt libiseb paat edasi, pisemaid

ahve rahmeldab puudel hulgi. Jälle vihma-valang. Olen just kaamerad kokku pakkinud, kui meid tervitab üks uus kohaliku fauna esindaja – ninaahv. Seda tohutu groteskse lihava ninaga elukat ei kohta mujal kui Borneol. Kõrged puuladvad jõgede kallastel on ta koduks. Nagu pirakas nina oleks veel väike karistus, ka õhupallina punnis kõht on kena ja kentsakas. Emastel isenditel on nina oluliselt väiksem ja üldse on nad saledamad, daamilikumad.

Rahulik hääle minaretis loeb päeva viimase palve ja kuulutab välja öise rahuaja. See pole ei laul ega lugemine, see on nagu loits. Võõras usk troopika tumedas öös.

Tavaliselt on tublil isasel pisike haarem, nii viis-kuus ahviprouat, ja mõned jõmpsi-kad. Söömaega peavad nad alati koleda lärmiga. Toiduks valitakse kõrgete puulatvade noored värsked lehed. Ujunahk varvaste vahel teeb neist vahvad ujujad, kuid kiirevoolulist jõge ületav ninaahv on krokodillile kerge saak. Meist ei tee ahvid üldse välja, varsti pöörame paadinina uuesti linna poole.

Reede on moslemite usupüha ning õhtune linn on tühi. Brunei on rangelt muhameedlik maa ja elab koraani tavade järgi. Samas tundub sealne rangus palju humanistlikum kui mujal prohvetit järgivates maades. Harras usk on hingesisene ning elatakse rahu budistide ja hindudega. Kuulu järgi on sultan diktaator, aga keegi oma jutus seda küll välja paista ei lase. Elatustase on palju kõrgem kui naabritel, mistõttu vaesem rahvas kogu Borneo saarel unistab Bruneisi elamisest. Sinna tööle

pääseb vaid ajutise loaga ja kodakondseks ei saa isegi mitte abielu kaudu.

Riigi pealinn Bandar Seri Begawan on vanimaid linnu sealmail ja tuntud juba siiditee ajast. Elektriga ei koonerdata ja kogu linn särab tuledes. Vaade paduvihmas linnale on müstiline ja veidi metsik: kõikjal voolav vesi ja lõputud prožektorid, valgus märgadel tänavatel, autode laternatel värvikildudeks purunev vesi, taevased veejoad keerlemas ümber minarettide roheliste tornide ja kuldne juga purskkaevude kaskaadil.

Autojuht näitab meile suure uhkusega öist mošeed. Sultan lasi selle püsti panna oma rahvale ja muidugi Allahile. Templi aed on nagu tuhande ja ühe öö muinasjutus. Vihm on lõppenud, õhk klaar ja kosutav. Jalutame imede aias hooldatud taimede vahel purskkaevude vulinas, kus iga veejuga saab kaasa oma värvilaigu. Minaretid on tippudeni islamirohelistes tuledes, iga tornike ja aken mahedat rahustavat valgust plinkimas. Peale meie on öös vaid mõned trepiastmete poleerijad. Rahulik hääle minaretis loeb päeva viimase palve ja kuulutab välja öise rahuaja. See pole ei laul ega lugemine, see on nagu loits. Võõras usk troopika tumedas öös on nõiduslik elamus.

Esimest korda elus saame vaadata muhameedlaste usutempli seest. Eri toonides tumepunane marmor põrandal, laes ja seintel. Nikerdatud mahagon ja tiigipuit sulavad kulla ning lühtritega, rasked Pärsia vaibad muudavad sammud kuulmatuks. Isegi rituaalne pesuruum meenutab peosaali. Maailma tipptehnoloogia templi

**Miele uus täisautomaatne integreeritav kohvimasin!
Täiusliku kohvi autor.**

Miele

KÕIK MUU ON KOMPROMISS

Hea kohv ei ole enam ammugi majandusime luksusartikkel. Espresso, cappuccino, latte on muutunud elustiili jookideks, ilma milleta ei möödu ükski päev.

Kuid kodune kohvimasin ei ole pelgalt aromaatselt kohvi valmistaja - see masin peab vastama ka teistele tingimustele. Ta peab olema kergesti kasutatav ja hooldatav ning loomulikult hea välja nägema. Miele uus kohvimasin vastab kõikidele nendele nõudmistele ja omab veel mitmeid ahaa-efekte.

Kohvimasin CVA 4060 saadaval alates aprillist 2006.

Destein OÜ • Maakri 23a • tel 666 2373 • www.miele.ee

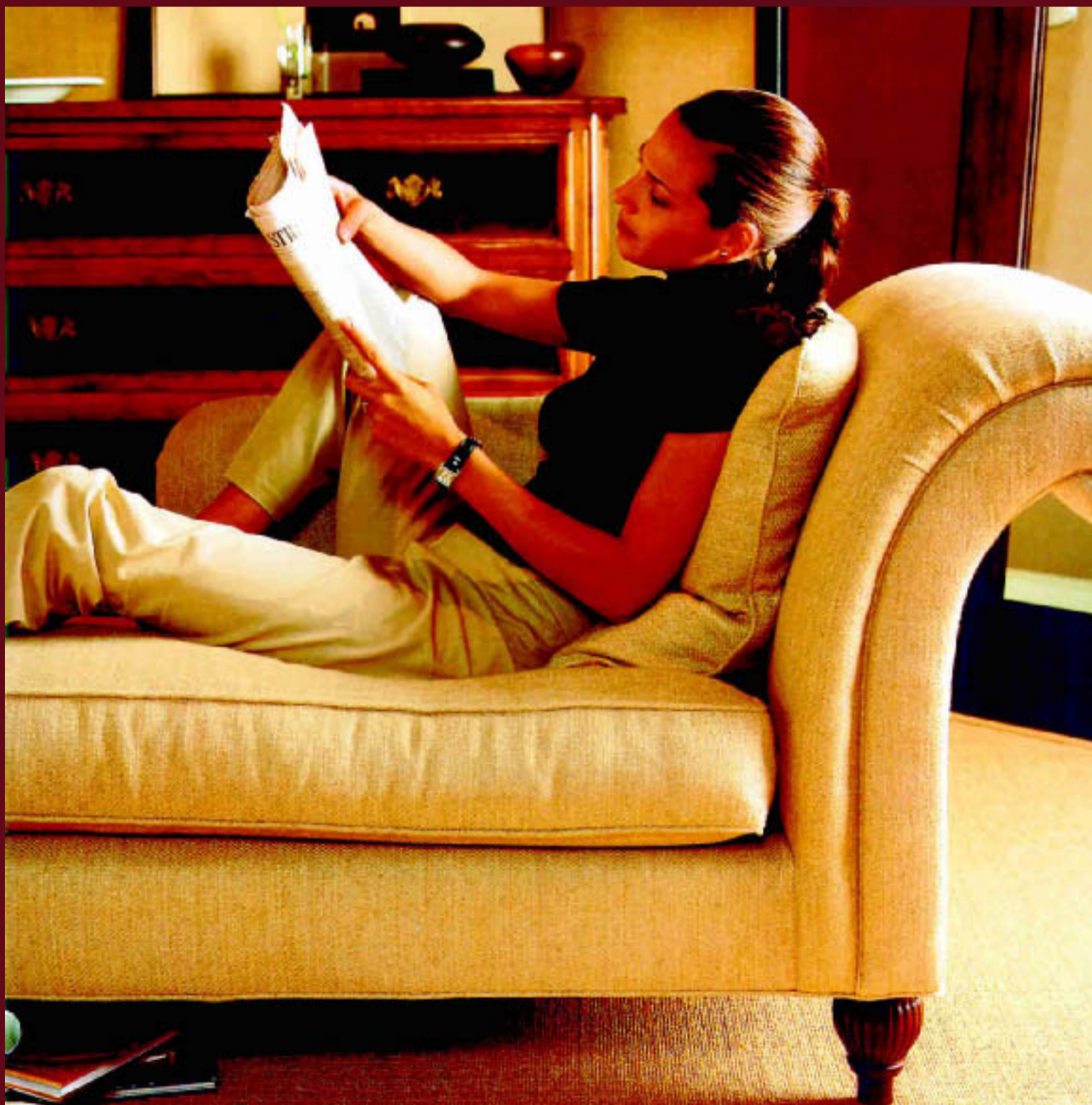
Puhkekompleks on rajatud otse Lõuna-Hiina mere piirile.

ruumides, raamatukogu, tseremooniaruumid. Meeste palvesaal mahutab põlvitamas kolme tuhandet usklikku. Keha vastu keha, nii tunnetab muhameedlane palves end Allahi ees ühtsena. Ehk avaldub selleski usu tugevus ja nähtamatu vaimujõud. Küllap on see mošee kõige majesteetlikum 20. sajandil ehitatud religioosne ehitis.

Hotelli naastes naudime suplust öises meres, laiskleme marmorist mullibasseinis, idamaine aed laseb tsikaadidel kõlada kõigis registrites. Tähed ja kuu valgustavad öist ookeani täies hiilguses. Seejärel istume rõdul küünlavalgel ja naudime hetke.

Brunei kuiv seadus ei luba kohalikel alkoholi tarbida ega osta, kuid sallib kallil külalisel oma tarbeks seda kaasa tuua ja hotellitoas mekkida. Tõstame pokaali kõigele heale ja ilusale: taevale ja päikesele, soolasele merele ja soojadele liivarandadele, kaugemal ja lähemal olevate sõpradele-armsatele. On karge hommik, kui lõpetame lillelise maitsega veini.

LUXOR MÖÖBLISALONG

Pärnu mnt 139c
11317 Tallinn
Tel 651 5618
luxor@online.ee
www.luxor.ee

Rocca al Mare
kaubanduskeskus
Paldiski mnt 102
Tel 665 9253

Tallinna Kaubamaja
Gonsiori 2
Tel 669 1309

Erivärvilised siilikute luukered.

Merisiilikute

rohkus näitab vee puhtust

Kui turistid Vahemere- maadesse ja teistesse soojadesse paikadesse puhkama lähevad, peljatakse ujuma minnes ikka merisiilikuid.

Tekst ja fotod **Sigrid Suu**

Turismibüroode reisirühmades võib samuti kohata hoiatust, et merre minnes tasuks nende okasloomade pärast tähelepanelik olla. Turistirohketes randades müüakse isegi kummikingi just kaitseks teravate kivide ja merisiili okaste eest, sest neile peale astumine on vägagi valus.

Merisiilikute rohkus aga näitab vee puhtust. Kui turistidehordid hakkavad randades võimust võtma, siis taanduvad merisiilid sügavamale rahulikumatesse vette. Jahedamal ajal, kui suvitajad enam vette ei kipu, võivad merisiilid end jällegi

vabamalt tunda ja siirduvad rannale lähemale. Tormilainetega aga satub randa sadu ja tuhandeid okaskerasid – neil enam merre tagasiteed pole. Nii ongi randades suuri ja ka alles lapsemõõtu tillukesi loomakesi. Siilikorjused aga meelitavad oma vaikselt roiskuva lehaga ligi kajakaid ja vareseid, kes armastavad pisukest suutäit siililiha nāsida. Kui liha söödu, kuivatavad päike ja loksuvad lained pikkamööda okkad ära, tuues välja siilide värvilised luukered. Need näivad väga ürgsed ja esteetiliselt ning nende geomeetiline ja ajatu kaunidus paneb suisa ahhetama. Luukeresid leidub nii rohekaid, roosakaid, lillasid kui ka pruunikaid – kaunites pastelsetes toonides, mis meelitavad korjama ning turistide neid suveniiripoodides ostma.

Neid torkivaid mereelukaid võib leida kõikidest maailma ookeanidest. Nende kerakujuline keha on okkiline ning täiskasvanud loomakese läbimõõt jääb 3–10 cm piiridesse. Okkad on tavaliselt 1–2 cm pikkused ja vaid millimeeter või kaks jämedad, aga väga teravad. Kuid merisiilikuid leidub mitmeid liike ning näiteks Kariibi meres elutseval siilikul võivad okkad olla 10–20 cm pikad. Merisiilikud on okas-

nahksed, nagu ka näiteks meritäht, ning neil on eriline koht bioloogias, kuna nad on olnud suurepärased embrüoloogiuuringute objektid.

Esimesel pilgul võib tunduda, et merisiilik on elutu ja liikumisvõimetu. Kuid juba õrn puudutus paneb okkad natuke liikuma. Kuigi siilil pole nähtavaid silmi ega jalgu, võib ta siiski vabalt ringi liikuda, selleks kasutab ta lihaseid, mis on ühenduses okastikuga. Sellel loomakesel on suur suu ja lõualuu, mis asetsevad tema keha tsentris. Seda ümbritsevad viis sarvjat hammast ning seespool lihav keel. Merisiilikud toituvad põhiliselt vetikatest.

Merisiiliku okaste eesmärgiks on, nagu ka maismaa okkalisel nimekaimul, hoida vaenlasi eemal. Merisaarmale maitsevad siilikud väga ning ka inimesed kasutavad nende liha kas toorelt või kergelt küpsutatuna. Merisiilik on populaarne Korea ja Tšiili köögis ning Jaapani sushi kokakunstis. Levib ka arvamus, et loomakese liha söömine tõstab suguiha. **LV**

Merisiiliku ürgne sümmeetriline ilu.

Merisiilik
rannakarbiga.

Ideaalne säilitamine maksimaalseteks naudinguteks

Hõrkude veinide maitse ja lõhn pääseb kõige paremini mõjule nende õigel temperatuuril. Uues tööpinna alla paigaldatavas Liebherr'i veinikapis saate ideaalsel serveerimistemperatuuril säilitada korraga nii valgeid kui punaseid veine. Temperatuuri saab kahes sõltumatult reguleeritavas temperatuur-ritsoonis muuta kraadise täpsusega vahemikus +5 °C kuni +18 °C.

Liebherr – parim kvaliteet ja töö külmutusspetsialistidelt.

LIEBHERR

Rohkem rõõmu värskusest

www.liebherr.com

Liebherr'i külmikuid müüvad PlusMiinuse ja Euronicsi kauplused. Kaupluste aadressid leiad www.plusmiinus.ee ja www.euronics.ee.

Sukeldudes maailma

Veealune maailm ei ole inimese loomulik elukeskkond, ometi on igaühel sellest oma selge ettekujutus olemas.

Tekst **Jaano-Martin Ots**
Fotod **Maremarki arhiiv**

On see kujunenud kapten Nemo raamatu, veealuste loodusfilmide või lapsena supelrannas läbi ujumisprillide nähtu põhjal, tuukrielust on igaühel mingi kujutelm. Kui palju see pilt aga tegelikkusega kokku langeb, jääb paljudel paraku teadmata. Eriti eestlastel.

Mitte sellepärast, et eestlased ujuda ei oskaks. Isegi akvalangiga allveeujumises on eestlased alati tugevad olnud. Eriti hästi on meie sportlastele sobinud allveeorienteerumine, sest Eesti vete läbi-paistvus on suurema osa aastast nii kehv, et ega seal all suurt midagi muud teha polegi kui lestalööke loendades kompassi järgi ühest kontrollpunktist teise ujuda. Värvilised kalad, kirevad korallid ning põnevad laevavrakid on aga suurema osa eestlaste jaoks jäänud vaid teleekraanile. Päriselt sukelduma minek tundub nii kättesaamatult keeruline, mida ta tegelikult ju ei ole.

Teemast kõrvale põigates tuleb öelda, et suurem osa filmide veealustest võtetest on tehtud ideaalilähedastes tingimustes, parimas paigas kaua sobivat päeva ja sobivaimat võttemomenti oodates. Või siis on neid kaadreid filmitrikkide ja arvutigraafikaga oluliselt järele aidatud, sest enamikus meredes on vee all tegelikult külm, hämar, hall ja hägune. Muidugi leidub palju ka selge sooja vee ning kirevate kaladega kohti, kuid sellest kõigest arusaamiseks peab ise alla minema ja järele vaatama.

See on tegelikult päris lihtne, kui teada kust ja kuidas alustada. Kuigi korraliku varustusega ning ohutusnõudeid järgides on harrastussukeldumine üpris ohutu spordiala, on sukeldumine üks enam reglementeeritud valdkondi üldse. Et tegemist on siiski inimese jaoks olemuslikult võõrasse keskkonda sisenemisega, on koolitus- ja treeninguprotseduurid, ohutusreeglid, leppemärgid ja käitumisjuhised ülemaailmselt paika pandud. Nagu liikluseeskirjad. Ning analoogselt juhiloaga väljastavad sukeldumisorganisatsioonid sukelduja oskusi kinnitavaid litsentse, ilma milleta sukeldujaid vette ei lubata. Siiski on sukeldumisreeglistik liikluseeskirjast veelgi rangem ja üle maailma rohkem ühtlustatud. Vee all pole vasakpoolse liiklusega riike ega maid, kus varustuse ülevaatus ei nõuta. Kui ülemaailmses poliitikas või äris suudetaks pooltki nii palju kokku leppida, kui seda on suutnud sukeldujad, oleks ka veealne maailm ammu palju parem paigake.

Mis seal vee all siis ikka nii erilist on, mõeldakse. On ikka küll. Hingata saab seal ainult seda, mis omal kaasas on. Rõhk kasvab sügavamale minnes kordades, kuigi sukelduja ei saa vahest suurt aru. Rääkida ei saa! Veekeskkond moonutab ja suurendab vaatevälja. Sukeldumisvest kompenseerib gravitatsioonijõudu ja inimene satub kaaluta olekusse. Erinevusi on tegelikult päris piisavalt ning seepärast on koolitus- ja litsentseerimisnõuded aru-

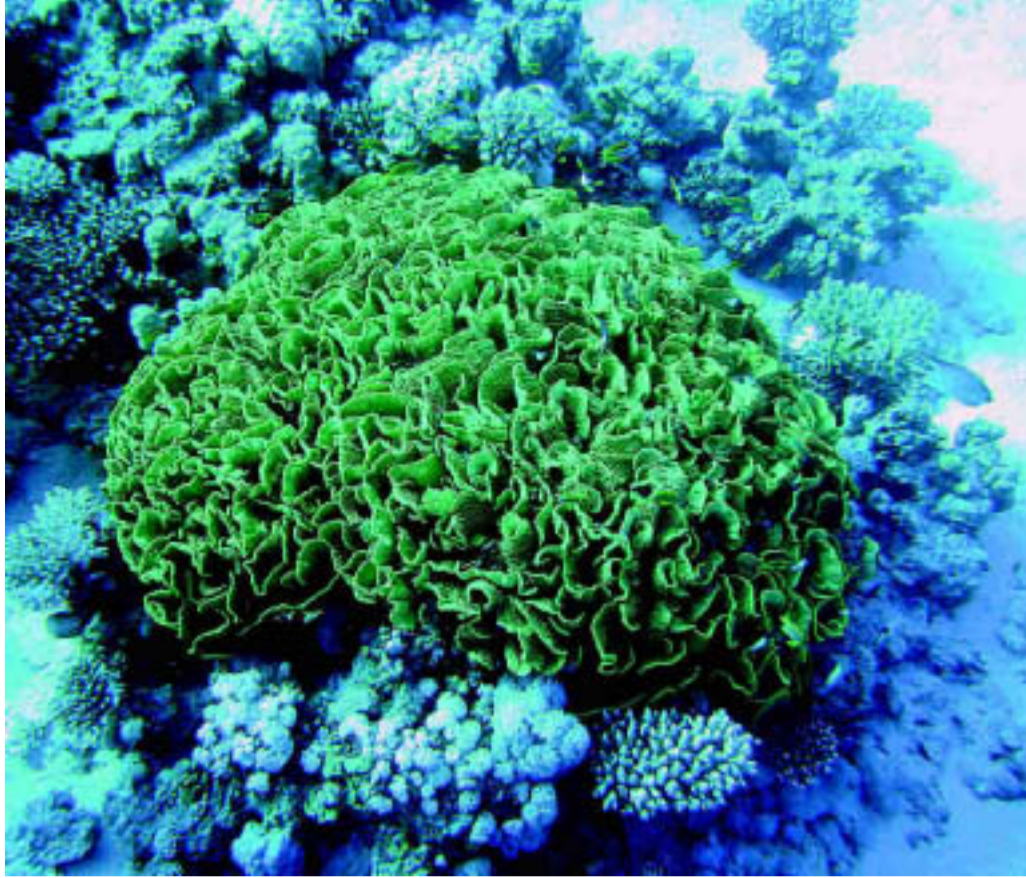
Tagasi vabasse vette.

saadavad. Nagu seegi, et päris omal käel ei lasta vee alla neidki sukeldujaid, kellel nõutav litsents juba käes on. Ikka antakse kaasa kohalikke olusid tundev teejuht või instruktor.

Mida näed, sõltub sellest, kuhu vaatad. Muidugi, kui seda õiges kohas ja õigel ajal teha. Eestile lähim selge veega soe veekogu on Punane meri ning sealne veealune maailm on tõeliselt vaatamist väärt. Puna-se mere korallriffidel kihav elu on koguni nii hinnaline, et selle kaitseks on jõud ühendanud suured rahvusvahelised organisatsioonid. Kaitseks liigagarate sukeldujate ning sukeldumisturismiga tegelevate ettevõtete vastu.

Meile kauguselt järgmised hinnatud sukeldumiskohad on India ookeanis, veel kaugemad juba Kagu-Aasias, Kariibi meres ning Vaikses ookeanis. Vähem on vaadata Vahemeres ja Atlandi põhjaosas, rääkimata siinsest külmast ja sogasest Läänemerest.

Kes juba sooja mere äärde reisib, võiks vaadata ka sihtkoha veealust maailma. Esialgse pildi saab kätte ka ilma sügavamaks sukeldumiseks vajaliku akvalangita – lihtsalt hingamistoru, maski ja lestadega vee-pinnal ujudes. Maskiga näeb vee alla palju selgemini kui palja silmaga või läbi pisi-keste ujumisprillide, toru kaudu hingamine aga sarnaneb vägagi päris sukeldumise veealuse hingamisega. Snorgeldamine on selle asja rahvusvaheline nimi ning seda pakutakse peaaegu kõikides kuurortides.

Salat? Ei, korall. Mittesöödav!

Merikilpkonna kodus vaadatakse külalisi kahtlustavalt.

Täht mere põhjas.

asics

intelligent sport technologies

Kauneimad paigad vee all on reeglina pinna lähedal, kus kirkad värvid veel ei neeldu.

Siiski, huvitavamate kohtade külastamiseks tasub otsida kohalik teejuht või tellida snorgeldamistuur mõnest sukeldumisklubist, sest tegelikult on snorgeldamisest väga lühike samm päris sukeldumiseni ning paljudes riikides võimaldavad sukeldumisklubid astuda selle sammu kohapeal. Ka neil, kel päris iseiseivaks sukeldumiseks vajalikku litsentsi veel ei ole.

Sukeldumislitsents on allveejuja juhuluba. Rahvusvaheliselt tunnustatud litsentse antakse välja pärast põhjaliku kursuse läbimist ning eksamite ning test-sukeldumiste sooritamist. Kuigi tõlgitud paljudesse keeltesse, on sukeldujate kursuste programm kõikjal maailmas ühesugune. Kursused ja eksamid on koguni nii standardiseeritud, et pakuvad suurepärase võimaluse poole kursuse peal riiki vahetada. Julgen kinnitada, et väga mõnus on läbida Eestis sukeldumiskursuse teooria- ja basseinieksamid ning jätta litsentsi saamiseks vajalikud avamerekatsed mõnda soojemasse kanti. Emakeeles läbitud teooriakursus on enamasti ka lihtsamalt arusaadav ning jääb paremini meelde kui kiirustades kuulatud võõrkeelsed loengud

kusagil turismipiirkonnas, kus kursused kurvastavad iga minuti pärast, mis päiksepaistel peesitamise asemel õppeklassis tuleb veeta. Eesti sukeldumisklubide välja antud eksamilehti aktsepteerivad hea meelega kõik maailma PADI-võrgustikku (Professional Association of Diving Instructors) liitunud sukeldumiskeskused. PADI logo lõunamaise sukeldumiskeskuse sildil kinnitab, et kursant võib oma Eestis alustatud kursuse selles klubis lõpule viia ning et seal välja antud eksamitulemused ja ajutine litsents garanteerivad täieõigusliku PADI sukelduja tunnistuse, mis sukeldujale hiljem posti teel koju saadetakse.

Enamiku riikide litsentseeritud sukeldumisklubid pakuvad veel üht võimalust veeluse maailmaga tutvust teha. See on proovisukeldumine. Litsentsita ning eelneva sukeldumiskogemuseeta huvilistele korraldatakse paaritunnine kiirkursus, mille järel lubatakse nad kohaliku instruktoriga käe all ka kümnekonnaks minutiks vee alla. Õpetaja hoiab proovisukeldujal kogu aeg käest või kraest, reguleerib tema sügavust ja kontrollib liikumist. Õpilase hooleks jääb sisse- ja väljahingamine

ning veeluse ilu imetlemine. Sellised proovisukeldumised korraldatakse nii madalates kohtades, et isegi kui kõik peaks vussi minema, ei ole sügavused ja rõhud ohtlikud ning õpilane tuuakse turvaliselt pinnale tagasi. Loomulikult on ka sellist proovisukeldumist palju mõnusam teha kusagil soojas meres, kus juba esimesel vee all käimisel jõuab näha nii kalu kui ka koralle.

Kuigi suuremat osa maakera pinnast katavad mered ja ookeanid, sobib harrastussukeldujale sellest kõigest vaid väike osa. Samas, väga paljudes meie reisifirmade sihtkohtades pakutakse võimalust vee alla kiigata. Seega, kes ei ole varem seda teinud, soovitan oma silmaga järele vaadata. Otsi internetist aadress ja küsi sukeldumisklubist järele, millise välismaise klubi instruktoreid nad tunnevad ja soovivad, või mine turismireisil lähimasse kohalikku sukeldumiskeskusse, kus rahvusvahelist PADI embleemi näed, ja üttele, et soovid vette hüpata. Küll nad sul käest hoiavad ja õhku annavad. Isegi kui sukeldumisest ei saa pidevat harrastust, on hea teada, et oled pisut näinud ka suuremat osa meie planeedi pinnast. ■

tst!

Ajad on kiired ja inforohkuse tõttu täis valikuid. Nii suurtele kui väikestele, noortele ja vanadele. Selles saginas kipub teinekord kaduma ära kontakt. Kontakt inimeste vahel.

Asjade ja olukordade ning suhtluste hulk, millest tahaks osa saada, on hirmuäratava kiirusega üle pea kasvanud. See omakorda tähendab, et süvenemise asemel saavad need vaid pealiskaudselt kombatud. Hiljem meenutades ei ole midagi, mis sügavalt oleks puudutanud, vaid kõik on vaikselt mööda hiilinud.

Sama täheldan inimestevahelistes suhetes ja selles, mida omavahel räägitakse. *Small talk* on mõnikord küll vajalik vestluse alustamiseks. Pärida pere ja muidu elu-olu järele, et inimesega kontakt saavutada.

Teisalt jälle, *small talk* *small talk*'i pärast tundub tarbetu. Kui tavaliselt kannab vestlus mingit rolli, näiteks vahetab infot või aitab midagi lahendada, siis *small talk* on tihti lihtsalt aja ja ruumi täide. Eriti, kui huvitatud vestluspartner ei vaata küsides otsagi või loeks justnagu lindilt küsimusi maha. Pole millestki rääkida või lihtsalt ei taha midagi rääkida, kuid ikka hoian kuidagi vestlust üleval? Mära ju.

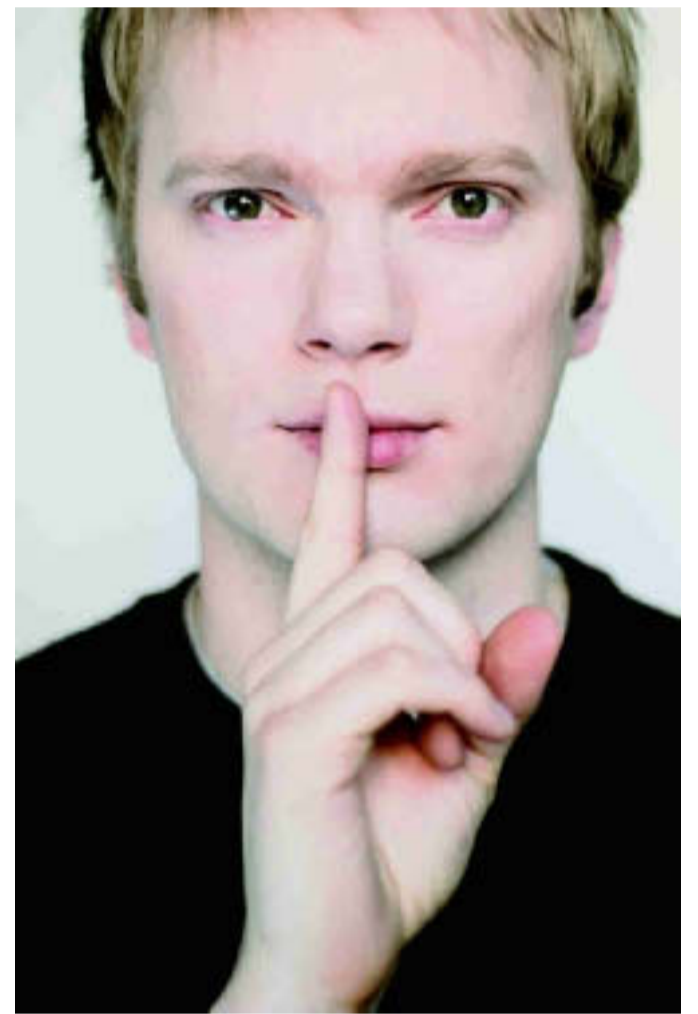
Suhtlust on tarvis, kahtlemata. Küll saab seda kvaliteetsemaks muuta. Mõeldes kontseptsioonile, mida, kus, kuidas ja kellele öelda. Seda mõelda siis pärast "kas" küsimusele vastamist. Suhtluski võib olla kvaliteetne, mitte pealiskaudne sõnakõlkutamine. Seda on elus ja ümbritsevas niigi palju, alates reklaamidest lõpetades riigijuhtidega.

Ajal ja kvaliteetajal on vahe. Oulised inimesed on ju parimat väärt.

Muidu, rääkimine, teadagi, hõbe.

Sõna ja pilt: **Rivo Sarapik**
Meik: **Merike Petri**
Inimesed: **Ain, Alar, Andres, Beatrice, Elo, Georg, Jim, Johanna, Kaisa, Karita, Mai, Ran-Andre, Sandra, Siim, Signe, Simona, Tõnis, Ürgo**
Aitäh: **Helen Tootsi, Liis Kängsepp, Viljar Sepp, Rauno Pehka, Beatrice MASS**

Kunst vee all

Vee all kipub värvide kirkus kiiresti kaduma.

Kevade esimesel päeval avati Kalevi ujulas Kaido Haageni veealune fotonäitus, loomulikult kaladest. Näitus on maskidega uudistajatele nähtaval kuni suve alguseni, kui küllastajad vaatamisega liiga ägedaks ei lähe.

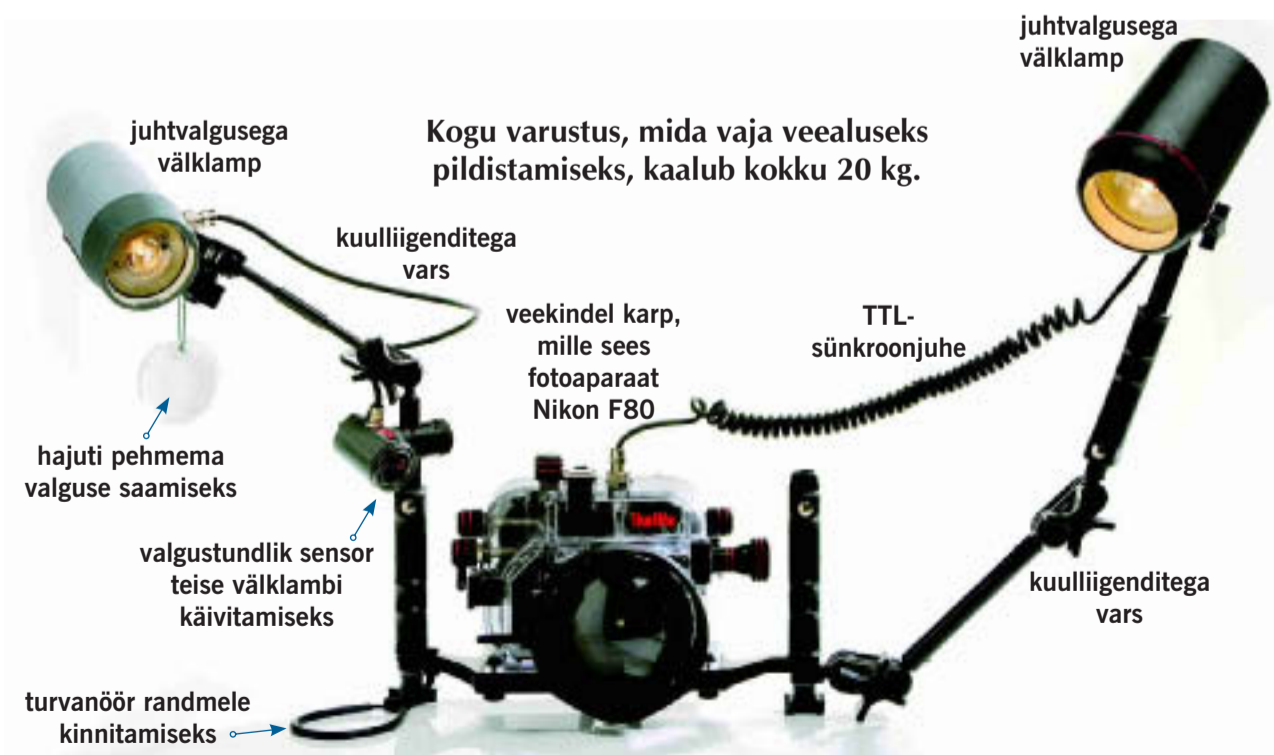
Tekst **Henrik Aavik**, fotod **Julia-Maria Linna** ja **Kaido Haagen**

Kaido Haageni sõnul ei ole allveefotograafia Eestis kuigi levinud hobi. Ehkki ametilt fotograaf, on veel all amatöör ka Kaido ise: “Maailmas on professionaalsus protsentidega ära jagatud. Näiteks veealuste fotode konkurssidel, kus ma olen osalenud, on erinevates kohtades professionaalsus erinevalt defineeritud. On amatööride klass ja professionaalide klass. Amatööriks loetakse seda,

kes võib küll olla elukutseline fotograaf, aga kes veealuste piltidega endale elatist ei teeni. Mõnes kohas jälle on piirang, et amatöörid on need, kes ei teeni rohkem kui 30 protsenti oma sissetulekust allveefotograafiaga. Rohkema puhul oled juba professionaal ning osaleda ei saa. Ma tean mitmeid sukeldujaid, kes on ametilt fotograafid, aga kes ei tee veel all pilti.”

Kaidot on veega seotud maailm huvitanud juba lapsepõlvest saadik. Käis kalal, kogus laevade marke. Fotograafia osa tuli mõistagi hiljem. “Sukelduma hakkasin umbes neli aastat tagasi. See oli minu jaoks nagu sundkäik, kuna tuli üks komandering Sharm el Sheiki ja oli teada, et see on sukeldujate paradiis. Sinna ei olnud mõtet minna ilma sukeldumisoskusega. Tegin ülikiiiresti Eestis omale litsentsi ära. Hiljem tegin ära ka järgmise taseme ja esmaabikursuse, nii et võin vette minna pea igal pool.”

“Vee all pildistamisel on minu jaoks mõte just selles, et pärast näha, mis seal all on, kuna niisama seal kõiki värve ei näe. Lisaks veel hasart – kui alguses lõin omale rusikaga vastu rindu, et kaksikümme aastat fotograaf olnud, lähen teen seal ka pilti, siis tegelikult olin vees nagu poisike. Esimesed kümme filmi olid kõik prügikastis, siis hakkas vaikselt tulema. See on täiesti teine maailm, väljakutse,

kas sa saad sealt sama head pildid. Lihtsalt üks kala pildi peal mind ei rahulda. Mulle on oluline ka see, kuidas ta on pildi peal, ja pildi kvaliteedi kriteeriumid olgu samad mis maa peal,” pürib Kaido oma loomingus täiuse poole. Tema Eestis tehtud veealuseid pilte on viimastel aastatel ära märgitud veealuste piltide kategooriates nii loomafoto- kui ka loodusfotovõistlusel.

Kaido sukeldub aastas umbes kolmekümnel korral, aparaat on tal kaasas kõigil kordadel peale ühe: “See üritus on AWARE. Toimub sügiseti, kui ühel päeval üle maailma kõik sukeldujad lähevad merre koristama. Sel päeval ma lähen vastu andma ja jätan kaamera koju.”

Kaido veealuse pildistamise varustus kaalub üle kahekümne kilo: “Valgus on vee all väga oluline, kuna muidu ei tule sealsete elanike värvid nähtavale. Punane spektriosa neeldub vees kiiresti, kui sügavamale minna, ainult välklamp päästab. Väga oluline on ka välgu asend ehk kuhu välg suunata. Aega on loetud hetked, kunagi ei tea, kas kala ootab ära, kuni sa valgust sätid, või mitte.”

Mõte vee all näitus teha tuli Kaidol lihtsalt: “Kus sa need kalapildid ikka panned kui mitte vee alla? Osa mu sõpru ja

tuttavaid, kes ise ei sukeldu, on küsinud neid pilte vaadata ja siis ma mõtlesin, et ei saa neile seda liiga lihtsaks teha, nii naljaga pooleks. Samas on see sukeldujatele väike lohutus meie talves – kui sa ei saa kohe minna soojale maale, siis saad minna basseini ning vaadata ja meenutada. Neile, kes ei ole varem sukeldunud, on isegi basseinis nende piltide vaatamine veidi keeruline ja see annab aimu, mis asi on siis veel nende pildistamine meres. Lisaks on ujujatel seal nüüd veidi lõbusam. Ma olen vaadanud, et basseinides ja spaades on väga palju neid, kes aktiivselt ei uju. Nüüd nad siis võivad nautida ka veealuseid vaateid.”

Kalevi ujulas käib igasugust publikut ja näitus saab seetõttu tihti päris kõvasti kannatada. Mõned pildid on juba ära lõhutud. Vee mõjudele peab lamineeritud paber väga hästi vastu, aga inimene on tugevam. Loodame siiski, et näitus peab vastu nii kaua, kuni Kaido seda planeeris – kevade viimase päevani. **LV**

“Vana naise ingliala”
(*pomacanthus rhomboides*),
pildistatud
Tofos Mosambiigis.

Salong KAMINAKODA

Kohila tn 2a
11314 Tallinn
Tel 655 6654
Faks 655 6653

Salong KAMINAKODA (Pärnu)

Tallinna mnt 56
80034 Pärnu
Tel/faks 447 2302

Eevart Arrak

vana kooli kolorist

Eevart Arrak on kunstnik. Ta elab Tartus ja maalib sääli oma pilte ateljees, mis on pisike ja lõhnab õlivärvide järele. Nüüd sai ta 70 ning avas sel puhul näituse Tartu Kunstimajas.

Tekst **Andra Kirna**, fotod **Katrin Rihm**

Eevart on sündinud 1936. aastal Võrumaal Mõrgi metsavahi pojana. Koolis käis ta Võrus ja Tartus. Selles peres kasvas tegelikult üles kaks kunstnikku, ka Eevarti vanem vend Erich Arrak oli kunstnik. Nii juhtuski, et Eevart tahtis lapsest saadik kunstnikuks saada. Esimese õlimaali tegi ta enda mäletamist mööda 11aastaselt.

Rääkides sellest, kuidas Eevartist kunstnik sai, tuleb kas või korraks kõne alla võtta üks Tartu kunstielu omapärane nähtus – Erich Arraku stuudio, kus Eevart oma kunstihariduse omandas.

Tartu Kunstiinstituudis pallaslaste käe all õppinud Erich kogus enda ümber kunstihuvilisi inimesi, kes ei saanud või ei soovinud õppida tollases ametlikus kunstioppeasutuses. 1958. aastal alustati ühiseid õpinguid Erichi tollal veel pooleliolevas elamus Veeriku tänaval. Erinevatel aegadel käis stuudiost läbi kokku üheksa inimest. Nende hulgas oli ainult kunstist elatuvate tegelaste kõrval ka inimesi, kellele maalimine oli teine tegevusala. Ühis-

teks põhimõteteks olid sõjaeelses Pallases välja kujunenud väärtushinnangud. See oli kahtlemata vabam võimalus tegeleda kunstiprobleemidega kui selleaegsed akadeemilised õppeasutused, mis pidid oma kunstipõhimõtted parteipoliitikaga kooskõlastama. Sõltumatuse hinnaks oli loomulikult vähene võimalus oma teoseid avalikel näitustel eksponeerida, ettetoodud takistuseks ametliku hariduse puudumine enamikul rühmituse liikmetest.

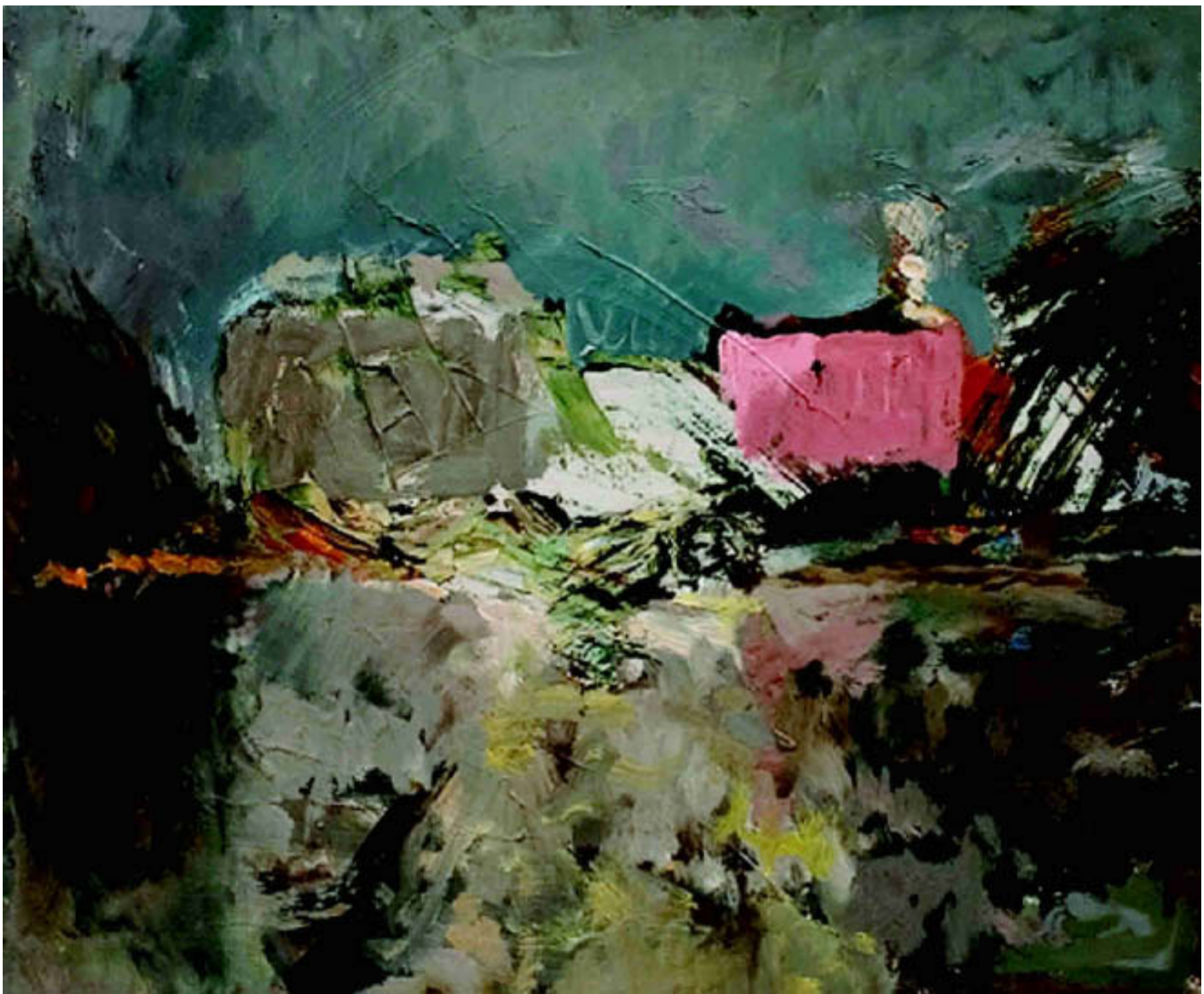
Tegemist oli tollases Tartus tuntud ja hinnatud nähtusega, millele avalikku tunnustust ja ametlikku tähelepanu oli võimatu osutada. Stuudio tegutses 1967. aastani, selleks ajaks olid stuudiolaste jaoks õpiaastad lõppenud ja vajadus pideva ühistegevuse järele kadus. Ei teagi, kas seesugune poolpõrandaalne elu koondas sünnist saati vastuhakumeelseid natuure või kasvas stuudio oma liikmetele külge lausa tajutava iseseisvuse ja põhimõttekindluse.

Veeriku tänava ateljees korraldati 1963. ja 1965. aastal grupinäitused, samuti

Kaunid köögid osana eluruumist, kujundatud liialdusteta ning tehniliselt täiuslikult varustatud. Toidu valmistamine sellises köögis on samas ka võimalus nauditavalt aega veeta. Kui soovite omandada köögi, mis on kujundatud täielikus kooskõlas Teie maitse ja vajadustega, siis külastage meie salongi uut väljapanekut. Lisainformatsioon www.bulthaup.com

Studio Laur. Pikk 29a. 10133 Tallinn. Tel. 64 64 411. Fax. 63 41 167. contact@studiolaur.ee

“Roosa maja”, õli, 2003.

→ mahtusid studioaastatesse maalimisreisid Nõukogude Liidu lõunapoolsematesse piirkondadesse.

Esimest korda esines Eevart Arrak Tartu kunsti sügisnäitusel 1964. aastal ja on sellest ajast peale Tartu ülevaatenäitustel enamasti ikka osalenud. Esinenud on ta ka grupinäitustel ja esitanud oma töid personaalnäitustel Tartus Sebra galeriis 1997. ja Y galeriis 2005. aastal.

Eevarti maalidel on inimesi, lilli, maastikke ja linnavaateid. Tegelikult ta vist ei maaligi asju ja inimesi, pigem ikka värve ja muljeid. Varasemates piltides on autor natuurilähedasem ja motiivitruum, kuid peen värvikäsitus iseloomustab neidki. Ja omamoodi valgus, mis tema piltides tuleks nagu eikusagilt ja ometi on lumavalt olemas. “Värvid peavad valgust kumama,” räägib Eevart maali “Meeste mängud” juures. “Ega seda õppida saagi, see tuleb kogemustega,” lisab ta seejärel muigega.

Kunstiajaloolase Krista Piirimäe sõnul on Eevart Arraku temaatiline haare lai – figuraalkompositsioonid, portreed, natüürmordid, linnavaated ning maastikud, sealhulgas oma Kaukaasia ja Põhjamaade reisidelt. Tema teoseid leidub peale Eesti veel Soome, Rootsi, Norra, Saksamaa, Prantsusmaa, USA kunstikogudes ning Kanadas Yorki ülikoolis. Oma loomingus rõhutab Eevart Arrak eelkõige maalikunsti igiväärtusi – meeleolukat koloriiti, head joonistusoskust, meisterlikku kompositsiooni, mis on olnud pallasliku maalikoolkonna alustala.

2005. aastal Y galeriis eksponeeritud seerias “Põhjala visioonid” on Eevart kasutanud kavalat kompositsioonivõtet. Paljude piltide pind on vertikaalselt kaheks jaotatud: ühele poole jääb hoomatav mo-

tiiv ning teisele õrnalt ja tundlikult läbi-maalitud pind. See võimaldab lahendada värvi- ja vormiprobleeme, nagu kunstist rääkimisel on kombeks seesuguste asjade kohta öelda. Eevartil on selle jaoks vähemalt üks põhjendus veel – “Sellepärast, et sa küsiks,” ütleb ta. Ta tahab vastata: “Selleks, et sa mõtleksid selle peale, mis seal taga on.” Ja see on hea põhjus!

Täpne kompositsioon on üks Eevarti loomingu eripärasid. Vaadates varasemaid pilte, on lausa tunda, et nad on väga põhjalikult kavandatud. Kunstnik tunnistab ka ise, et ei asunud kunagi maalima enne, kui täpselt teadis, mida teha tahab. Et pilt aga maalimise käigus oma elu hakkab elama, on nii loomingulise tegelase juures endastmõistetav.

Sümpaatsed on viimastel aastatel valminud linnavaated. Nad on hoogsalt ja vabalt maalitud ning erakordselt ilusa koloriidiga. Maalitud ehtsas Pallase vaimus, kui nii võib öelda. Tartu motiivide hulgas on nii nostalgilisi vaateid väikesele puust linnale kui ka täiesti uutele rajatistele. Selline kooslus tekitab küll hetkeks kerge võõristuse, aga siis tuleb rahu ja arusaamine – head asjad ei kao kuhugi, nad tulevad meie juurde selleks, et jääda.

“Jaa, nüüd võiksin maalida küll,” ütleb Eevart, istudes näitust ette valmistades oma uuemate piltide ees. Ja kindlasti maalikubki, kui näituse ettevalmistused läbi on, kevad päralt jõuab ning rohkem valgust ja tervist kaasa toob.

On vaja väga palju enesekindlust, et nüüdisaegses kunstielus, kus kunstnikud tähenduste ja alltekstide virvarris endile üha uusi eesmärke konstrueerivad, järgida nii lihtsaid ja samas nõudlikke põhimõtteid. Ju pole Eevart Arrak mitte ainult kogunud kunstnik, vaid ka tugev isiksus. ■

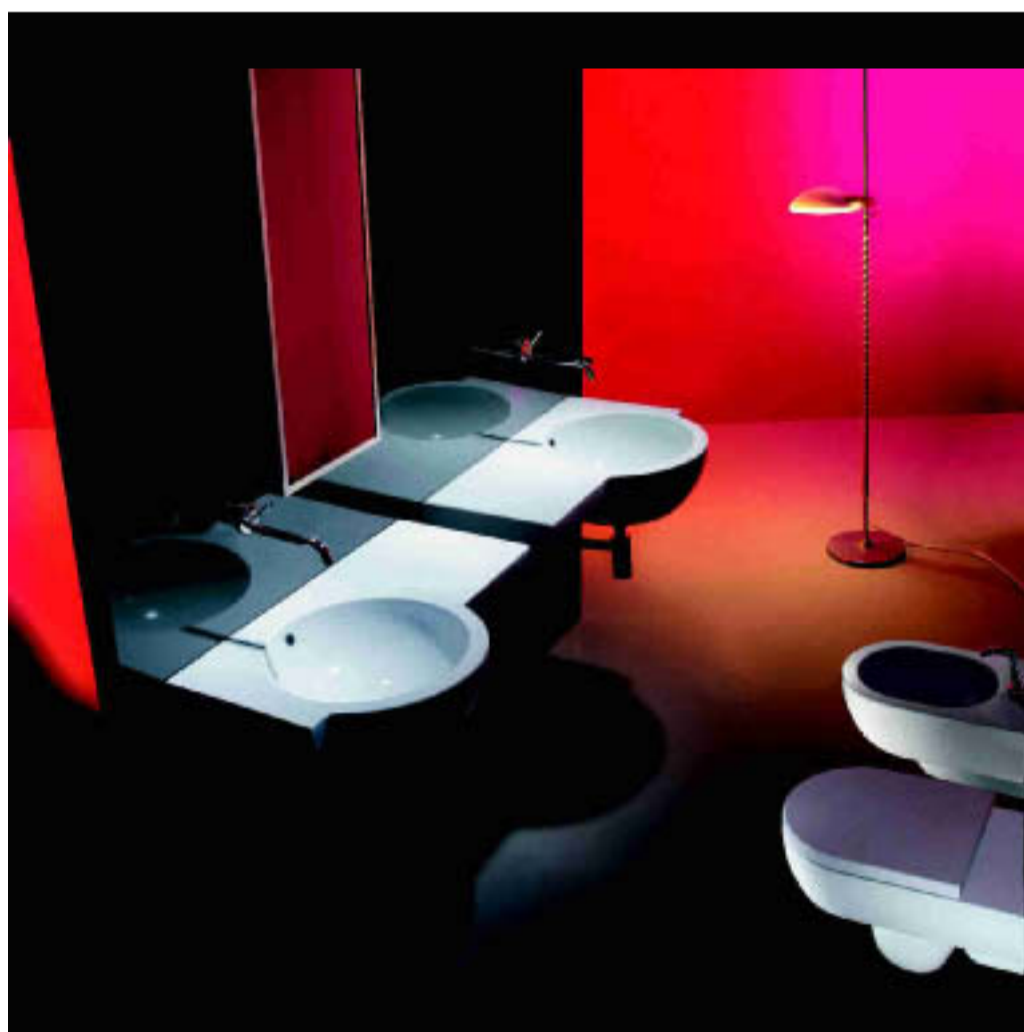
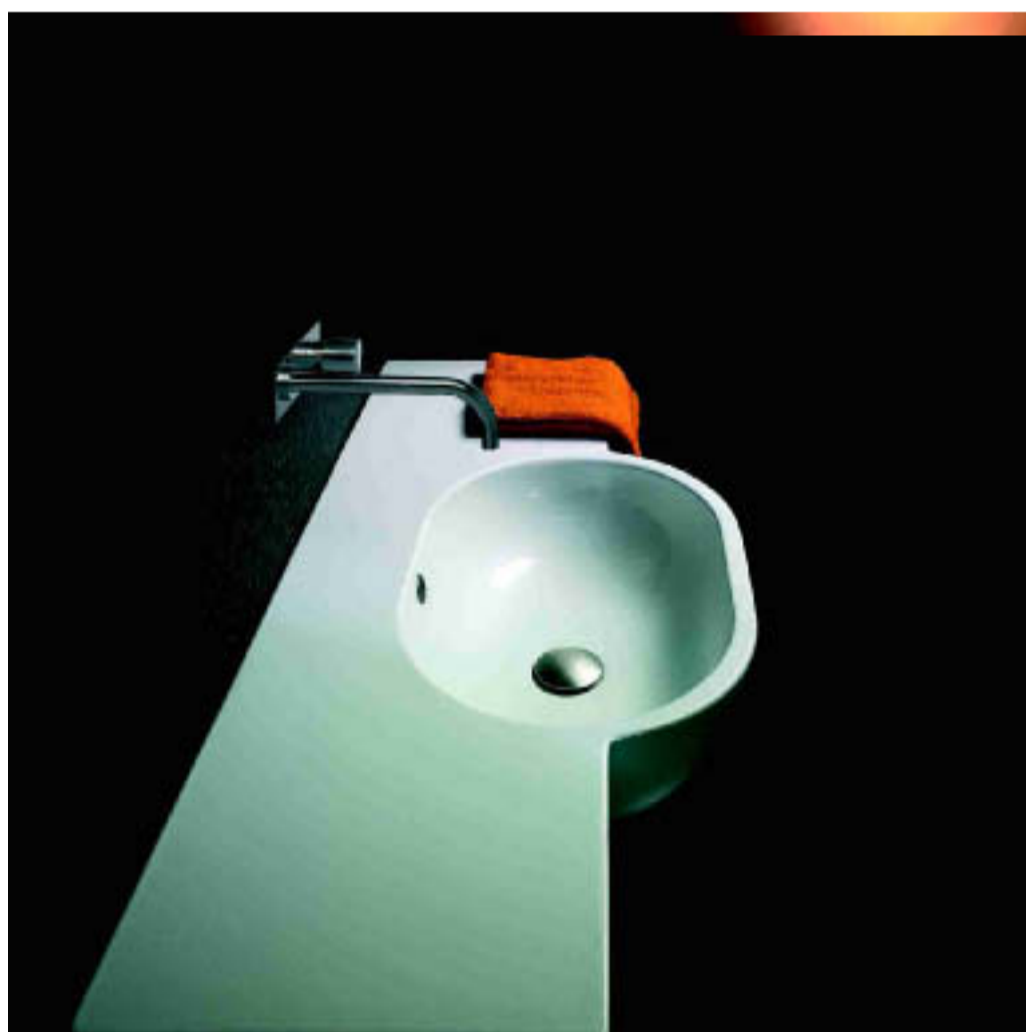
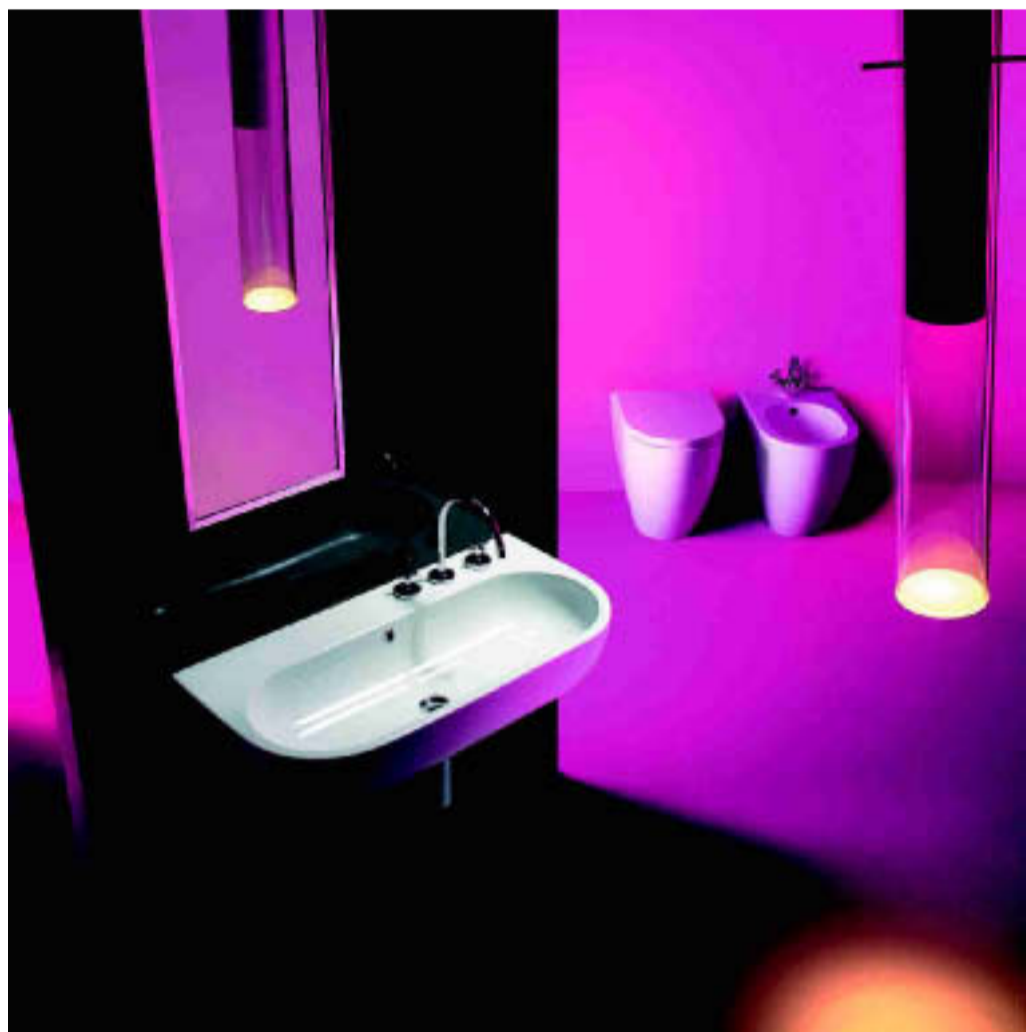

“Hommik”, õli, 2006.

“Meeste mängud”, õli, 1979.

CATALANO

Dmitri Demjanov

Eesti säravaim *cuisinier*

Leppisime Dmitri Demjanoviga kokku intervjuu Gloria restoranis. Härra *cuisinier* ootas mind täies pidulikkuses: säravalge vana kooli paraadrüü ja neljakäiguline lõunasöök, mis koosnes uue Eesti köögi roogadest.

Tekst Heidi Vihma, fotod Meeli Küttim ja erakogu

Dmitri Demjanovi eesmärk on arendada välja uus Eesti köök. Restoranitöö on loominguine protsess, kus keskpärasusel pole kohta.

FEEL MORE

 RÉMY MARTIN
FINE CHAMPAGNE COGNAC

Lisaks kõigele muule on Dmitri Demjanovil õnn olla veel kord isa.

Ei midagi juhuslikku, menüü oli seesama, mida pakuti Euroopa Liidu laienemispidustustel Brüsselis siis, kui Eesti võeti vastu liidu liikmeks: marineeritud räimed, hernesupp, sealih mulgi kapsastega ja kama. Kõlab robustselt ja rasvaselt, kas pole! Aga nii see ei ole, tegemist oli gurmeeroogadega, kus toorainega oli ümber käidud häid Prantsuse köögiraaditsioone järgides, kuid alles jäetud parim osa meie kodustest maitsetest.

Dmitri Demjanov on meie tipprestoranide Gloria ja Egoist omanik, tunnustatud autoriteet restoranimaailmas, paljude aanimetuste ja kiitustega pärjatud gastro-noomiameister. Muu hulgas ka Prantsuse *Rôtisseur*'ide keti Kokkade Raadi liige. Eesti Peakokkade Ühendus austas Dmitri Demjanovit eelmisel aastal Eesti toidukultuuri edendamise ja arendamise eest Cordon Bleu aurahaga.

Sündinud on Dmitri Demjanov Peterburis, kust tema eestlasest isa endale venelannast abikaasa leidis. Peaaegu kohe tuld aga Eestisse, nii et härra Demjanovi sõnul jäi tema Peterburi-aeg lühemaks kui hilisem Jaapani-visit — see kestis ainult mõned nädalad. Kui põhiharidus käes, tahtis Dmitri tegelikult muusikakooli minna, aga muusiku amet laideti päevavarga omaks. Kuna klassikaaslased läksid merekooli, siis läks ka Dmitri, õppis kolm aastat, aga lõpetada ei jõudnud, enne tuli pereloomine vahele. Sõbrad ühiselamust

soovitasid kokaks õppida – raha oli kõigil vähe, hommikul ja õhtul tehti koos süüa, mis toidukraami kodust saadi, läks ühiselt kasutusse, ja kokaks oli enamasti Dmitri. Nii et looduslik anne, mis lõi välja juba kartuli-pekkipanni ääres. Alguses sai temast kelner, siis baarmen, siis administraator ja direktori asetäitja. Kööki jõudis ta üsna hilja, alles vahetult enne Eesti iseseisvumist. “Alguses ma arvasin, et restoran on niisugune naljategemise koht, et sõbrad ja tants ja trall ning siis natuke süüa kah. Alles hiljem sain aru, et köök on kõige olulisem, ülejäänud peab seda toetama.” Ta ei pea ennast mitte kokaks, vaid *cuisinier*'iks, see on prantslaste termin restoranipidaja kohta, kes vastavalt vajadusele tegeleb kõigega, mida restoranis vaja on teha, nõudepesust kuni esindusfunktsioonideni välja. “Olen nagu mitmel jalal seisev kalmaar, üks jalg on köögis, üks jalg

Dmitri Demjanov aastal 1963, oh aegu ammuseid ...

on saalis,” kasutab ta kulinaarset kujundit.

Eesti restoranimaaailma tippude vanus on enam-vähem ühtlane, kolmekümne ringis. Need on noored mehed ja naised, kes on alustanud koos uue Eestiga. Dmitri Demjanov on ainus eelmise põlvkonna mees, kes uues ajas edukas on olnud. Lausa erakordselt edukas. Kuhu teised on jäänud? Dmitri tuletab vana aega meelde: “Nõukogude aja restoranides oli ette nähtud, mis toidud pidid menüüs olema ja kuidas neid tegema pidi. Inimestel ei olnud

võimalust oma peaga midagi välja mõelda, areneda, loominguga ja loovusega polnud restoranis midagi peale hakata. Moskvas oli koostatud restoranidele “piibel”, kus kõik algusest lõpuni kirjas oli. Nii osati küll teha suurepäraselt Kiievi kotletti, Eesti karbonaadi, kooreklopsi ja biifsteeki, aga väljaspool ettenähtud piire ei saadud hakka.”

Imre Kose Dmitri Demjanovist:

Restoranitöö on loominguine protsess, kus keskpärasus on patt. Dima puhul imetlen ma tema pühendumust, jõudu, oskusi ja seda tulemust, milleni ta on jõudnud. Ja ma imetlen tema terviku loomise oskust. Olen seda püüdnud jälgida ja olen hakanud aru saama, kui palju on selleks vaja kogemusi erinevatelt elualadelt. Ise kehtestame endale standardi, loomulikult võimalikult kõrge, kuid igal juhul tuleb arvestada tervikut. Dima on selles osas ületamatu.

Naudi valikuid, mida pakub Essence!
Olgu see värsk kohv, õhuline cappuccino
või jõuline espresso. Essence'iga on tulemus
alati esmaklassiline.

Essence

Silmale ilu ja maitsele nauding!

bossa

Helista 14 800

bossa@bossaweb.com

www.bossaweb.com

Lambakarree spargli ja porgandiga – pealtnäha lihtne roog, kuid ainuüksi kastme valmistamine võtab aega rohkem, kui keegi iganes oskab arvata.

✎ Võistlustjavõitluston Dmitri Demjanov hinnanud juba ammu enne restoraniärisse astumist, lapsepõlvest peale – ta on mitmekordne Eesti meister poksis. Oluliseks peab ta inimesi, kes teda on mõjutanud, kellega ta koos on töötanud ja juhuseid, mis ette on sattunud. Dmitri Demjanovil on olnud õnne töötada koos vana kooli meestega, vanade ja austatud restorani-töötajatega, kes uues prassivas nõukogude ajas veel sõjaeelse Eesti vabariigi väärikust edasi kandsid. Ernst Tamm, kaks meetrit pikk, alati korrektne, manisk kaelas, Harald Rass, Nikolai Timšenko – ajalugu käib läbi inimeste, nendest vana kooli meestest räägib Dmitri Demjanov suure lugupidamisega: “Nad olid nii rahulikud, soliidsed, kõik toimus justkui iseenesest. Küllastajad tundsid neid mehi nimepidi.”

Paar korda jooksis meie vestlusest läbi raha teema. Gloria ja Egoisti traditsioonilist restorani kultuuri väärtustav stiil pole majanduslikus mõttes sugugi nii tulutoov, kui võiks olla trendi järgiv ja uusi elamusi välja pakkuv *show*-köök. Kui hoida nina rahatuules, peaks Gloriat hoopis kasiino tegema, ettepanekuid on selleks olnud küll, heidab Dmitri Demjanov kurja nalja. Klassikalist joont järgiva *fine dining* restorani pidamine olla kui dinosauruse toitmine, kes nagunii väljasuremisele määratud on. “Ma pean igast söögikorrast tegema sündmuse, et iga külaline, olgu ta või prints Charles, mäletaks meid ka pärast restoranist väljaastumist.”

Dmitri Demjanovile oli väga raske isiklike küsimusi esitada. Mitte sellepärast, et ta poleks tahtnud vastata, vastupidi, ta oli erakordselt vastutulelik. Aga tema säravvalge ametirüü ja kogu Gloria restoran ning see pidulik esindusmenüü – see kõik painutas uudishimu *comme il faut* raami-

Crème brûlée on tõeline magustoiduklassika. Dmitri Demjanovi restoranis serveeritakse seda külge traditsioonilisemal kujul.

desse ja muutis isiklikud teemad justkui sobimatuteks. Dmitril on kaks täiskasvanud last, poega teame kui Vene Draamateatri direktorit ja Sushihouse'i üht omanikku, tütar elab Stockholmis, on seal ühe hotelli perenaine. Dmitri Demjanov on vanaisaks neljale lapselapsele ja tal on õnn olla isaks veel ühele väiksele nelja-aastasele inimesele. Restorani töö ja toidunaudingute arendamise kõrval täidavad Dmitri Demjanovi elu tavalised inimlikud rõõmud: teater, kirjandus, ujumine, jalutamine, jooksmine, jalgrattasõit. Omad mustad hetked on temalgi, siis on vaja üksi olla ja asjad selgeks mõelda.

Cuisinier Demjanovi arutlused toidukultuurist on säravad ja köitvad. Euroopaga liitumine on toonud päevakorda Eesti köögi – missugune see on ja missugune peaks olema ning kas see üleüldse on olemas, millised on Eesti maitseid, kuidas neid nimetada, kuidas ennast teistele tutvustada. Just need teemad on Dmitri Demjanov oma südameasjaks võtnud. “Minu toiduained asuvad minu köökidest saja kilomeetri kaugusel,” on ta veendunud. “Kõik mõistavad, et oma piirkonna toit on kõige parem, nende toiduainetega oleme harjunud ja see sobib meile. Meie ei saa siin ju nii õhukest toitu süüa kui seal, kus igavene suvi on. Ainult raske talupojatoit ei sobi enam tänasesse päeva, see on vaja kaasajastada.”

Suur inimene ei sea endale väikseid eesmärke. Dmitri Demjanovi tahab viia uue Eesti köögi Euroopasse. “Eesti toidukultuur on viieteistkümneme aastaga jõudnud niikaugele, kuhu jõudis Soome viiekümneaga,” on Dmitri Demjanov senise arenguga rahul. “Aga ma tahan selle Eesti köögi saada niikaugele, et seda tunnustatakse alati ja igal pool.”

SEL SUVEL GRILLIME SELLE MÄRGI ALL

Molluskid

kannavad endas meie päritolu

Evolutsiooniteooria järgi algas elu vees, ujus mõned miljonid aastad, liikus edasi maale, roomas mõned miljonid aastad ja seejärel alustas kahel jalal kondamist. Inimene alustas kulinaarsete elamuste otsimist samuti merest, oma esivanematest. Molluskitest.

Tekst **Martin Hanson** – Äripäev
Fotod **Indrek Susi**

Mereande peetakse tihtipeale elitaarseks ning kõrgklassi menüüsse kuuluvaks meebeerutajateks, kuigi tegelikkuses on molluskite – austrite ning ranna- ja merekarpide – söömine olnud paljude ranna- ja saarerahvaste peamine kehakinnitus.

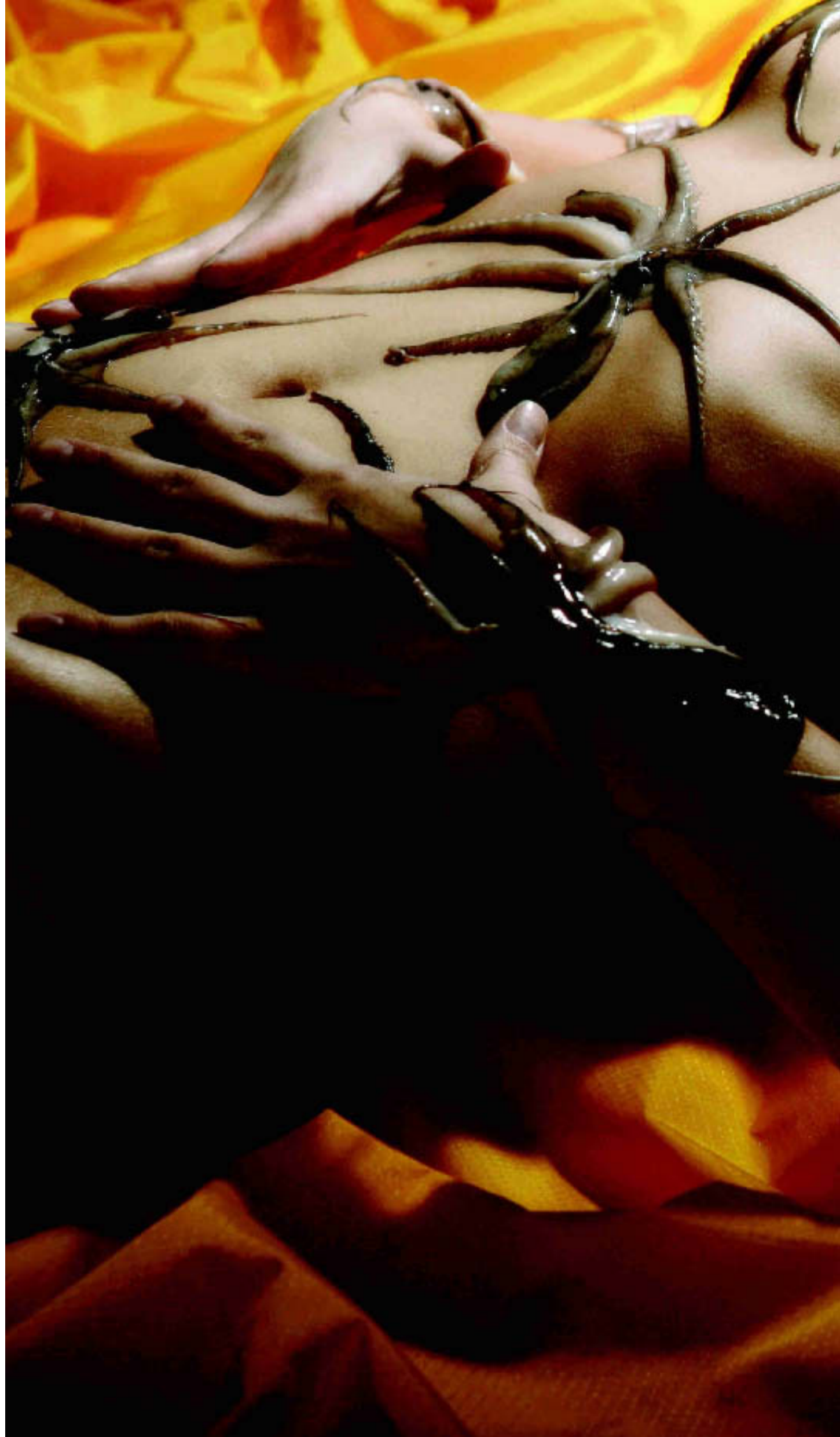
Entsüklopeedia järgi on limused ehk molluskid pehme, segmenteerumata, enamasti bilateraalsümmeetrilise kehaga selgrootud. Esimesed molluskid ilmusid juba kambriumi alguses ja arenesid kiiresti. Nende keha, mida ümbritseb enamasti tugev lubiainesest koda, on harilikult eristunud peaks (karpidel see puudub), selgmiseks sisusekotiks ja kõhtmiseks jalaks. Peas on suuava ning enamasti ka kombitsataolised jätked ja silmad.

Austrid on tuntud peamiselt kui looduslik afrodisiakum, kuid nad on puhas nauding ka muudele ihulikele meeltele. Eestis on austrit väga raske, kui mitte võimatu leida. Põhjus peitub nende kiires rikkumises. Austrite nautimiseks peab karbiline jõudma sööja neeldu elusast peast, mis teeb selle delikatessižanrisse kuuluva mereanni logistilise liikumise keerukaks ning hinna kalliks. Jahutatud austreid serveeritakse jääga vaagnal ja ühe portsjoni – tosin austrit – hind jääb 250–300 krooni kanti. Austreid on oma 60 liiki ning ajaloos tagasi vaadates järeldub, et meelsaimini paras- ja troopikavöötme meredes 50–70 meetri sügavuses kasvav karp on olnud inimeste toidudelisel juba kiviajast. Vana-Kreeka ja Vana-Rooma kultuuris olid olemas juba austrikasvandused.

Toorelt ehk elusalt süüakse ainult värsked või jahutatud austreid. Sügavkülmutatud austreid tarvitatakse soojades toitudes. Toasoojas aeglaselt üles sulanud austrid võivad kergesti rikneda ega ole toiduks kõlblikud, seetõttu sulatataksegi austrid kiiresti kas mikrolaineahjus või kuumasse vette asetades. Austreid pannakse koorekastmetesse ja suppidesse või grillitakse. Tegemist on siiski kalli ning suhteliselt vähelevinud toiduga põhjamaises kliimas.

Teod on aga hoopis teine teema, seda just meil. Hind pole soolane, kasvavad enamikus kliimaatilistes tehis- ja looduslikes keskkondades. Viimast väidet toetab kolm tõika: maismaal elab umbes 80 liiki tiguseid; mageveekogudes umbes 40 liiki tiguseid; Läänemeres Eesti ümbruses 15 liiki tiguseid. Suurem osa nendest liikidest ei ole söödavad või pigem, ei kuulu söödavate hulka, kuid näiteks sinimereteod on äärmiselt suupärased limuselised, mis keedetult või marineeritult on väga hõrgu ja pehme maitsega.

Karbid on ehk Eestis enimlevinud molluskid. Neid toodetakse Eestis ning tuuakse lähinaabrite juurest sisse. Paljudes söögikohtades karbid ka juba menüüs. Samas, nende kohtade headuses saab veenduda vaid sööja ise, sest karpe on vägagi kerge untsu keerata. Keetes neid liiga kaua või liiga vähe, kasutades kaua seisnud karpe. Ka üle-

maitsestamine võib kujuneda probleemiks. Üldjuhul on aga karpe ise söögiks valmistada sedavõrd lihtne, et parima tulemuse ja muige saavutamiseks tasuks võtta poest kilo rannakarpe ja kodus mõne kokaraamatu abil ise oma le maitsev supp, pasta või pada keeta. Kui ei ole julgust karpide kallale asuda, võib alustada veidi lihtsamatest ja vähenõudlikumatest molluskitest.

Kaheksajalg, kalmaar ja tindikala on meil saadavad vaid külmutatud kujul, mis tähendab, et nende tarbimine erilist meeoleu ei tekita, pigem soovitaks võtta mõne Peipsi järve hea valge lihaga kala. Samas, kui mõnes restoranis kokk kinnitab, et tegemist on jahutatud, mitte külmuta-

tud limusega, andke tuld ja nautige täiega seda üldsuse poolt suhteliselt põlatud kõhutäidet.

Molluskite juures on suurimaks mureks nende päritolu. Just nimelt päritolust sõltub suurel määral karbi ja teo maitse. Looduslikus keskkonnas meeldib molluskitel elada merepõhja sogases vees, mis võib tihti jätta neile muda maitse. Tehistingimustes aga kasvavad limused selges vees ning saavad mõnusa puhta meki. Mudamaitsest saab ka kodustes oludes kergesti jagu, nipp on siin selles, et ostetud elavatel karpidel tuleb lasta mõni tund värskes selges vees ennastpuhastada. Looduslikpuhtus saavutatud, on karbid ja teod valmis leidma oma tee supipotti või grillahju. ■

Peamised molluskid, mida inimene ka toiduks tarbib:

austriid	meduusid	söödavad meresiilid
kaheksajalad	merekarbid	südakarbid
kalmaarid	merekurgid	teod
kaunkarbid	meriteod	tindikalad
koorikloomakarbid	molluskid	tõrikodalased
kuninglikud	ogakodalased	tavalised
kammkarbid	rannakarbid	merikõrvad

Pastaroo mereandidega

Valmistusained

- 1 pakk spagette (500 g)
- 200 g suuremaid krevette
- 200 g sinimeretigusid
- 200 g merekarpe
- 200 g rõõska koort
- 100 g mugulsibulat
- õli, soola, maitserohelist

Valmistusviis

Keeda spagetid vastavalt pakil antud juhisele. Kurna liigne vesi välja ja lisa veidi õli, et spagetid üksteise külge ei kleepuks. Valmista ette mereannid. Pese sinimereteod ja merekarbid, kui vaja, kasuta selleks ka pehmemat harjakest. Pane pann või kastrul tulele, lisa õli ning küpseta hakitud sibulat õlis seni, kuni sibul muutub klaasjaks. Lisa kooritud krevetid ja kohe ka sinimerekarbid. Küpseta kergelt läbi, lisa sool. Viimasena vala kastrulisse rõõsk koor ja merekarbid ning hauta seni, kuni koor kastrulis pakseneb. Serveeri keedetud spagetid keset taldrikut, spagetikuhja ümber aseta mereandidest koorehautis. Kaunista maitserohelisega.

SAKIKOOLIKI

Fortuuna 1b, Tartu
tel 738 0420

Tartu mnt 24, Tallinn
tel 660 7313

Luise 40, Tallinn
tel 668 8420

Salongid:

www.arenis.ee

ARENIS

Austrikarbid näevad välja palju vanemad, kui nad tegelikult on.

Elus küll, aga hamba all ei piiksu

Kirjanik Jonathan Swift olla öelnud, et see, kes söi esimese austri, pidi olema julge mees. Austrid küll ei piiksu, nagu on kombeks algajaid sööjaid hirmutada, aga nad on reeglina päris elusad, kui me neile hambad sisse lööme.

Tekst **Heidi Vihma**
Foto **Indrek Susi**

Esimese austrisööja kohta andmed puuduvad, küll aga on teada, et vanad kreeklased ja roomlased söid neid juba suurtes kogustes. Läbi aegade on neile kõvasse karp peitunud molluskitele omistatud lisaks kõhutäitmisele ka muid kasulikke omadusi. Näiteks Casanova, suur nautleja ja maiasmokk, olla neid hinnanud kui meheliku jõu turgutajaid. Louis XIV-l soovitas austreid süüa tema ihuarst, tõsi küll, kuningal soovitati süüa neid ainult keedetult või küpsetatult, toorelt ei olevat need talle kasulikud. Eks oma osa on selles soovitusel ka efektiivsete külmutusseadmete puudumisel Päikesekuninga eluajal.

Kuni 19. sajandini austreid lihtsalt korjati merest, neid oli palju ja hind odav. Tänapäeva austrid tulevad austriksvandustest. Euroopa suurim austriksvatustuskeskus on Marennes-Oléron, Biskaia lahe ääres Bordeaux' ja Nantesi vahel asuv linn. Aastatoodang on selles piirkonnas kusagil 45 000–60 000 tonni ja austriksvanduste pindala ligikaudu 6000 hektarit. Soe vesi, suure amplituudiga tõus-mõõn ning mageda ja soolase vee segunemine on tingimused, mis austripiirkonnas olemas peavad olema. Austriksvatatajate töö käib tõusu ja mõõna rütmis: mõõna ajal saab minna mere põhja austrikotte puhastama ja nendel külge keerama, korjatakse ära ka austrite vaenlased; tõus toob austritele tagasi eluks vajaliku vee ja koos sellega ka uut toitainet, planktonit. Kui austrid on seitse või kaheksa aastat vanad, võetakse nad merest välja, pannakse kastidesse, kuhu nad võimalikult niiskelt sisse pakitakse, ja saadetakse sööjate poole teele.

Prantslased on Euroopa suurimad austriksvatatajad ja muidugi ka suurimad austrisööjad. Keskajal müüdi Pariisis austreid nii karbis kui karbita: ilma karbita austreid oli kergem transportida ja seda sai teha märksa kiiremini. Siiski, ilma karbita austreid peeti kehvemateks. Austrid riknevad väga kiiresti, seepärast ei sööda neid traditsiooniliselt sellistel kuudel, mille nimes pole r-tähte: mais, juunis, juulis ja augustis. Tänapäeva külmtehnikat ja kiiret transporti kasutades on ka suvekuudel võimalik austritel värskest sööjate taldrikule jõuda, ometi on austrisöömise tippajaks ikkagi jõulud ja aastavahetus.

Austreid võib süüa toorelt, keedetult, küpsetatult, praetult, grillitult, hautatult, konserveeritult, marineeritult, kastmeks tehtult, neist valmistatakse suppe, hautisi, täidiseid, neid kasutatakse garneeringuks. Prantslased söövad austreid peaaegu ainult toorelt, ameeriklased põhiliselt küpsetatult või isegi konserveeritult. Kõige lihtsam on elusale austri karbipoolmete vahelt nuga sisse pista, löögata läbi sulgurlihas ja karp avada ning auster koos karbis oleva mereveega suhu libistada. Mõnikord tilgutatakse austri peale pisut sidrunimahla, aga see pole hädavajalik. Küll aga ei tohiks laualt puududa vein, üks hea Muscadet või Chablis – austri soolakas ja joodine, mere värskest kandev maitse tahab kaaslasteks noort happelist veini. Ning ei mingit tervena allaneelamist: õige maitse saab kätte siis, kui auster kenasti katki närida. ▀

Valge tee sort China White Monkey sisaldab otsapungadele lisaks teetaime esimest lehte ja on seetõttu tumedam kui Le Feng Hseng.

elegantsi tipp

Mitte kaua aega tagasi oli Eestis olukord, mil paludes endale söögikohas tutvustada veinide valikut, kostis vastuseks, et saada on mõlemat, nii punast kui ka valget. Veinikultuur on meil sellest ajast edasi arenenud, teejoomisega on paraku asjad sealsamas. Parandagem siis olukorda ja asugem tutvuma, daamid ja härrad – valge tee.

Valget teed võib nimetada roheline tee alaliigiks, see on teepõõsa kõige tipmistest, veel avanemata lehepungadest valmistatud tee. Valget teed korjatakse eranditult käsitsi ning vaid mõnel päeval aastas, varakevadel. Piiratud korjeaeg ja kõrged kvaliteedinõuded on ka kõrge hinna põhjused.

Autentne valge tee on kaetud pehmete valgete karvakestega – siit tuleneb ka nimetus. Mõne teesordi puhul meenutavad pungi katvad valged ebemekesed tuhka. Valge tee maitset kirjeldatakse maheda, kergelt magusana, ilma “rohuse” alatoonita, mida vahel roheline teega seostatakse. Esmamulje võib tunda isegi lausa maitsetu, ent varsti hakkate tajuma pehmet, hellitavat maitset oma suus, eriti sügavamal, suisa kurgus. Järelmaitset on mõrumagus. Hiinas nimetatakse seda järelmaitset hammaste vahele talletatud aroomiks.

Valge tee tõmmise värv on kristalne, suh-

Teesorte on väga palju erinevaid, neist kõige eksklusiivsemat, valget teed, püüan teile siinkohal sõnade abil maitsta anda.

Tekst **Katrin Vanatalu**,
joogikoolitused.ee
Fotod **Meeli Küttim**

teliselt kahvatu tooniga. Ka valge tee lõhn on teiste teedega võrreldes palju nõrgem. See on delikaatne, õrn lõhn, mille tajumiseks hoitakse tassi enne joomist veidi aega lihtsalt peos ja hingatakse selle aroome. Kujutlege korraks ette varasügist, mil te võite õhus tunnetada veel suve puudutust – vaid väike nüanss. Seda vaevumärgatavat lõhna on võrreldud muusikaga, mis just äsja katkes – justkui oleks te-

gemist helidega, mis ikka veel õhus värelevad. Valged teed on eriliselt värskendavad, küllap ongi selles “süüdi” kevadine värskus, mis neis talletub.

Valge tee ei ole fermenteeritud, see tähendab, et seda ei kääritata enne kuivatamist nagu musta teed. Lehed aurutatakse pärast noppimist lühidalt ja kuivatatakse seejärel, nii on tema konsistents kõige lähedasem naturaalsele olekule. Hästi tuntud ja populaarsed valged teed on näiteks Yin Zhen ehk Silver Needle, Shou Mei, Pai Mu Tan ehk White Peony, China White Monkey.

Valmistamine: Valge tee delikaatne iseloom ja parimad omadused hävinevad, kui kasutada liiga tulist või karedat vett. Parima tulemuse saate, kui kasutate allikavett või selle puudumisel filtreeritud vett. Vee temperatuur peaks olema 60–75 °C. Kuumutage vesi keemiseni ja laske siis jahtuda. Soovituslik tee tõmbeaeg varieerub selle tee puhul kahest kuni seitsme minutini. Pikem tõmbeaeg ei muuda valget teed kibedaks. Delikaatsete teede jaoks soovitavad asjatundjad kasutada ka delikaatseid nõusid, st õhukesi ja õrnu materjale.

Parim tee valmib hea tahte ja heade teadmiste koostöös. Joome õige tassikese teed ja unustame hetkeks selle maailma mured! ▀

Helges meeleolus mehed

Kõige värvilisemad moesõnumid on sel kevadel just meestele mõeldud. Täpselt nagu looduse linnuriigis – mida värvikam, seda mehisem ja uhkem!

Helge helesinine ja päikeseline kollane

Taavi: Tom Tailori kahemustriline särk 599 kr; Mexxi valged püksid 1199 kr; sinised traksid 279 kr; nokamüts 49 kr
Siim: Fcuki triibuline pusa 1399 kr; Hilfiger Sporti kollane T-särk 599 kr; McGregori helesinine polosärk 1199 kr; Diesel'i lühikesed teksased 1149 kr; Guess by Marciano püksirihm 899 kr

Tekst **Kristina Herodes**
Fotod **Meeli Küttim**
Stiil **Kristina Herodes** ja **Lenno Vaitovski**
Modellid **Siim** (Baltic Models), **Taavi** (BeatriceMassModelnet)
Rõivad **Tallinna Kaubamaja meestemaailm**
Keskfond **Pärnu Café** (Pärnu mnt 139)
Täname **Tiia Irdoja**

Maasikavahuroosa ja leheroheline

Siim: liivakarva pintsak 1699 kr; s.Oliveri roosa särk 599 kr; SeidenStickeri kortsuline siidlips 399 kr
Taavi: Tom Tailori kahemustriline särk 599 kr; Mexxi valged püksid 1199 kr; traksid 279 kr

Moelavadelt tuleb igal uuel hooajal laiviinitäis uusi ideid. Ei teagi, kas on põhjuseks naiste arvatav suurem moehuvi või see, et neil on lihtsalt rohkem viitsimist endaga tegeleda, aga tihtipeale jääb põnevam osa moest naiste garderoobi ja meestemood pendeldab talvise musta ja suvise beeži vahel. Viimased aastad on aga murdnud läbi kõigist argusepiirangutest ja keskpärasuse aheldavast harjumuslikkusest. Meestemood on uljas, vitaalne, julgetes värvitoonides ja isikupärane. Selle kevade suursoosikuks on pastelsed värvid.

Pastelltoonid mõjuvad meile sama positiivselt, nagu nad paistavad. Värv toniseerib ja püüab pilku, edastades hea tuju ning elurõõmu sõnumit. Helge gamma julgustab suhtlema ja maandab pingeid. Kui näiteks uurida meediumkunstnike töid, on pea kõik tervendavad maalid mahedas ja õnnelikus sini-rohe-lillakas gammas.

Lemmikpastelltoonide esireas on kõikvõimalikud roosad, veesinised, kollased ja lillad toonid. Ka roheliste triumf jätkub, tuues garderoobi eriti palju kevadisi tundeid. Uued hittrohelised on münt ja valgega segatud lehetoon. Pastellide ideaalsed

naabrid on valge, hall kõikides varjundites ja beežid toonid. Need rahulikud kaaslased aitavad soovi korral ka värvide kirkust paar kraadi mahedamaks keerata.

Värvikoodide taga on alati ka mõtteviisi ja elustiili viited. Tänapäeval ei pea sümpaatne mees enam oma maskuliinsust ülearu rõhutama. Skeem on sarnane sellega, kuidas verinoored, ebakindlad ja oma veetluses kahtlevad naised ülemäära ekspluuteerivad oma seksikust. On selge, et ajudega iludused ei tee seda iialgi. Sama lugu on mehelike meestega. Jõudu ei väljenda enam rõhutatud karm tahumatus, ➤

Lavendliilla ja piparmündiroheline

Taavi: Diesel'i heledad teksased 2399 kr; Guessi sviiter 1399 kr; Golfersi triibuline päevasärk 299 kr; SeidenStickeri siidlips 399 kr
Siim: Fcuki roosatriibuline polosärk 799 kr; Pierre Cardini pastelroheline polosärk 899 kr; Guessi lillad püksid 1499 kr

PENTAX

for your
precious moments

Kõik hinnas.

Kõigi nende unistus on täitunud, kes puhkusel rannas mõnuledes fotokaga vee alla tahavad kiigata. Uus PENTAX Optio W10 on vee- ja tolmukindel.* Võta ta endaga ujuma kaasa, pildista rannaliival või matka läbi metsiku džungli. Kõikjal on su kaaslaseks uus Optio W10 — 6 megapiksline resolutsioon, 2,5 tolline vedelkristallekraan, 3x optiline zoom ja VGA video funktsioon — tõepoolest kõik hinnas!

www.pentax.ee

Optio W10

*Tolmukindlus, lisaks veekindlus 1,5m sügavuseni kuni 30 minutiks.

PENTAX

Rõõmsad pastellid õhulise halliga

Taavi: Stonesi peenemustriline polo 799 kr; Stonesi sinihall jakk 1999 kr; kollane kikilips 299 kr; keefir 10 kr
Siim: Pierre Cardini sametine pullover 999 kr; Pierre Cardini ruuduline päevasärk 649 kr; fuksiaroosa kikilips 299 kr; piim 10 kr

palju suuremast enesekindlusest räägib isikupära. Sõltub juba igapähe iseloomust, east ja elustiilist, kas seda väljendada mõne huvitava lõike, isemoodi kokku pandud rõivatükkide või helgete värvitoonidega.

Paljude meeste jaoks on iga uus värvitoon alguses sama imelik nagu võõras vürts toidu sees. Kuid väheke kohanedes pakub see palju vaheldust, arendab maitset ning võib peagi uueks lemmikuks kujuneda. Igal värvil on oma füüsiline energia, nii et pole põrmugi juhus, et loovaid kodanikke koondavad ettevõtted sageli oma sisekujundust muudavad, et töötajate ideed liikumises püsiks. Sama lugu on värvidega riietuses. Värske värvitoon aitab kõike olemasolevat uue nurga alt näha, vabastab loovuse ja meeled ning ka argipäeva võlu ja uued võimalused paistavad

märksa selgemini kätte. Kuna loominguline mõtlemine, kohanemisvõime, erksad meeled on pea igas ametis väga hinnatud, ei saagi enam turvalise halli kestaga kuigi edukalt hakkama. Veidi uljamast värvikasutusest, muidugi mõistlikus määras, on lihtsalt palju rohkem praktilist kasu, kui seda omal nahal proovimata arvata võiks.

Meeste ja moe suhted on viimastel aastatel kõvasti paranenud. Usutavasti see tõttu, et enamik mehi on avastanud, kui palju plusspunkte hea välimus anda võib ja kui imelihtne on pisutki moest teades õrnema soo silmis hiilata. Tundub küll, et viimaseid värvipelglikke ja arglikke mehi tuleb juba tikutulega taga otsida. Kahtlemata on see hea uudis, mis tõstab nii värvika isiksuse enda kui ka tema kaaslaste tuju. **LV**

Rokkiv roosa kerge romantikaga

Siim: Guessi roosa linane pintsak 2999 kr; Calvin Kleini rüüsidega pluus 1199 kr; Calvin Kleini kulutatud teksased 2299 kr; neetidega valge nahkrihm 339 kr
Taavi: Tom Tailori lilleline päevasärk 499 kr; Tom Tailori roosa sviiter 749 kr; Van den Heuveli lips 199 kr; Guessi triibuline vöö 499 kr; Bugatti triibulised viigipüksid 1199 kr

Kuidas pastelltoonidega hakkama saada?

Kombineerimiseks kehtib paar head ja äraproovitud soovitus.

- Hoia puhtust.** Helged toonid sobivad kõik üksteisega, seni kuni sekka ei eksi määratud varjundeid. Niisiis – porikarva toonidel, khakil ja tuhmidel segatud värvidel pole puhaste pastelsete värvide kõrvale asja.
- Tee panus ühele silmapaistvale toonile.** See on kõige lihtsam viis õnnestuda. Too oma ülikonna kõrvale üks puhas helge toon (näiteks see, mis just kõige rohkem meeldib) ja jäta kogu ülejäänud kraam tavapärastelt neutraalseks. Nii saab hoobilt elama iga halli, beeži, beežikashalli, valge, teksasinise ja isegi musta värvi.
- Sega vastavalt meeleolule.** Pastelltoonide sõbralikkus pääseb kõige enam mõjule, kui neid on mitu vahvat sõpra koos. Puhtust silmas pidades saab pea kõiki värve üksteisega sobitada, värve võib tervikus olla koguni kenake hulk. Kindlad ja head kooslused on aga münt + lilla; hall + roosa; roosa + valge + beež; helesinine + kollane + hall. Kasuta meie pakutud trikke või leia enda lemmikud, meeleolukas tulemus on peaaegu kindel.

Kuidas saavad taimed armuelule vürtsi lisada?

Vanad egiptlased oskasid taimede abil kirge ja ihasid suurendada juba rohkem kui 4000 aastat tagasi.

Nüüd on samasugune võimalus ka Sinul – loo oma armuelu jaoks parimad tingimused, suurendades oma energiat ja kirglikkust!

FEMININE™

Suurendab naiselikku energiat ja kirglikkust

MASCULINE™

Suurendab mehelikku energiat ja kirglikkust

FEMININE™ ja MASCULINE™ sisaldavad ravimtaime asaföötiida (*Ferula Asafoetida L.*), mida traditsioonilises Kreeka-Araabia meditsiinis kasutati seksuaalse energia tõstmiseks.

FEMININE™ sisaldab veel torkavat kapparit (*Capparis spinosa L.*), mida on kasutatud “armujoo-gina” juba sajandeid.

Müügil apteekides.

SPRUNK-ANSEN
wellbeing

Šoti mägismaa võlu ja valu

Paljudele meist seostub Šotimaa mitmete legendidega alates Loch Nessi koletise ning lõpetades William Wallace'i ja Rob Roy'ga. Lisaks legendidele teame Šotimaad kui mägist ja metsikut piirkonda, kus hirvekarjad nosivad vaikselt rohtu ning kotkad hõljuvad lumiste kaljude kohal.

Tekst ja fotod **Jaanus Järva**

Loch Maree detsembrihommikul.

Selline idüll on omane eelkõige mägismaale, kus tõepoolest elavad hirved ning mägedes ka kaljukotkad, ehkki viimaseid on looduses üsna vähe järele jäänud, sest omal ajal peeti neid kahjulikuks ning suurem osa hävitati.

Šotimaad võib looduslike iseärasuste tõttu jagada kaheks piirkonnaks: mägismaa (*highlands*) ja madalmaa (*lowlands*). Viimane asub vanast Šotimaa pealinnast Edinburghist ida suunas, mägismaa aga haarab enda alla valdava tüki Šotimaast, jagunedes viie piirkonna vahel: Aveimore ja Cairngorms; Fort William ja Lochaber;

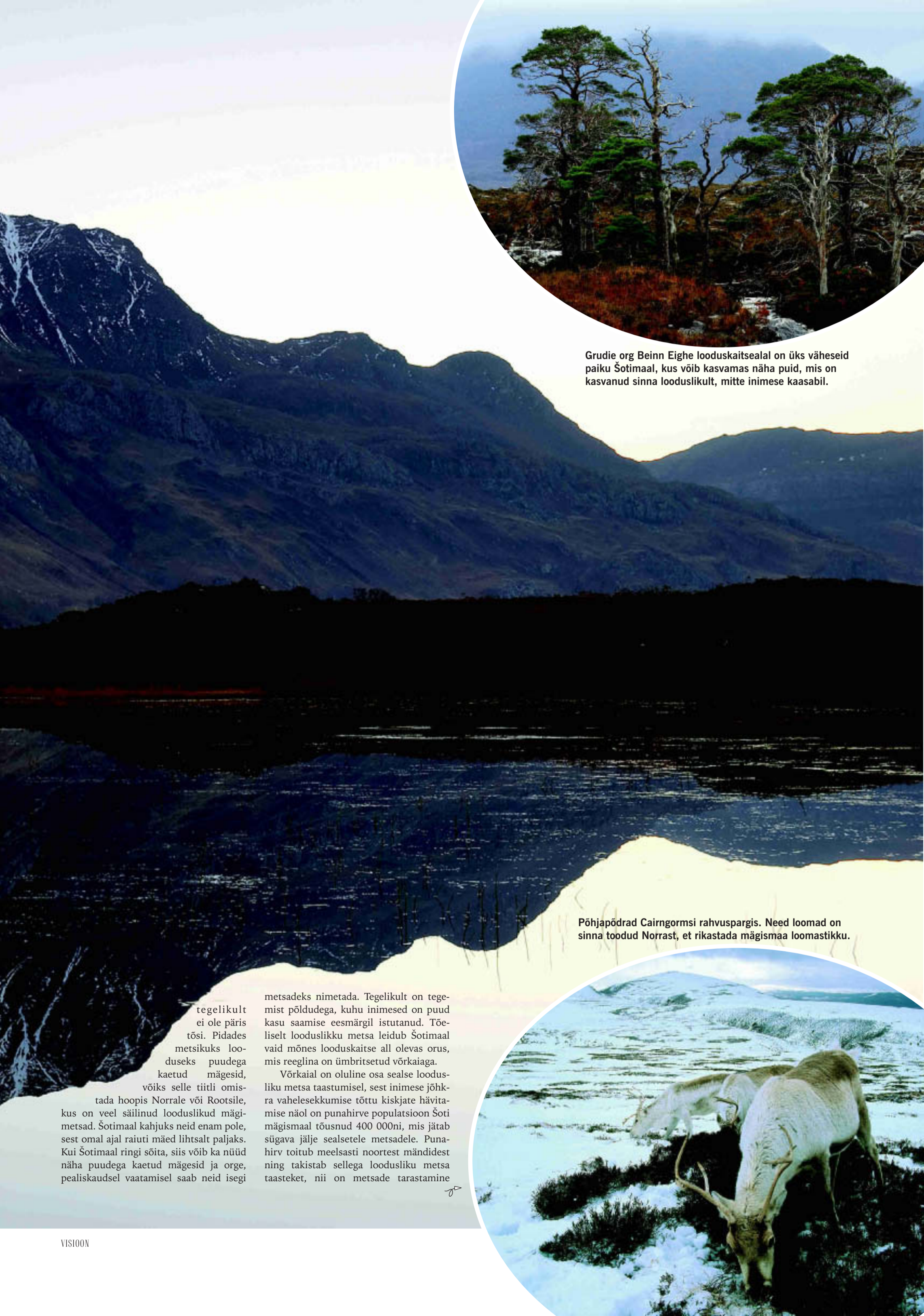
Inverness, Loch Ness ja Nairn; Põhja mägismaa ning Skye ja Lochalsh. Just mägismaa on Šotimaa ja šotlased maailmas kuulsaks teinud, sest viski, tartan, kilt ja klannid tulevad nendelt aladelt. Neist kõigist võiks kirjutada eraldi loo, kuid mina keskendun hoopis mägismaa loodusele, selle ilule ning valule.

Tegemist on üsna mägise piirkonnaga, mida peetakse maastiku poolest Euroopa üheks kaunimaks. Seal asub ka Suurbritannia kõrgeim mägi Beinn Nevis, millel kõrgust 1344 meetrit. Kui rääkida Šoti

mägismaa tekkimisest, siis peab tagasi minema väga kaugele Maa ajalukku, mil siin laiutas üks suur superkontinent. Mingi aja pärast lagunes see kolmeks ning tekkisid ka tektoonilised plaadid, mis hakkasid omavahel hõõrduma. Selle tulemuseks oli aktiivne vulkaaniline tegevus, mille tagajärjel tekkisidki praegusele Šotimaale mäed. Seega on suurem osa Šoti mägismaast vulkaanilist päritolu ja väga-väga vana. Iseloomulikud orud ehk *glen*'id ning seal põhjas

asuvad järved ehk *loch*'id on viimasest suuremast jääajast.

Šoti mägismaast räägitakse sageli kui tõelisest metsiku looduse kantsist, mis

Grudie org Beinn Eighe looduskaitsealal on üks väheseid paiku Šotimaal, kus võib kasvamas näha puid, mis on kasvanud sinna looduslikult, mitte inimese kaasabil.

tegelikult ei ole päris tõsi. Pidades metsikuks looduseks puudega kaetud mägesid, võiks selle tiitli omistada hoopis Norrale või Rootsile, kus on veel säilinud looduslikud mägi-metsad. Šotimaal kahjuks neid enam pole, sest omal ajal raiuti mäed lihtsalt paljaks. Kui Šotimaal ringi sõita, siis võib ka nüüd näha puudega kaetud mägesid ja orge, pealiskaudsel vaatamisel saab neid isegi

metsadeks nimetada. Tegelikult on tegemist põldudega, kuhu inimesed on puud kasu saamise eesmärgil istutanud. Tõeliselt looduslikku metsa leidub Šotimaal vaid mõnes looduskaitse all olevas orus, mis reeglina on ümbritsetud võrkaiaga.

Võrkaial on oluline osa sealse loodusliku metsa taastumisel, sest inimese jõhkra vahelesekumise tõttu kiskjate hävitamise näol on punahirve populatsioon Šoti mägismaal tõusnud 400 000ni, mis jätab sügava jälje sealsetele metsadele. Punahirv toitub meelsasti noortest mändidest ning takistab sellega loodusliku metsa taasteket, nii on metsade tarastamine

Põhjapõdrad Cairngormsi rahvuspargis. Need loomad on sinna toodud Norrast, et rikastada mägismaa loomastikku.

hädavajalik. Loomulikult on kõik majandusmetsad ehk puupõllud ümbritsetud võrkaiaga. Kui kõndida tarastamata metsas, siis tundub kõik väga ilus ja puhas, kuid pole noori puid, mis tagaksid metsa püsimajäämise.

Rääkides Šoti mägismaa loodusest, ei saa minna mööda kahest elusolendist, keda võiks nimetada ka Šotimaa looduse ikoonideks. Punahirv ja keldi rabapüü on meie inimestele tuntud tegelased eelkõige viskipudelite siltidelt, kus nad peaksid esindama ning esitama mägismaa metsikut ilu ja karmust.

Sellist väljendit nagu "deer forest" või maakeeli "hirmemets" kuuleb Šotimaal üsna tihti ning tähendab see eelkõige avarust ja avatud maastikku. Punahirvest on saanud multifunktsionaalne olend, kes annab inimestele tööd, esindab Šotimaad viskisiltidel ja loodusfilmides, tekitab probleeme keskkonnale ning on ka palaks kohalike kiskjate ja röövlindude toidulaua. Viimast siiski mitte otseses tähenduses, sest Šotimaal ei ela nii suuri kiskjaid, kes täiskasvanud hirve jõuaksid maha murda. Hirv jõuab osaliselt nende kõhtu hoopis inimese abiga.

Võrreldes mandril elavate sugulastega on Šotimaa punahirv üsna kõhetu tegelane. Väiksem keha ja peenemad sarved on aastatuhandetepikkuse mägedes elamise tulemus: mägedes puudub toidurikas laialehine mets. Hoolimata tema ikoonistaatusest on osa keskkonnaspetsialistide arvates hirve puhul tegemist probleemse loomaga, kes on peamiseks põhjuseks, miks mägismaal ei toimu erilist loodusliku männimetsa taasteket.

Kevadest sügiseni elavad hirved kõrgemal mägedes, kus leidub piisavalt toitu, kuid talveks tullakse alla orgudesse, sest ilmastikuolud võivad mägedes olla üsna karmid. Mul on veel väga hästi meeles, kuidas me eelmise aasta märtsis ühes orus lumetormi kätte jäime. Tuul oli nii tugev, et edasilikumine oli üsna võimatu, ning lisaks veel valge kardinana mõjuv lumesaadu. Hirved, keda me sinna orgu pildistama olime läinud, pidasid paremaks lamada suuremate kivide vahel ning veerand tunniga olid neist saanud lumega kaetud kühmud, mis aeg-ajalt end liigutasid.

Kuna punahirve looduslik vaenlane hunt hävitati juba ammu, siis pidi inimene võtma hirvede arvukuse reguleerimise enda peale, unustades, et kiskjate arvukus sõltub saakloomadest, mitte vastupidi. Inimese eesmärk – hoida hirvede arvukus vastavuses looduse taluvusega nende toitmisel – on täielikult läbi kukkunud.

Koos suurmaaomanike ülemvõimuga 18. sajandil sai hirvejahist populaarne ajaviide, jahtimise hõlbustamiseks ning hirvede elutingimuste parandamiseks raiuti palju mägismaad metsadest puhtaks. Punahirvest oli saanud oluline vara, mis mõjutas suuresti ka kinnisvara hinda mägismaal – mida rohkem hirvi, seda kallim maa. Tänapäevaks on asi niikaugel, et loodusliku metsa taastekkeks oleks vajalik hävitada umbes 80% punahirvede populatsioonist, mille vastu seisavad maaomanikud, sest tegemist on ikkagi suure sissetulekuallikaga.

Hirvejaht on siiani populaarne ajaviide, mis erineb aga suuresti meie metsades toimuvast küttimisest. Kui meil on traditsiooniliselt loomi jahitud liha pärast, siis Šotimaal on see rohkem seltskondlik üritus, millest võivad osa võtta vaid valitud. Kui hirv jahis surmataks, siis traditsiooniliselt toimub lahkamine samal mäel, kus ta tapeti, ning soolikad või, nagu šotlased

Väikesed mägijõed võivad olla üsna raevukad, seda eriti kevaditi, kui lumi mägedes sulama hakkab. Siis pole mingi ime, kui romantilisest ojakesest saab paari meetri sügavune koletis.

Loch Maree ja Beinn Eighe looduskaitseala.

ütlevad, galloch jäetakse maha röövlooma-dele ja -lindudele, näiteks majesteetlikele kaljukotkastele.

Teine ikoon, kes on mõjutanud mägismaa olemust ja sealset elu-olu, on keldi rabapüü, meil väga haruldase rabapüü sugulane. Keldi rabapüü elab Šotimaa kanarbikunõmmedel, mida on eriti rohkesti just mägismaal. Tema nägemiseks on kõige parem aeg märts, mil isased istuvad kõrgematel kividel või kiviaedadel ning meelitavad emaseid ligi. Kanarbikus on neid väga raske märgata, sest varjevärvus on hästi arenenud. Sai minulgi osaks kahel märtsikuu varahommikul neid huvitavaid linde vaadelda ja pildistada. Nagu mu fotograafist sõber mainis, oli see maailma parim kanarbikunõmm nende lindude pildistamiseks. Tõepoolest, peaaegu igal kõrgemal kivil istus pruunikas isalind ning lasi noka vahelt oma kutsungil üle nõmme kajada.

Selle linnu saatus on suuresti seotud 19. sajandi keskpaigaga, mil Suurbritannias oli tekkinud uus klass inimesi, kelle rikkuse allikad olid – tänu kaubanduse arengule, mitte vana-vanaisade pärandatud varadele – pulbitsema hakanud. Raudtee jõudmine Šoti mägismaale 19. sajandi lõpus võimaldas paljudel lõuna poolt mugavalt kohale sõita ja osaleda jahtides, mis toimusid spetsiaalselt rabapüüde eluks kohandatud kanarbikunõmmedel. Selleks põletati sügisel osa kanarbikust ribakujuliselt ära, et tekiks erineva vanusega vahelduv taimeistik. Kõrge kanarbik oli mõeldud lindude pesitsemiseks, sest see pakkus pesadele ja poegadele kiskjate eest varju. Pikk kanarbik vaheldus madala värske toitaineterikka kanarbikuga, millest linnud toituisid. Kiskjad reeglina hävitati ning riputati tee äärde, demonstreerimaks haldaja korralikkust ja valduse puhtust, mis omakorda pidi tähendama rikkalikku jahisaaki. Tollel ajal oli see nagu reklaamplakat, millega meelitati kliente ligi. Oli püüjahi kuldaeg, mil tapeti palju linde, kuid samas hoolitseti selle eest, et keldi rabapüü paljuneks ja hästi elaks. Linnust oli nii nagu punahirvestki saanud kaup.

Pikaajaline keldi rabapüü arvukuse langus algas 1930ndatel – kaua enne, kui röövlindude ja -loomade arvukus hakkas pärast tagakiusamist taastuma. Põhjuseks oli nende jaoks kvaliteetsete kanarbikunõmmede kadumine. Nõmmed asendati rohumaadega, kus kasvatati lambaid ja veiseid. Seda tehakse tänapäevani. Olukorda halvendas veel kanarbiku põletamine, mis lühiajaliselt on üsna mõjus vahend püüde arvukuse suurendamiseks, kuid pikaajalises perspektiivis soodustas hoopis kanarbiku asendumist heintaimedega, eriti niiskematel aladel.

Ka tänapäeval harrastatakse püüjahti. See on võimalik eelkõige elujõuliste jahimoisate olemasolu tõttu, kus praktiseeritakse kanarbiku põletamist, et luua tingimusi püüde sigimiseks ja toitumiseks. Mõisa järelevaataja üheks ülesandeks on loendada kurnasid ja selle põhjal ennustada järgmise aasta saagikust. Näiteks eelmine aasta polnud keldi rabapüüle just kõige soodsam, sest just pärast tibude koorumist saabus eriti jahe ja vihmane periood ning suurem osa poegadest hukkus, mistõttu polnud ka sügisene püüjaht mõeldav.

Tänapäeval tehakse Šotimaal palju jõupingutusi ja kulutatakse hulk raha selleks, et sealset loodust taastada, sest sajanditepikkune rüüstamine on teinud oma töö. Kas pole ka meil õigem õppida teiste vigadest, kui ise kõik see läbi teha, põhjendades, et nii on ju Euroopas kombeks? ▀

TULEVIKUTEHNIKA KOJU JA KONTORISSE

Miterassa OÜ salong Järvevana tee 5

Maikuu alguses avatakse Järvevana tee 5 vastalminud büroohoones uus SONY ning BOSE audio- ja videotehnika müügisalong.

SONY toodete volitatud maaletooja OÜ Miterassa jaoks on see oluline samm edasi, sest audio- ja videotehnika müügiga tegelevad ettevõtted ei piirdu juba ammu ainult suurtelemarketingi täitmisega ja edasimüüjate varustamisega, vaid osutavad ka kvaliteetset salongiteenust: konsultatsiooni, tehniliste lahenduste projektide koostamist, tehnika paigaldust, müügi järgset tuge ning hooldust. See pakub huvi ka eraisikust kliendile, kelle jaoks on loomulikult oluline uudseid tooteid ja tehnikalahendusi oma silmaga näha ja katsuda. Seda kõike senisest tunduvalt suurema müügipinnaga salong nüüd võimaldabki. 1997. aastal SONY videokassetide ning patareide hulgemüügiga alustanud

Miterassa OÜst on tänaseks kujunenud arvestatav tehnikamüüja, kelle tootevalikusse kuuluvad uusimad SONY ja BOSE tehnikaimed, näiteks kõvakettaga videokamerad (DCR-SR90E), kompaktsed kodukinosüsteemi sisaldavad televiisorid (Esprit TAV-L1), täis-HD-resolutsiooni võimaldavad projektorid (VPL-VW100) ja muud tooted. 2004. aastast alates omab ettevõtte turvalitsentsi, mis võimaldab tegeleda ka kassa- ja videovalvesüsteemide müügi ja paigaldusega.

OÜ Miterassa pakub kliendile nn täisteenust alates tehnikasüsteemide projekteerimisest ja lõpetades paigalduse ning hooldusega. Seoses kinnisvaraturu tormilise arenguga suunaga linnast maale ning korteritest majadesse on kodutehnika projekteerimine eriti oluliseks muutunud. Nii nagu kogu maja sisustus, tuleb ka tehnikalahendused varakult läbi mõelda, et vältida ebaotstarbekat paigutust ning mööda seinte- ja põrandääri kulgevaid tülikaid juhtmeid. Muidugi on audio- ja videotehnika soetamine uue kodu omaniku jaoks suhteliselt teisejärguline tegevus, seda enam aga on just selles staadiumis võimalik saavutada mõistliku hinna eest väga kvaliteetne lahendus.

Oluliseks põhimõtteks OÜ Miterassa töös peetakse kliendisuhete järjepidevust. See tähendab, et kliendile, kes on sooritanud ostu, ollakse valmis pakkuma igakülgset abi tehnika paigalduse ja hoolduse osas. Omades pikaajalist kliendisuhet, on tulenevalt tehnika pidevast arengust võimalik teha heli- ning videosüsteemidele otstarbekaid täiendusi ja uuendusi.

OÜ Miterassa uuest müügisalongist on võimalik soetada ja tellida kõiki SONY ja BOSE tootevalikusse kuuluvaid artikleid kaamera akudest kuni videokonverentsisüsteemide ja meditsiinimonitorideni.

Salong aadressil Järvevana tee 5 on avatud esmaspäevast reedeni, kell 9-17.

Tel +372 62 62 718,

faks +372 62 62 719,

miterassa@miterassa.ee,

www.miterassa.ee

Televiisor Esprit TAV-L1

- LCD-ekraan 32"
- Paneel WXGA 1366x768
- Formaat 16:9
- Kontrastsus 1000:1
- Reageerimiskiirus 8 ms
- FM/AM tuuner
- DVD(-R)(+R)(-RW)(+RW)/SA-CD/CD/Video-CD/DIVX/JPEG/MP3
- Heli võimsus 2x50 W + 100 W

HDD videokaamera DCR-SR90

- 3,3 megapiksli Advanced HAD CCD
- 30 GB HDD
- Carl Zeiss® Vario-Sonnar T* objektiviiv
- 14bitine DXP
- 16:9 võimalus
- 2,7" hübriid-LCD-ekraan, puutetundlik
- Super SteadyShot
- Dolby Digital 5.1 lindistus
- 10x Optiline Zoom / 120x Digitaalne Zoom
- Mälukaardipesa Memory Stick DUO
- 2016x1512 fotod
- Sisse monteeritud valgustus

HD projektor VPL-VW100

- 3 SXRD paneel
- Formaat Full HD 1920x1080i
- Heledus 800 ANSI luumenit
- Kontrastsus 15 000:1
- Zoom 1,8 x
- Ekraani diagonaal 102–508 cm
- Lamp LMP-H400 (eluiga 2500 tundi)
- Kaal 17 kg

Miterassa

SONY AUTHORIZED DEALER

Looduspildikesi Männikult neljandalt korruselt

Tekst **Gea Velthut-Sokka** – Äripäev
Foto **Andras Kralla** – Äripäev

14. veebruar

Kunagi elasin ma südalinnas Sakala tänaval. Olime just sisse kolunud ja panime mööblit paika, kui kuulsin, et keegi koputab aknale. Mu hämmastus ei olnud just väike, arvestades, et elasime kolmandal korrusel. Aknalaua aga istus kajakas, suur nagu mölakas, toksis nokaga vastu akent ja arvas, et on tihane. Kajakas Karinist sai meie igapäevane külaline ja kui aken suvel lahti oli, tükkis lausa tuppa. Eile kolisin, põline Lasnamäe ja kesklinna laps, Männikule, Pääsküla raba äärde. Täna hommikul uues kodus ärgates kuulsin imelikku kröbinat. Hiired! Aga ei, kui meie kaks nooruslikku kõutsi – Kung-Fu ja Punk – aktiivselt vastu aknaklaasi pekslema hakkasid, oli selge, et kröbistaja asub väljaspool korterit. Aknalaua istus ilus kahara sabaga orav, nina vastu klaasi, ja vaatas tuppa. Nimeks sai oravale Olga ning sel päeval oli esimene käik poodi päevaliliseemnete ja pähklite järele. Aknalauale kinnitatud väike korvike orava söögilauaks oli eelmistest elanikest juba olemas.

21. veebruar

Oravaid on tegelikult vähemalt kaks. Nüüd ongi mitu võimalust: kas kaks oravat on käinud seni kordamööda või on Olga Esimene sõbrad ka toidulauale kutsunud. Kolmas variant on, et teised oravad hakkasid kahtlustama, kui Olga õhtuti koju saabub, sihvakoor vurrus rippumas, ja jälitasid teda.

22. veebruar

Olga töigi täna teise orava endaga kaasa, söövad praegu sõbralikult koos. Eile vaatas teine lihtsalt eemalt. Uus orav on lähivaatlusel Olgast selgelt eristatav – tal on kuklal kollane laik. No olgu ta nimi siis Oskar.

4. märts

Neetud! Tuvid on avastanud oravate toidulaua ja teevad päeva jooksul puhta töö.

Varem pidas seemneid täis korvike mitu päeva vastu. Eile alles panin kuhjaga täis. Täna hommikul Olga tuli, vaatas, toitu pole. Läks seepeale puhta pööraseks, kasutas aknalauale kinnitatud seemnekorviket poksikotina, seejärel surus nina vastu akent ja vahtis nõudlikult sisse.

9. märts

Seoses päikese üha varasema taevasse kerkimisega käib ka Olga hommikust söömas aina varem ja enamasti ma teda enam ei näegi.

28. märts

Vihma sajab. Akna taga on mul praegu üks väga vettinud ja tokerjas Olga. Aga isu on tal endiselt hea. Voldemari pole kodus (Voldemar on maailma kõige suurem vares, kes veedab päevad kaheharulise kase ladvas imepeenikesel oksakesel kiikudes).

2. aprill

Olga suudab ikka nii solvunud nägu teha, kui avastab söögikorvi tühja olevat, et ma jooksen kohe kööki pähklite järele. Sest maardan, et muidu hakkab orav nutma, ja see on vaatepilt, mis ilmselt murraks südame nii mul kui ka kõutsidel.

4. aprill

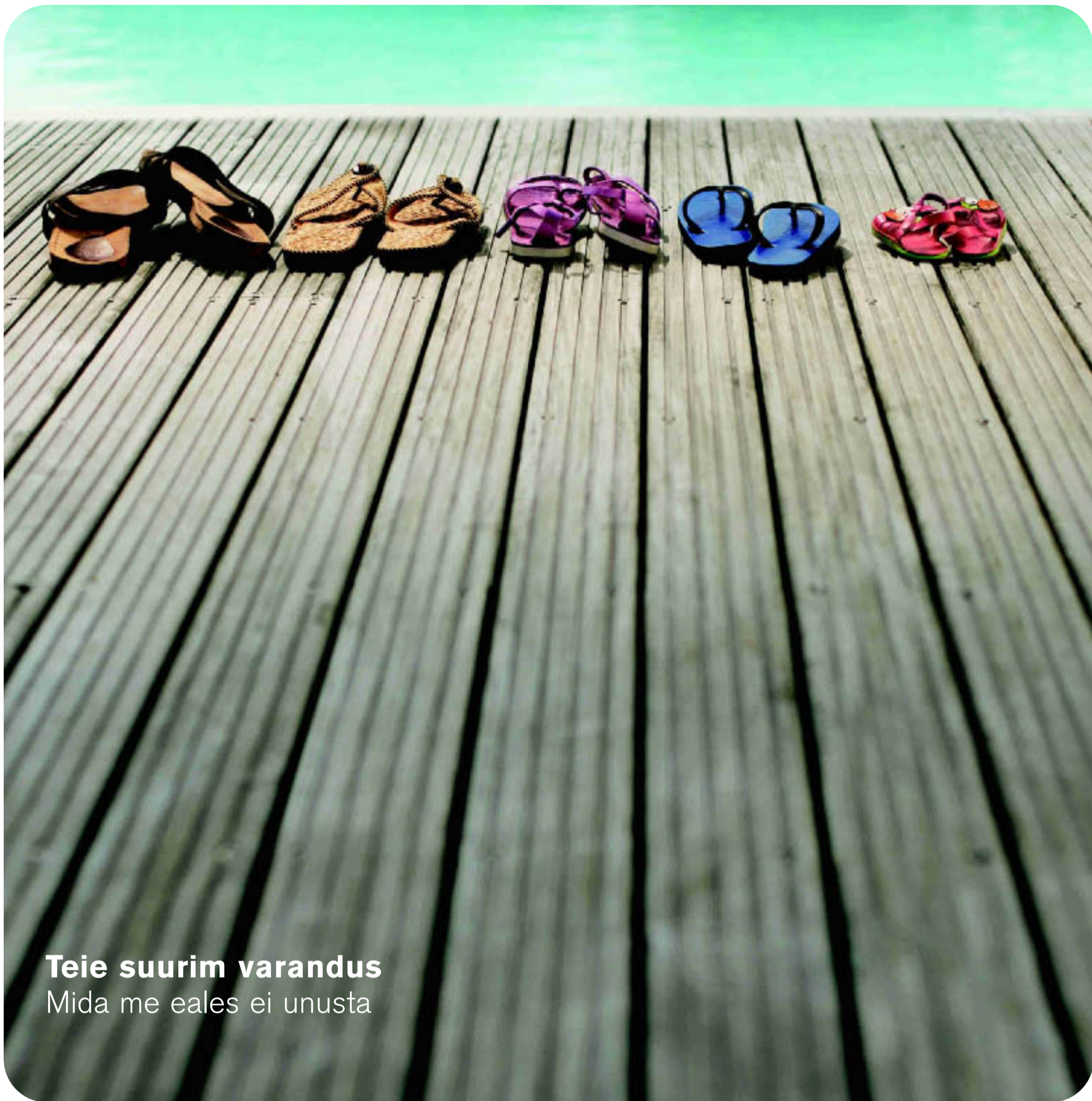
Panin Olgale pähklite asemel kaerahelbeid. Kas te olete kunagi näinud, kuidas orav pika hambaga sööb?

13. aprill

Tulin koju ja maja tagant läbi jalutades kuulsin, kuidas midagi kukkus, käis selline tume mütsakas. Ei pööranud sellele tähelepanu, sest märkasin Olgat mööda majaseina alla vudimas ja jäin teda imetlema. Ning siis nägin seda, mis alla oli kukkunud – oravapoeg, pisikene, peenikese sabaga. Täitsa surnud. Olga võttis oravapoja hambu ning ronis kangelaslikult mööda majaseina üles, vahepeal puhates, kuni jõudis ühele katusealusele eendile. Sinna ta kurvalt istuma jäigi, surnud pojake jalgade ees. Küllap poeg, noor ja rumal, libastus aknalaua ja kaotas tasakaalu.

17. aprill

Testitud. Olga sööb ka rosinaid. Kui on söögiisu, läheb järelkult elu edasi ka oravatel. Huvitav, kas tal on veel poegi?

Teie suurim varandus Mida me eales ei unusta

Kinkida oma armastatuile turvatunne, leida alati aega oma pere jaoks ning viia täide iseenda unistused – need on enamike inimeste esmasteks eesmärkideks. Mida veel võiks tahta? Vastus on lihtne – nõustajat, kes need eesmärgid väga pikaks ajaks võimalikuks teeb.

Teie eesmärgid on meile esmase tähtsusega. Seepärast saadame koos kolleegidega Teid igal sammul nende täitmise teel. Me oleme spetsialiseerunud rahvusvaheliste ja keerukate investeerimisportfellide

haldamisele. Nii saame Teile pakkuda teenuseid nagu portfellihooldus, investeerimistooted, kindlustustooted ja maksude/pärandi planeerimine.

Meie tooteseeria hõlmab ka Nordea 1, SICAV investeerimisfondide. Tänu suurepärasele tulemustele on paljud neist võitnud mainekaid auhindu. Täpsema info saamiseks helistage numbril 53341468 või saatke meil irina.kosenkranius@nordea.lu.

Koos loome võimalusi

Privaatpanganduse teenuseid pakub Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaal koostöös Luksemburgis asuva Nordea Bank S.A.-ga – Põhjamaade juhtiva üle-Euroopalise pangandusüksusega Luksemburgis ja Šveitsis, mis keskendub varahaldusele, fondide turustamisele ja fondihaldusteenustele.

Nordea

Private Banking

Käesolev ei ole lepingu sõlmimise ettepanek ega soovitus või üleskutse kasutada siinkirjeldatud teenust või toodet. Soovitame teil konsulteerida oma nõustajaga. Nordea 1, SICAV on Luksemburgi õiguse kohaselt vastavalt EL Nõukogu direktiivile 85/611/EMÜ asutatud investeerimisfond, millel on mitmeid allfonde. Fondivalitseja on Nordea Investment Funds S.A. ning fondiosakute turustaja Eestis on Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaal, Hobujaama 4, Tallinn, tel. (+372) 6 283 283. Fondi prospekt, lihtsustatud prospekt ning viimased aasta- ja poolaastaruanded on tasuta saadaval Nordea Panga kontorites ja teeninduskeskustes, samuti meie kodulehel www.nordea.ee. Teate avaldaja on Nordea Bank S.A, Luxembourg: tel +352 43 88 77 77 www.nordea.lu, Nordea Bank S.A. Luxembourg, Zweigniederlassung Zürich, Šveits: tel +41 44 421 42 42 www.nordea.ch, koostöös Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaaliga: tel +372 62 83 283 www.nordea.ee.

Lapsepõlve kalendrikogu

Põneva süsteemiga kalender, kust saab vaadata aega aastast 1976 kuni aastani 2000.

Kord kapis asju sorteerides leidsin kapipõhjast oma lapsepõlve taskukalendrite kogu. Umbkaudu 15 aasta eest oli eelkõige koolitüdrukute seas vägagi populaarne koguda taskukalendrid.

Tekst ja fotod **Sigrid Suu**

Põhilised kohad, kust uusi kalendrid sai, olid ajaleheputkad ja raamatupoed. Mäletan, kui sai pea iga päev kioskitesse kiigatud, et ehk on uusi kalendrid tulnud. Nii sai ostetud suurem osa paari aasta jooksul müügil olnud kalendritest. Nõukaaegsed kalendrid maksid tavaliselt kaks või kolm kopikat, mis polnud koolilapsele probleem. Kuid erisuguseid ja vanemaid kalendrid sai hantitud vahetamise ning kõikidelt sugulastelt ja tuttavatelt küsimise teel. Eriliselt hinnas olid aga välismaa kalendrid. Nende hind tähendas vahetamisel mitut Eestist või Venemaalt pärit kalendrit. Välismaa kalendritest õnnestus mul saada näiteks alasti naiste piltidega eksemplare. Nii ongi minu kogus paljaste naistega kalendrid – olid need ju hinnalised välismaa omad, polnud tähtis, mis seal peal oli.

Minu lemmikuteks olid looma- ja looduspiltidega kalendrid. Seega esimesed leheküljed minu kogus täidavad koerapildid, siis järgnevad kassid, hobused ja kõik muud loomad ning loodusmotiivid. Tegelikult oli mu temaatiline haare kalendrite kogumisel päris lai: kogus leidub veel kalendrid alates autodest, mootorratastest, näitlejatest, Venemaa kirikutest kuni IME-aegse rahvusliku temaatikani välja. Samuti ei saa jätta märkimata Läti kirikute, lindude ja taimedega seeriad, Venemaa tsirkuse ning Kaliningradi loomaaia asukatega ilusat seeriat. Muide, kui Eestis tehtud kalendrite tiraažid võisid olla näiteks 30 000, siis Venemaa avarustes trükitud kalendrid anti välja mitmeid miljoneid.

Meelde jäänud mõned seigad kalendritega. Näiteks see, kuidas ma leidsin talvel tee pealt jää sisse külmununa lehmapiidiga kalendri ning selle siis kuidagi välja kaevasin. Või kuidas koer minu ilusa kollikoortega kalendri katki näris – siis tundus küll maailmalõpp lähedal olevat.

Olen uhke oma ootamatult leitud ajaloolise, lapsepõlvest pärit taskukalendrite kogu üle, mis toob mõnusa nostalgia hinge nüüd aastate pärast.

Tasus koguda küll.

HOIA JA KAITSE

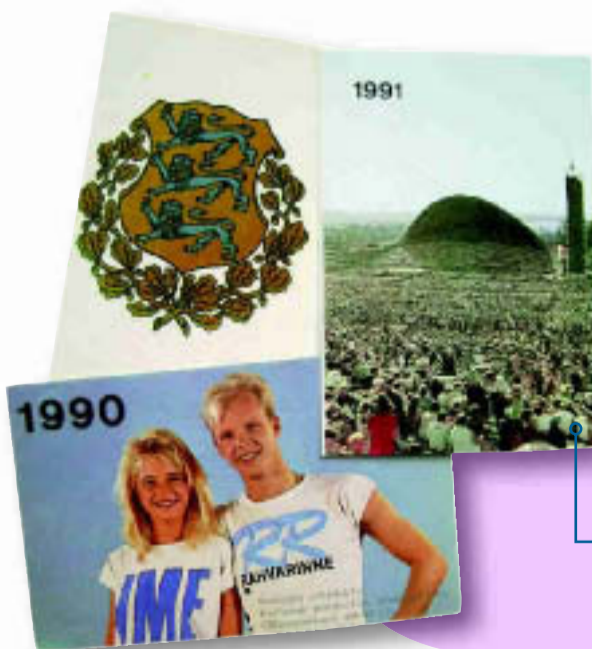
1991. aastal Leopoldi kooperatiivi välja antud loomakaitseteemaline kalender.

Hinnalised välismaa kalendrid Saksamaalt.

Koondise Auto humoorikate piltidega kalendrid.

Laulva revolutsiooni aegsed rahvuslikud teemad.

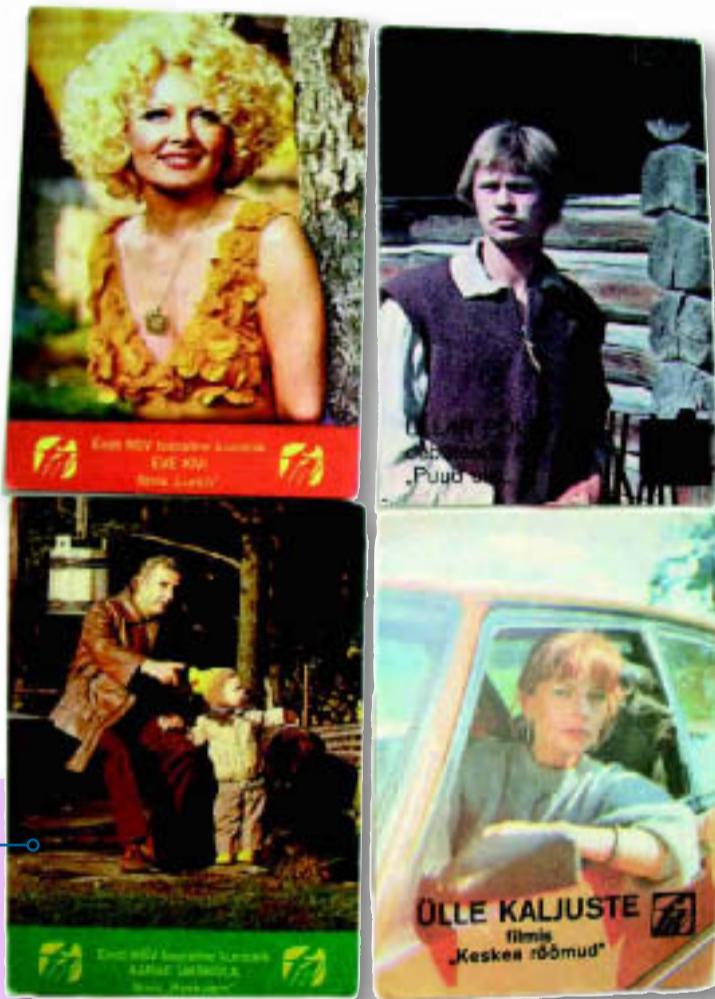
Lehmade ja teiste koduloomade kindlustust propageerivad kalendrid. Esimene neist leitud talvel tee pealt jää sisse külmununa.

Sotsialistlike õhulinide esindaja Aerofloti üllatavalt rohelist mõtet kandvad kalendrid.

Hoiatava alatooniga kalender aastast 1990.

ENSV teeneliste kunstnikega kalendrid.

Lopsakate sibul-kuplitega Venemaa kirikute kalendri-seeria.

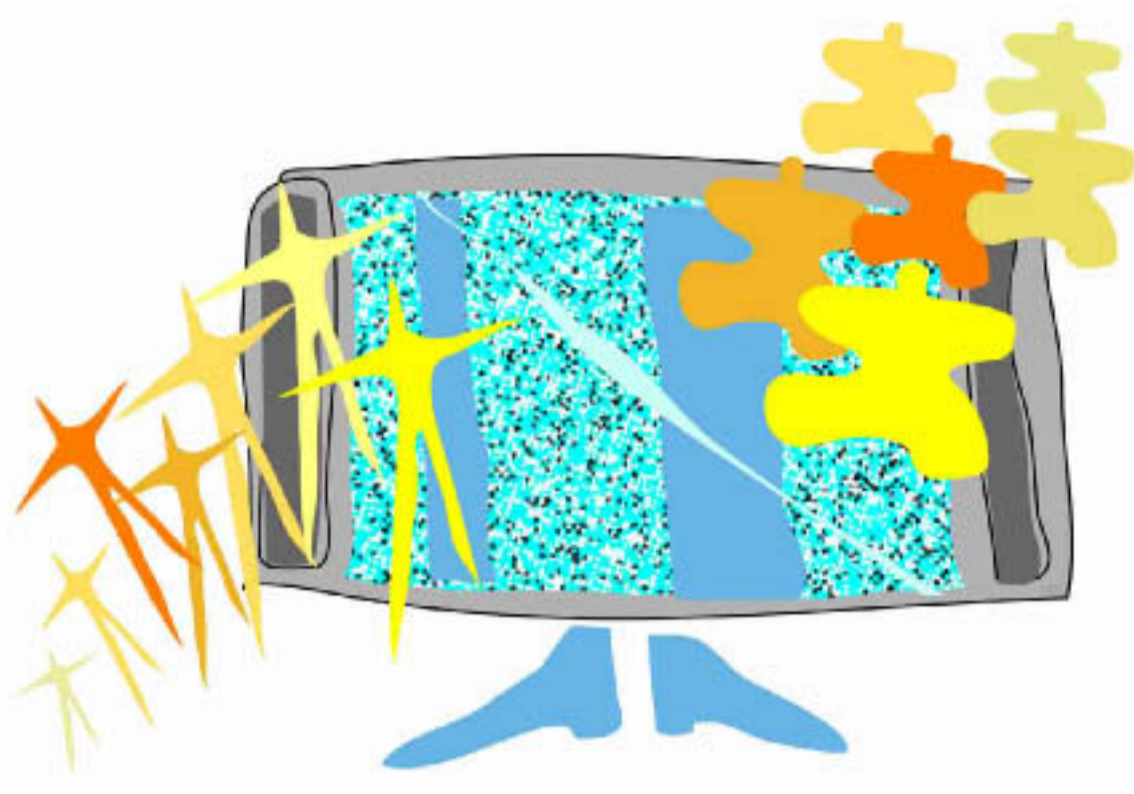
Lastelugudest pärit tegelased Venemaal valminud optiliste efektidega kalendritel.

Müüa korterid ajaloolises piirkonnas Tartus, Toomemäel, Lossi 21/23, 2007. a renoveeritavas eksklusiivses kortermajas. Maja ehitatud aastal 1874.

Müügiinfo: www.eea.ee; info@eea.ee

Televisiori ost

Viisteist aastat on püütud luua rikaste ja kõhnade riiki, kuid välja on kukkunud pigem vaeste ja paksude ajastu. Need mõtted meenusid, nähes osturalli ajal rõivapoe peegli ees klienti nappi kostüümi selga tirimas.

Tekst **Kristjan Port**, illustratsioon **Marge Robam**

Arvata võib, et taolist tsirkust ajendas tegema vaesust tüssav poole odavamaks lastud hind. Ameeriklanna Bessie Wallis Simpson jäädvustas selle dilemma lausesse: “Sa ei saa kunagi olla liiga rikas ega liiga kõhn!”

Wallis Simpson teadis, mida räägib, sest tundis võrrandi mõlemad pooli. Romantikutele rohkem Windsori hertsoginnana tuttav lahutatud ameeriklanna põhjustas omal ajal Suurbritannias konstitutsionaalse kriisi, röövides neilt kuninga. Edward VIII lausus raadios maha, et ilma armastatud naise toeta ei suuda ta oma maad valitseda, ning astus troonilt tagasi. Mis teha, armastus on pime! Seda eriti tagantjärele tarkusena, kuna selgub, et Wallis Simpson oli tegelikult Saksa spioon, kes pakkus oma keha koos mõne brittide sõjasaladusega Saksa välisminister Joachim von Ribbentropile. See väike, aga oluline ajalooline korrektuur tehti alles sellel sajandil, kui USA Föderaalne Juurdlusbüroo avalikustas 70 aastat salastatuks peetud luurematerjali.

Troonist loobudes lõi Edward kõikide oma järglaste tee valitsejakohale. Kuningal lapsi ei olnud, seega puudus probleem. Küll aga võib väita, et Wallis Simpson parandas kõhnuse ülistamise moeka needuse tervetele järgnenud põlvedele. Ja see tekitab üha rohkem stressi, sest ülekaaluliste elanike arv kasvab plaanidil nagu tselluliit seebiooperi vaataja

kintsul. Ühest hiljutisest uuringust selgus, et populaarsete seriaalide koosseisus on ülekaalulisi kõigest tühised 3% ehk iga kolmekümne kolmas. Päril elus kohtame ülekaalulisi pärast iga kolmandat vastutelijat. Midagi on viltu ka seriaaliliikmete viljakusega – lapsi on telerollidest vaid igal kahekümne viiendal. Kuid lisaks kõhnade ja ilusate ebamaistele lugudele täidavad vaheajad vaataja meeli allaandmise meeleoludega, näidates keset päist päeva, et ülesõomisest tekkinud kõhugaaside abil on normaalne lennata ekraani ülaserava.

See kõik paneb kahetsusega mõtlema, miks omal ajal ei võetud autoriteete tõsiselt? Täpselt sada aastat tagasi raadiolambi ideega tänapäevasele elektroonikatööstuse arengule aluse pannud Lee De Forest oli veendunud, et televisioon on kaubanduslikult võimatu ettevõtmine ning sellest ei tasu liigselt unistada. Talle sekundeeris paarkümmend aastat hiljem filmistuudio 20th Century Fox produtsent Darryl Zanuck, öeldes, et televisioon ei jää kestma, kuna ükski mõistusega inimene ei viitsi käia iga päev toanurgas seisvat viinerist kasti vaatamas. No tõesti, kes see viitsiks?

Nagu selgub – enamik! Televisior on 99% kodudest. Seejuures samal ajal vaatatakse telekat ja pistab midagi suhu kaks kolmandikku arenenud riikide alamatest. Kuid lisaks kõhule saab televisiorist toitu ka aju. Statistika väidab, et algklasside

lõpuks on iga laps kogenud televisiooni vahendusel 8000 mõrva, keskkooli lõpuks on meelelahutuseks mahalöödute arv juba 40 000. Võrreldes umbes 1680 minutiga, mille laps nädalas teleri ees veedab, kulub keskmiseks arukaks vestluseks vanematega kogu nädala peale umbes neli minutit. Lapse silme eest käib aastas läbi umbes 20 000 reklaami. Pooled neist on limpsi, kommi, krõpsu ja hamburgerit propageerivad. Pole siis ime, kui kaasuvad mõned nn kohanemisreaktsioonid. Nagu ülekaal või suhteliselt nüri meel.

Üllatavalt pole siin süüdi lapsevanemad, vaid lapsed ise. Konkreetsemalt 14aastane Philo Farnsworth, kes kirjeldas tahvli peal oma keemiaõpetajale, kuidas võiks töötada elektronkiirte toru ehk kineskoop. Samal aastal, kui Wallis Simpson lahutas oma esimese abielu, anti välja patent, millega Philost sai uue ajastu nuhtluse ehk kõikide televisiorite isa. Kurioosum kogu loo juures on täiskasvanuks saanud Philo kommentaar noorsoole televisiori vaatamise kohta: “Telekast ei tule midagi väärtuslikku ning meie kodus seda vaatama ei hakata. Ma ei soovi, et telesaated kuuluks teie intellektuaalse menüü sekka!”

Paraku jäid need sõnad hiljaks ja nüüd oleks kohasem tarkus: “Televisiori ostuks pole sa kunagi liiga vaene ega liiga paks.” Õige kah, olingi ju poes uut televisiorit otsimas. ■

terrassimööbel
www.ingalerii.ee

Roosikrantsi 15 / Tel 6 273 900

 HYUNDAI
Drive your way™

Tunne vabaduse jõudu!

Uus Santa Fe.

Võimsam. Mahukam. Pilkupüüdvam.

Santa Fe keskmine kütusekulu 7,8-14,2 l/100km, CO₂ 202-274 g/km.

www.hyundai.ee

Getz

Matrix

Elantra

Coupe

Sonata

Tucson

Santa Fe

Terracan

Trajet

H-1

Uus Santa Fe meelitab elegantsema välisilme ja luksuslikuma ning kasutajasõbralikuma interjööri. Valikus uued mootorid: 2,7-liitrine V6 ja 2,2-liitrine turbodiisel. Sõidumugavust lisab täienenud tagavedrustus ning intelligentne veojõu juhtimine (ITM). Tänu suurendatud teljevahеле on interjäär veelgi ruumikam. Võimalus tellida 7-istmeline kolme istmeregaga mudel. Põhivarustuses ka kahetasandiline täisautomaatne konditsioneer ja elektrooniline stabiilsusprogramm (ESP).

 5 aastat täisgarantiid
+ 24 h Hyundai abi.